

Die Diamanthalssnoer

DEUR

BEEBA.

C. J. H. Steenkamp.
Ommuur.
Koningberg
1935.

Die Diamanthalsnoer

en Drie ander Speurdersverhale

DEUR

BEEBA

NASIONALE PERS, BEPERK,
Kaapstad, Stellenbosch en Bloemfontein.

1929.

INHOUD.

	BLS.
Die Diamanthalsnoer	1
Die Mount-Belmont-Geval	63
Luiperdsvlei	113
Die Vermiste Seuntjie	153

DIE DIAMANTHALSSNOER

DIE DIAMANTHALSSNOER

I.

„Wrede moord in stedelike hotel! Halssnoer van £20,000 gesteel!” Dit was die aankondigings van die koerantplakkate wat vir kaptein Cilliers een môre begroet het toe hy van die trem afstap in Adderleystraat en sy weg vervolg na sy kantoor. Hy het nouliks sy koerant gekoop en oopgevou gehad, toe hy by die hyser van sy kantoor kôm, waar hy sy assistent ontmoet wat op die hyser staan en wag.

„Vreeslike gebeurtenis in die Grand National gisteraand, Kaptein!” sê Schoeman ernstig.

„Ek het nog geen besonderhede gelees nie, net die hooflyne. Dit lyk my een van die Amerikaanse toeriste was die slagoffer van die roof,” antwoord kaptein Cilliers onderwyl hy sy koerant weer toevou.

Die hyser kom by die derde verdieping tot stilstand, en toe die twee uit en die gang opstap na hulle kantoor, sien hulle 'n man ongeduldig open neerstap voor die deur. Met hande agter die rug en kop vooroor gebuig, tree hy, met kort en vinnige treetjies, 'n afstand van ag of tien voet oor en weer af voor die kantoordeur.

„Dis mos Van Straten,” merk die Kaptein op teen sy assistent. „Ek wonder wat hom vanmôre skeel.”

„Hallo, Van Straten!” vervolg die Kaptein toe hulle by hom kom. „Waarom so ongeduldig? Wat makeer?”

Van Straten het nie dadelik geantwoord nie. Schoeman sluit die deur oop, en die drie gaan binne. Eers toe die Kaptein sy koerant op die skryftafel oopmaak en vraend opkyk na sy besoeker, het Van Straten begin.

„Daar 's groot lollery, Kaptein. Daardie diamanthalssnoer is deur assuransie gedek, en my maatskappy is aan die pen. Twintigduisend pond! Dis 'n tamaai som geld om somar kalm-pies uit te betaal.”

Van Straten was ongetwyfeld baie senuwee-agtig. Hy het nog altyd rondgetrap en kon blykbaar nie tot bedaring kom nie. Had die ander twee geweet dat hy die toneel van die moord die vorige aand aanskou het en, gekwel deur die verdwyning van die halssnoer, 'n slaaplose nag deurgemaak het, sou hulle meer simpatiek teenoor hom kon gevoel het. Soos dit egter was, kon kaptein Cilliers nie 'n glimlag bedwing nie toe hy sê: „Kom, Van Straten, sit en vertel my die hele storie! Ek vermoed tog jy het gekom om my raad of hulp te vra.”

„Ja, jou hulp, en jou uiterste ook! Jy moet hierdie saak as van die allergrootste belang beskou. 'n Groot som geld is op die spel; daarby kom nog dat dit op my aanbeveling was dat die maatskappy die ding onderneem het. My prestige as besturende direkteur word dus ook geraak.”

„Ek verstaan goed,” antwoord die Kaptein; „vertel my nou maar die besonderhede—of sal ek alles in die koerant vind?”

„Die koerantverslag is baie volledig,” antwoord Van Straten, wat by dié tyd enigsins tot verhaal gekom het, „maar hulle lê natuurlik die

meeste nadruk op die moord, terwyl ons hoofsaaklik in die halssnoer geïnteresseerd is.”

„Die twee, sou ek sê, is onafskeidbaar—ten minste, ’n ondersoek na die moord sal nie die verdwyning van die halssnoer kan veronagsaam nie, en omgekeerd,” antwoord die Kaptein.

„Die feite wat betref die assuransie, kom op die volgende neer, Kaptein: Die Amerikaanse toeriste, soos jy miskien weet, het eergister hier geland. Daardie aand het hulle ’n banket in die Stadsaal bygewoon, waar hulle die gaste van die Burgemeester was. Dit was ’n deftige affêre, en die ryk Amerikaanse dames het hulle pêrels en diamante te voorskyn gebring. Een van ons agente, Joe Anderssohn, het opgemerk dat mej. Knox, dogter van die miljoenêr Knox, ’n pragtige diamanthalssnoer aangehad het. Die ding het algemeen die aandag getrek, en gister se koerante het daar ook gewag van gemaak en dit beskrywe as ’n ou erfstuk van groot waarde wat die famielie Knox nog uit Skotland na Amerika oorgebring het. Anderssohn het toe gistermôre vir Knox opgesoek met die oog op besigheid. Hy wou naamlik die halssnoer verassureer. Sonder veel te praat het Knox toegestem, en op my aanbeveling het die maatskappy die verantwoordelikheid onderneem. Gisteraand tussen agt-en neënuur, onderwyl Knox, sy dogter en die ander toeriste aan die dineetafel in hulle hotel sit, het die moord en diefstal plaasgevind. Niemand in die hotel het onraad bespeur nie. Toe Knox egter neënuur in sy slaapkamer kom, lê sy lyfman, Jenkins, dood op die vloer. Al die tekens van ’n geweldige worsteling was sigbaar in die kamer: meubelstukke was verskuiwe,

tapyte opgefrommel, en twee ysters van die vuurherd het op die vloer gelê. Jenkins was lelik met bloed besmeer, en het blykbaar met sy kop half in die vuur geval, want sy hare en gedeelte van sy gesig was verbrand. Knox het dadelik ook opgemerk dat 'n klein eikehoutkabinetjie waarin hy geld, dokumente en ook sy dogter se halssnoer bewaar het, oopgebreek was. Die halssnoer en sowat honderd pond was weg!

„Die poliesie is natuurlik dadelik ontbied. Die bestuurder van die Grand National, wat 'n vriend van my is en van die verassureer van die artikel geweet het, het my ook dadelik per telefoon die wete gegee van die gebeurde. Toe ek by die hotel kom, verneem ek verder van die bestuurder dat een van die hysermanne vir Anderssohn, ons agent, die trap sien opgaan het gedurende die dinee-uur. Hy het Anderssohn se gesig onthou, deurdat Anderssohn die vroegste besoeker gistermôre was wat hy daardie oggend met die hyser opgeneem het; hy het ook gewonder waarom Anderssohn gisteraand met die trap opgegaan het. 'n Sersjant en ek is toe na Anderssohn se kamers in Koningin-Victoriastraat. Daar was niks buitengewoons te sien nie. Die lig in sy sitkamer was aangeslaan, maar hy was self nêrens te vind nie.”

„Dis baie interessant, Van Straten,” antwoord kaptein Cilliers. „Maar ons kan later op daardie punte ingaan. Jy wil hê ek moet optree in hierdie saak. Maar hoe staan ek teenoor die poliesie? Jy weet dis 'n kriminele ding hierdie, en hulle is alreeds in die veld. Hulle duld nie inmenging van ander nie.”

„Stel jou gerus op daardie punt, Kaptein. Toe ek gisteraand besluit het om jou hulp in te roep,

het ek die nodige reëlings met majoor Collins getref. Soos jy weet, het hy onlangs hoof van die Kriminele Onderzoekdepartement geword. Met die oog op die groot belang wat ons in die saak het, was hy gewillig om toe te laat dat 'n verteenwoordiger van ons saam met die poliesie werk. Ek het toe jou naam genoem, en die hele saak is in orde. Alle inligting wat hulle besit, sal aan jou gegee word, en in die verdere ondersoek sal hulle jou alle hulp verleen."

„Dis goed. Ek vermoed die kamers van Knox is nog onaangeroerd gelaat?"

„Ja, daar is 'n konstabel op diens. Die lyk van Jenkins is natuurlik na die lykehuis vervoer. Anderssohn se kamers is ook toegesluit."

„Goed, Van Straten," antwoord die Kaptein. „Ek sal dadelik op die saak ingaan. Win jy intussen soveel inligting omtrent Anderssohn in as jy kan."

Na Van Straten die kantoor verlaat het, het kaptein Cilliers en sy assistent, Schoeman, hulle aandag aan die koerantverslag gewy, die volgende gedeeltes waarvan veral van belang gelyk het :—

„Die deftigste stel kamers van die Grand-National-Hotel was gisteraand die toneel van die wreedste moord wat seker nog ooit in die geskiedenis van die stad voorgeval het

„Die slagoffer van die moord was 'n sekere Jenkins, lyfman van mnr. James Knox, een van die Amerikaanse toeriste wat eergister hier geland het. Dit blyk dat Jenkins pas gistermôre deur mnr. Knox in diens geneem is. Sy identiteit is nog nie met sekerheid vasgestel nie; maar die waarskynlikheid is dat hy 'n plaaslike man is wat gistermôre aansoek om die geadverteerde betrek-

king van lyfman by mnr. Knox gedoen het. Dit word veronderstel dat Jenkins 'n getroude man was, maar dit was gisteraand nie moontlik om met sy vrou in verbinding te tree nie

„In die kamer waar Jenkins gevind is, het die moordenaar 'n houtkabinet oopgebreek, en daaruit word vermis 'n diamanthalssnoer van £20,000 asook 'n bedrag van ongeveer £100 in geld

„Die halssnoer is gedek deur 'n assuransiepolis uitgereik deur 'n plaaslike maatskappy

„Ons lesers sal hulle herinner dat ons gistermôre in ons verslag van die Burgemeester se banket melding gemaak het van die pragtige diamanthalssnoer wat mej. Knox, dogter van die Amerikaanse miljoenêr, aangehad het. Die famielie Knox het besonder veel sentimentele waarde aan die artikel geheg, daar dit 'n ou erfstuk is wat hulle reeds voor hulle verhuising na Amerika in Skotland besit het

„Die poliesie is, soos gewoonlik, baie terughoudend, maar dis duidelik dat hulle op die spoor is van 'n man Anderssohn, en daar hy 'n bekende figuur is, het hulle alle hoop om spoedig sy inhegtenisneming te kan aankondig.

„Verder word verstaan dat die betrokke assuransiematskappy, met die oog op hulle groot verantwoordelik in die saak, gebruik gaan maak van die dienste van 'n welbekende private speurder wat in medewerking met die poliesie sal optree.”

Na kaptein Cilliers sy koerant weer opgevou en sy pyp op sy gemak gestop en opgesteek het, sê hy :

„Wel, Schoeman, hoe lyk hierdie ding vir jou? Bietjie ingewikkeld, nie waar nie?”

„Besonder ingewikkeld, Kaptein.”

Op daardie moment het die telefoonklok op kaptein Cilliers se tafel gelui.

„Hallo,” antwoord hy. „O ja, Van Straten Waar het hulle sy klere gekry? By Kampsbaai? Ja, my plan is om netnou te kom. Ek sal jou daar ontmoet Goed, oor tien minute.”

„Daar is 'n verdere ontwikkeling, Schoeman,” vervolg die Kaptein onderwyl hy die telefoon neersit. „Van Straten vertel my nou dat die poliesie Anderssohn se klere op die rotse by Kampsbaai gevind het. Anderssohn self is nog op soek. Ek dink ons moet ook nou begin beweeg. Ek het Van Straten belowe dat ons hom oor tien minute by die Grand National sal ontmoet.”

Die stel kamers van mnr. Knox en sy dogter was op die eerste verdieping van die Grand-National-Hotel, in die linkerhandse vleuel. As 'n mens by die hyser uitstap wat toegang tot hierdie kant van die gebou verleen, loop jy na regs en draai dan weer regs af in die eerste gang. Die laaste vier deure aan die linkerkant is dié van die miljoenêr en sy dogter.

Toe kaptein Cilliers, sy assistent en Van Straten die konstabel in die gang ontmoet, het laasgenoemde aan hulle meegedeel dat onderinspekteur Williams en mnr. Knox in een van die sitkamers van mnr. Knox op hulle sit en wag.

Die ontmoeting tussen die Kaptein en die onderinspekteur was baie hartlik, want dié twee het mekaar goed verstaan en het dikwels tot bevordering van hulle onderlinge belang saamgewerk.

„Laat my jou voorstel aan mnr. Knox, Cilliers. Dis kaptein Cilliers, mnr. Knox, my

beroemde kollega wat verkies om privaat en onafhanklik op te tree.”

„Dis my aangenaam om met u kennis te maak, Kaptein,” sê die miljoenêr onderwyl hy die Kaptein die hand gee, „en as ek my nie vergis nie, is hier op die oomblik werk vir die skerp-sinnigste van julle beroep.”

Hulle was besig om deur te stap na die slaapkamer, toe 'n hotelbediende binnetree met die berig dat Williams se teenwoordigheid by die telefoon vereis word. Die ander het dus eers meer op versoek van Williams in die sitkamer vertoef onderwyl hy na benede is om die telefoonberig te ontvang. Hy was egter nie langer as drie minute weg nie toe hy nog vinniger die kamer ingestap kos as wat hy dit verlaat het. Almal kon aan sy gesig bemerk dat hy belangrike nuus ontvang het, en hy het ook nie lank op hom laat wag nie.

„Die halssnoer is gevind,” sê hy.

Almal staar hom met verbasing aan, en voor een kon antwoord, vervolg Williams: „Toe ons hiernatoe gekom het, het majoor Collins ook twee speurders na die kamer van Joe Anderssohn gestuur om dinge daar nader te ondersoek. Hierdie twee berig nou dat hulle die halssnoer onder die kussings op die bed gevind het.”

„Die saak word meer en meer geheimsinnig,” merk mnr. Knox op. „Anderssohn se klere is vanmôre by Kampsbaai gevind, en nou word die halssnoer onder sy kopkussing ontdek.”

„En waar is die snoer op die oomblik, Inspekteur?” vra Van Straten, van wie 'n donker wolk voor die gesig weggetrek het sedert die laaste berig ontvang is.

„Ek verwag die twee speurders hier elke oomblik. Die artikel moet deur mnr. Knox geïdentifiseer word. Miskien sal dit dus beter wees dat ons ons verdere ondersoek hier vir 'n paar minute uitstel. Wat sê jy, Cilliers?”

„Dis my om 't ewe, Williams. In elk geval, die versuim sal nie lank wees nie, en as die snoer werklik gevind is, sal dit vir my nie nodig wees om verder op die saak in te gaan nie.”

„Dis heeltemal reg,” antwoord Van Straten— „ons het dit net met die halssnoer te doen. Die moord is 'n saak vir die polisie.”

Voor Van Straten nog meer kon sê, was die twee verwagte speurders in die kamer. Die voorste een haal uit sy binnesak 'n wit doek waarin 'n swaar voorwerp gebind was.

„Hier is die snoer, Inspekteur, wat ons onder die kussings op die bed gevind het.”

Williams het gou die doek losgemaak onderwyl die ander hulle asem ophou; en toe hy die snoer met sy pinkie optel en hoog hou vir almal om te sien, was daar 'n sug van verligting duidelik hoorbaar.

„Herken u hierdie artikel, mnr. Knox?” vra Williams.

„Ja, sekerlik, Inspekteur,” was die antwoord van Knox, wat die snoer toe in sy hande neem.

„Het jy al soiets gesien, Kaptein?” vra Van Straten. „Dis 'n pragstuk, nie waar nie?”

Mnr. Knox het die snoer aan kaptein Cilliers oorhandig. Die Kaptein het die stene vir 'n oomblik van naby beskou en toe die ding in sy regterhand geweeg.

„Pragtige, blink glasies!” sê hy. „'n Baie goeie namaaksel, maar nietemin absoluut waarde-loos.”

II.

Hierdie verpletterende aanmerking van kaptein Cilliers was so onverwag, so skielik en tog met soveel selfvertroue geuit dat al die aanwesiges vir ten minste tien sekondes vir hom in stomme verbasing aanstaar, tot hy eindelijk die halssnoer onverskillig op 'n tafeltjie langs hom laat val en sy oordeel herhaal: „Blink glasies, skitterende wasjuweeltjies, sintetiese diamante—noem dit wat jy wil—maar hulle is waardeloos!”

Die eerste persoon wat tot verhaal gekom het, was uie praktiese inspekteur. Hy wend hom plotseling tot Van Straten, wat nog altyd asvaal die blink string juwele op die tafel aanskou.

„Dis 'n saak wat julle maatskappy dadelik moet ondersoek, mnr. Van Straten,” sê Williams. „Ek bedoel die egtheid of nie van die snoer wat by julle verassureer is. Voor julle op daardie punt sekerheid het, sal die poliesie hulle alleen by die ondersoek van die moord bepaal.”

„Dis reg, van julle oogpunt beskou, Williams,” antwoord die Kaptein voor Van Straten nog 'n woord kon sê, „maar ek, as verteenwoordiger van die maatskappy, wil nietemin dadelik op die moord ingaan. Ek kan jou ook maar nou sê wat my mening is oor die snoer. Dit is nie die snoer wat mnr. Knox uit Amerika oorgebring het en hier verassureer het nie. Dit sal stellig onomstootlik bewys word.”

„Presies,” antwoord die miljoenêr nou vir die eerste maal. „Ek erken dat ek geen deskundige op hierdie gebied is nie, wat ook bewys is deur

die manier waarop ek netnou beetgeneem is, maar met behulp van ten minste twee assuransiehuise in Nu-York sal ek die egtheid van die snoer wat ek hier gebring het, kan bevestig.”

„Is hier miskien een van die toeriste wat ’n diamantkenner is en wat u halssnoer goed ken?” vra Williams.

„Ja, noudat u daarvan praat, val dit my by dat mnr. Willard ons voorlopig kan help. Hy het in die diamanthandel opgegroeï en ryk geword. As iemand hom hier kan bring, sal ek baie bly wees om sy oordeel te hoor.”

Na enige minute was Williams terug in die kamer met mnr. Willard aan sy sy.

Nog voor iemand die verdere gesprek kon voortsit, het mnr. Willard die halssnoer op die tafel bemerk.

„En wat is dit, Knox” roep hy verbaas uit. „Jou snoer is gevind?”

Hy tel die artikkel op en bekijk dit noukeurig —maar net vir ’n oomblik.

„Wat de drommel is dit, Knox? ’n Namaaksel, soos ek lank nie gesien het nie! Wat op aarde beteken dit alles?”

Die verbasing van Willard was ongeveins, en sy houding het ’n groot indruk op die aanwesiges gemaak. Van Straten was egter nie oortuig nie, en die wending wat die saak geneem het, was nie in belang van sy maatskappy nie, en dus nie na sy smaak nie.

„Ek neem voorlopig hierdie artikkel in beslag, mnr. Knox, maar my maatskappy sal hom asnog nie as gekompromitteer beskou nie. Dit geld hier ’n groot bedrag en ’n belangrike beginsel. Die grondigste ondersoek na die egtheid van die verassureerde artikkel sal ingestel word alvorens

u eis op my maatskappy as bewese sal beskou word."

Die indruk wat Van Straten gemaak het, was nie gunstig nie. Onder die geweldige slag wat sy maatskappy te ly gestaan het, kon hy hom nie voordoën as 'n „goeie verloorder" nie—soos die Engelse dit uitdruk.

Hierop het inspekteur Williams te kenne gegee dat hy en die Kaptein die kamers nader wil ondersoek, en na 'n oomblik het hierdie twee en Schoeman in die slaapkamer van mnr. Knox gestaan waar die moord gepleeg en die diamant-halssnoer gesteel is.

'n Deur uit die sitkamer het toegang tot die slaapkamer gegee; in die muur links van hierdie deur was 'n tweede deur wat toegang tot 'n bad- en toiletkamer gegee het; teenoor die eerste deur was daar 'n groot kaggel, pragtig uitgemessel met rooi, plat baksteentjies; die vuurherd was gelyk met die vloer; en daarop het 'n soort van ysterhokkie gestaan waarin die steenkool gepak word. 'n Lae ysterskerm was vlakvoor die vuurherd. Die kamer was besonder groot, en die meubilering was deftig—'n massiewe stel van mahoniehout bestaande uit vier stukke, 'n ledekant wat daarby pas, 'n tafeltjie, twee armstoele en 'n klein eikehoutkabinetjie. Die kleur van die mure was 'n sagte lig-geel, en die gordyne voor die groot venster was oranje. Die hele vloer was oortrek met 'n pragtige, vaal tapyt; dan was daar ook nog drie los tapyte. Onder gewone omstandighede sou dit 'n baie aangename slaapkamer gewees het, maar die indruk wat dit op die drie persone gemaak het, was beslis onaangenaam, want daar was duidelik sigbaar die onmiskenbare tekens van 'n worsteling—'n moord!

Naby die vuurherd—tussen die ysterhokkie en die skerm—was daar 'n groot bloedkol op die sementvloer; die tafeltjie het omver gelê; die stoele het uit hulle plek gestaan; die ledekant was verskuiwe; die los tapyte was opgefrommel en vertrap, en twee van die vuurysters het op die tapyt omtrent ag voet van die vuurherd gelê.

Kaptein Cilliers en sy assistent, Schoeman, wat toe hierdie toneel vir die eerste maal aanskou, het al hierdie besonderhede byna in 'n oogwink waargeneem, veral daar hulle uit die koerantverslag reeds die een en ander geleer het. Williams het hulle egter nie lank toegelaat om hul waarnemings in die stilte te doen nie, want hy het dit sy plig geag om dadelik aan kaptein Cilliers sekere omstandighede van die saak duidelik te maak wat nie toe meer waar te neem was nie:

„Die liggaam het vlak voor die kaggel gelê, met die kop byna in die vuur. Dit was op die linkersy gekeer, en die voete het reëlreg na die deur gelê. Die bloed het uit twee wonde gekom, een op die voorkop en die ander op die regterslaap. As ons aanstons die liggaam besigtig, sal jy dié wonde self noukeurig kan bekijk—ook die manier waarop die gesig en die hare in die vuur verband het. Persoonlik voel ek vasoortuig dat die arme lyfman van Knox met sy kop in die vuur geval het. Hy moes toe nog nie dood gewees het nie en self in staat gewees het om weer terug te skuiwe. Daar is ook die moontlikheid dat sy moordenaar hom teruggetrek het uit die vuur.”

Op versoek van kaptein Cilliers het Williams met wit kryt die posiesie op die vloer afgestreep waarin hy die liggaam van die vermoorde gevind het.

„Dit kom my voor,” merk Schoeman op, „dat die tweede veronderstelling meer waarskynlik is, naamlik dat die ongelukkige Jenkins met sy kop in die vuur geval het, en dat sy moordenaar hom toe, om een of ander rede, teruggesleep het uit die vuur. As die vermoorde 'n eie poging aangewend het om uit die vuur te kom, sou hy dit gedoen het, volgens ek veronderstel, deur om te rol, en dan sou 'n mens nie sy liggaam vlak voor die vuurherd gekry het nie.”

„Daardie opmerking is baie verstandig,” antwoord kaptein Cilliers, „maar ek sou eers die liggaam self wil sien voor ek besluit. Dan is dit nog 'n vraag in hoe ver hierdie punt van werklike belang is, en of die twee moontlikhede deur jou genoem, Williams, alle ander moontlikhede uitsluit.”

„Daar volg ek jou gedagtegang glad nie, Cilliers,” antwoord die onderinspekteur glimlaggend. „Ons vind die man in daardie posiesie lê; sy gesig en hare is lelik verbrand, en daar is vuur in die kaggel. Daar is net twee moontlikhede: die vermoorde het self sy kop uit die vuur getrek, of die moordenaar het dit gedoen.”

„Tog sien ek liever eers die liggaam voor ek finaal oor hierdie omstandigheid besluit,” was die Kaptein se antwoord. „Ek sê jou ook nou maar reguit, Williams, dat hierdie verbrand van die gesig en hare van die vermoorde man vir my voorkom as die eienaardigste omstandigheid van die hele saak.”

„Vir my kom dit weer glad anders voor,” antwoord Williams beslis, „as heel natuurlik, onder die omstandighede. Twee persone veg hier met ysters, soos jy daar sien lê; die een kry 'n dodelike

kopslag en val met sy kop op die vuurherd—heel natuurlik, sou ek dink.”

„Wel, ons sal later weer op daardie punt terugkom, Williams. Soos ek reeds gesê het, ek sou liever eers die liggaam besigtig.

Kaptein Cilliers het toe die drie vuurysters opgetel wat in die middel van die vloer gelê het. Die eerste was 'n steenkoolgrafie, die tweede 'n tang en die derde 'n gewone vuuryster met 'n swaar knop byna presies soos 'n soldeerbout. Al drie ysters was van koper gemaak. Kaptein Cilliers sit die eerste twee weer op die vloer neer, en, onderwyl hy die derde in sy regterhand balanseer, merk hy op: „Ek veronderstel die moordenaar het hierdie wapen gebruik. Jy het seker vingerafdrukke waargeneem, Williams?”

„Op daardie yster was hoegenaamd geen afdrukke nie; op die handvatsel van die tang was daar afdrukke wat ooreenkom met dié van die vermoorde man. As die moordenaar daardie yster gebruik het wat jy daar het, moes hy handskoene aangehad het; so nie, het hy 'n ander wapen gebruik wat hy verwyder het.”

„Is hier niks anders gevind wat op een of ander wyse kan dien as 'n aanwysing op die moord nie?” vra kaptein Cilliers.

„Nee, alles is hier nog presies net soos ek dit aangetref het gisteraand na die moord. Miskien wil jy daardie houtkabinet bekyk waarin die halssnoer was. Daar het ek vingerafdrukke gevind van die vermoorde lyfman, mnr. Knox, mej. Knox en ook van 'n onbekende—waarskynlik die moordenaar.”

„Dis baie belangrik, Williams, daardie onbekende vingerafdrukke,” sê kaptein Cilliers enigsins verbaas onderwyl hy onverskillig die kabinet

beskou. „Ek wil jou versoek, Williams, om hierdie kamers nog nie af te gee aan die hotelbestuur nie. Hou maar jou manne hier vir nog 'n week of tien dae, of sluit die hele stel kamers toe—jy weet nie watter aanwysings 'n mens hier nog kan aantref nie.”

„Ek sal dit doen, Cilliers,” antwoord Williams glimlaggend, „maar alleen omdat jy dit versoek. Persoonlik het ek alles hier gesien wat te sien is. Hier is geen ander aanwysings nie. Die moord is gepleeg deur 'n onbekende persoon—ten minste, hy is onbekend aan die poliesie, soos ek dink.”

„En waar pas Joe Anderssohn, die assuransie-agent, in jou teorie in?” vra kaptein Cilliers.

„Ja, daar het ek my nog nie 'n bevredigende verklaring van gegee nie,” antwoord die Inspekteur enigsins verleë. „Die laaste berig is dat sy klere op die rotse of op die strand by Kampsbaai gevind is; hyself is nog nie gevind nie. Dan is daar die snaakse omstandigheid dat die nagemaakte snoer in sy kamer gevind is. Ek moet eerlik sê die hele besigheid is maar 'n bietjie deurmekaar.”

„'n Bietjie baie deurmekaar, sou ek sê, Williams,” antwoord kaptein Cilliers. „Daarom is dit uiters gewaag om nou al teorieë te vorm. Jy moet nie dink dat ons hier met 'n klein dingetjie te doen het nie. 'n Gewone dief waag nie sy lyf aan 'n halssnoer van duisende ponde nie—veral nie as die verkry daarvan gepaard moet gaan met 'n moord nie. Dis my vaste oortuiging, Williams, dat ons hier te doen het met een van die groot menere, een van die konings van die onderwêreld—daarom moet ons stadig en versigtig te werk gaan; die aanwysings kom feitlik op niks neer nie—ten minste dié waaroor ons so ver beskik.”

„En wat is jou mening omtrent Anderssohn, Cilliers?”

„Dat hy een of ander rol in die saak gespeel het, ly geen twyfel nie,” was die antwoord. „Maar dat hy die moord en die diefstal gepleeg het, sluit ek heeltemal uit as buitekant die perke van die moontlikheid. Hy kon wel, in 'n ondergeskikte hoedanigheid, medepligtig daaraan gewees het; maar, soos ek reeds gesê het, ons weet nog te min; die ondersoek begin nog maar.”

„Wel, ek dink ons is nou hier klaar—ten minste voorlopig; en dis nou ook net tyd dat ons by die lykehuis verwag sal word,” sê Williams.

Toe die drie weer in die straat kom, deel kaptein Cilliers aan sy assistent mee dat daar sekere sake in die kantoor was wat op afhandeling wag en dat dit raadsaam was dat Schoeman liever terug sou gaan. Die Kaptein en Williams het toe alleen na die lykehuis gegaan.

III.

Die lykehuis waarheen die liggaam van die vermoorde man deur die poliesie vervoer was, was in die middel van die stad geleë; en daarheen het kaptein Cilliers en onderinspekteur Williams hulle weg vervolg. Die twee het doodbedoord voortgestap, en niemand wat hulle toevallig raakgesien het, sou kon dink dat hulle die spoor soek van 'n moordenaar nie. Hulle was ook nie geneig om veel met mekaar te gesels nie, en, soos die geval is met mense wat mekaar goed ken en verstaan, het hierdie stilswye geen van beide gehinder nie; hulle het besef dat daar onder die omstandighede net een saak was om oor na te peins. Toe hulle egter naby die plek van hulle bestemming kom, merk Williams op: „Ek vrees ek het nie veel tyd op die oomblik te spaar nie, Cilliers, want ek moet majoor Collins om twaalfuur spreek. Wat my ook betref, ek het die lyk alreeds beskou. Maar jy kan maar op jou gemak te werk gaan as jy dink dis nodig om lank te versuim; dan kan ons later mekaar weer ontmoet en ons beskouings vergelyk. Van môre af sal ek my uitsluitlik op hierdie saak kan toelê na ek 'n paar kleiner dingetjies aan ander oorgedra het.”

„Ja, dis belangrik dat jy alle ander sake opsy skuif,” was die antwoord, „want, soos ek jou reeds gesê het, ons het hier met 'n groot en moeilike ding te doen. Jy moet met Collins reël dat hy jou 'n taamlike vrye hand in hierdie saak gee en jou geen ander laste hoegenaamd oplê nie.”

„Nee, daarvoor sal ek sorg, en ek sal ook jou mening oor die saak aan die Majoor oordra.”

Die lykehuis was maar 'n klein affêre en het net bestaan uit twee kamers. Die straatdeur het toegang verleen tot die kleinste van die twee kamers, waarin daar 'n kas met twee deure was, en drie wit porseleinwasbakke wat aan die muur vasgemessel was. 'n Deur uit hierdie vertrek het toegang gegee tot die eintlike lykehuis. Hierin het gestaan twee operasietafels met dun, wit ysterpote; langs die een muur was daar 'n kas met glasdeure waaragter 'n versameling doktersinstrumente en 'n stuk of twaalf wit en blou bottels te sien was. 'n Elektriese kooktoestel en twee wit tafeltjies het die meubilering van die kamer voltooi.

Op een van die operasietafels het die lyk van die vermoorde man gelê, blykbaar nog in dieselfde toestand soos dit daar ingebring is, behalwe dat die kop en bors bedek was met 'n wit doek. Gehard soos beide die twee speurders was deur dikwels die afgryslikste tonele in verband met die ondersoek na misdade te aanskou, het hulle nog tans onwillekeurig effens teruggedeins toe die doek van die kop verwyder word.

„Genugtig, Williams,” roep die Kaptein uit, „ek het nie geweet die arme vent is so verskriklik toegetakel deur die vuur nie! Dis afgryslik!”

Williams het niks geantwoord nie, maar het saam nader getree met die Kaptein om die uitwerking van die vuur, maar veral die aard van die wonde aan die kop van die vermoorde noukeurig te beskou. Die kophare was byna almal afgebrand, en wat nog oorgebly het, was byna nie as hare kenbaar nie soos dit met bloed en swart as besmeer was. Die linkergedeelte van die gesig was glad nie herkenbaar as deel van die menslike liggaam

nie, terwyl die ander kant van die gesig so erg inmekaar getrek en met bloed en as besmeer was dat dié seker ook deur geen kennis of bloedverwant van die vermoorde man herken sou word nie. Die twee wonde was ook nie somar maklik sigbaar nie, en kaptein Cilliers het eers getwyfel of die twee donker merke waarop Williams sy aandag gevestig het, werklik wonde was. Na hy egter die plekke van naby beskou en met sy vingers daarop en daaromheen gedruk het, was hy tevrede.

„Dit is wondplekke, Williams,” sê hy. „’n Mens kan duidelik met die vinger voel dat die kopbeen ingeslaan is. Een van die slae was genoeg om die dood te veroorsaak. En dan die verbrand van die kop!”

Hy skud sy kop twyfelagtig, en toe hy opkyk, staar hy in die glimlaggende gesig van Williams.

„Daardie punt kwel jou nog altyddeur, lyk dit my,” antwoord Williams. „Vir my is dit nou nie onverklaarbaar of selfs eienaardig nie, ofskoon ek moet erken dat ek nog nie vantevore presies soiets gesien het nie.”

„Die saak is van die soort, Williams. Dit gebeur dikwels met my dat ek ’n mening vorm, tot ’n oortuiging kom of iets in twyfel trek sonder dat ek ’n bewuste, klinkklare rede daarvoor het. Later, soms na geruime tyd, kom so ’n rede of grond wel voor die dag, en vind ek dat my skynbaar ongegronde mening of oortuiging wel deeglik gegrond was—maar onbewus. Ek weet jy is skepties aangelê wat hierdie dinge betref, Williams—daarom sal ek nie die saak vervolg nie. Ek kan jou dit egter sê, dat, as ek die tyd daarvoor kon spaar, ek ’n studie sou begin maak van wat die psigoloë die onderbewussyn noem, want ek voel oortuig dat daardie gedeelte van die mens-

like gees 'n baie groot rol in ons lewe speel sonder dat ons daarvan weet."

„Maar wat is dan eintlik jou opienie oor die verbrand van die lyk?" vra Williams.

„Dis nie my gebruik om my menings soos ek hulle vorm in die loop van 'n ondersoek, een vir een publiek te maak nie, Williams; maar in hierdie geval gaan ek nou, terwille van jou, 'n uitsondering maak. My opienie is dat die kop van hierdie lyk opsetlik verbrand is—maar ek vra jou om dit teen Collins en al die ander te verswyg."

Williams kyk verskrik op.

„Magtie, Cilliers," sê hy ernstig, „wat jy daar sê, maak 'n geweldige indruk op my, ofskoon ek daarmee sou gespot het as iemand anders as jy dit verklaar het. Maar jy is seker dat jy geen helder redes het waarom jy so dink nie?"

„Nee, en jy kan ook nie verklaar waarom die teorie, soos jy sê, 'n geweldige indruk op jou maak nie. Die redes, die gronde is in albei gevalle benede die bewussyn; maar later sal hulle wel helder te voorskyn kom."

„Jy's baie interessant, Cilliers, maar ek vrees ek moet nou na die Majoor gaan. Jy kan maar nog hier vertoef so lank soos jy wil; ek sal 'n man stuur om te kom toesluit."

Toe Williams die lykehuis verlaat het, het kaptein Cilliers lank die lyk gestaan en beskou. „Ek sal waarskynlik nie weer die kans kry om hierdie lyk te sien nie," dink hy by homself, „daarom moet ek my ondersoek so grondig en deeglik moontlik maak."

Hy haal 'n duimband uit sy sak en begin verskillende afmetings te doen. Allereers het hy die lengte van die lyk gemeet; daarna het hy die baadjie losgemaak, en toe presies die afmetings

geneem wat 'n snyer nodig het om 'n pak klere te maak. Dit alles het hy in sy sakboekie opgeteken. Daarna het iets in verband met die vermoorde man se voete sy aandag getrek.

„Dis snaaks dat hy so 'n duur paar sysokkies dra en so 'n goeie paar blinkleerskoene. Die uniform sit lomp en is heelwat te groot; maar hy het pas gister in die diens getree by Knox, en Williams vertel dat daar geen tyd was om 'n uniform van 'n snyer te laat maak nie; Knox het aan Jenkins geld gegee om somar 'n klaargemaakte pak te koop. Daarom sit die ding so lomp aan sy lyf!”

Hy lig die skouers van die lyk effens op en lees die naam van die verkoper op die bandjie binnekant die kraag van die baadjie.

„Gekoop by Alf. Katzen, Pleinstraat, Kaapstad,” sê hy onderwyl hy die betreffende aantekening in sy sakboekie maak. Daarna het hy lank gestaan en peins met sy ken tussen die duim en voorvinger van sy linkerhand. Hy wis dat hy sy laaste ondersoek van die lyk maak, en dat hy sy oë moes oophou vir alle moontlike aanwysings wat op die moordenaar kon uitloop. Skielik nader hy weer die lyk en begin toe een van die skoene losmaak en uittrek. Hy was enigsins verbaas om te sien dat die sokkie byna nuut was. Die skoen was van die soort wat gewoonlik dansskoene genoem word, en die naam van die verkoper was binne te lees.

„S. Ternauw, Kerkstraat, Wellington,” sê die Kaptein onderwyl hy 'n aantekening maak. „En hiermee is my werk hier ook klaar. Daar kom die konstabel ook net.”

Die konstabel was van 'n geselserige geaardheid, en toe kaptein Ciliers hom vriendelik groet en sy hande in een van die wasbakke begin was, knoop hy 'n gesprek aan.

„Hierdie moord is vir my 'n snaakse affêre, Kaptein,” begin hy.

„Hoe so?” vra die ander.

„Ek was een van die eerste wat in die kamer gegaan het na die alarm gegee was, en daar was 'n paar dinge wat vir my baie snaaks en onvanpas voorgekom het.”

„Wat bedoel jy dan eintlik?” vra die Kaptein weer onderwyl hy sy hande afdroë.

„Vereers, Kaptein, die manier waarop die man verbrand was. Ek kan nog nie verstaan hoe hy so erg kon verbrand sonder dat iemand sy kop in die vuur gestee het nie. Dan was daar die man se klere; dit het nie alleen nie aan sy lyf gepas nie, maar dit was nie eens goed vasgemaak nie; hy was sonder kruisbande en sonder lyfband ook. Dan, weer, het hy 'n besonder netjiese paar dansskoene aangehad—te netjies vir 'n lyfman wat origens slordig gekleed was.”

„Jy is 'n goeie waarnemer, Konstabel, en as ek hulp nodig het, sal ek vir inspekteur Williams vra of jy my kan kom help. Wat is jou naam?”

„Ek is Liebenberg, Kaptein, en sal dit baie op prys stel as u my in hierdie saak gebruik.”

„Goed, Liebenberg, ek sal jou onthou. Jy het werklik iets opgemerk wat ek nooit raakgesien het nie. Ek bedoel die ontbreek van kruisbande en lyfband. Maar ek wil darem ook self weer gaan kyk of jy reg het.”

Die twee stap toe saam na die operasietafel; en na die Kaptein hom oortuig het dat Liebenberg die waarheid gepraat het, stel hy die konstabel nog 'n vraag: „Ken een van julle hierdie man? Het een van julle hom gesien voor hy hom aan mnr. Knox verhuur het?”

„Sover ons kan nagaan, ken niemand hom nie. Hy het glo aan mnr. Knox vertel dat hy 'n vrou êrens in die stad het, maar totnogtoe kon ons haar nie vind nie, en het sy ook nie opgedaag om haar man te soek nie. Sy kan natuurlik heel moontlik nog haar verskyning maak.”

„En as sy nie te voorskyn kom nie, dan is Knox die enigste persoon wat die vermoorde man herken as sy lyfman, Jenkins?” vra die Kaptein.

„Ja, en mnr. Knox het hom glo maar herken aan sy uniform en sy liggaamsbou, want die gesig en kop, soos u self gesien het, is so te sê onherkenbaar.”

„Jy 's taamlik skerpsinnig, Liebenberg, en jy het nou 'n kans om jou posiesie te verbeter. Hou jou oë oop en dink. Ek moet nou gaan, maar ek sal seker van jou gebruik maak.”

„Baie dankie, Kaptein, ek sal my bes doen.”

Toe kaptein Cilliers weer op sy kantoor kom, het hy 'n goeie halfuur op- en neergestap en rook voor hy begin praat het met sy assistent. Laasgenoemde het sy baas te goed geken om hom in sy gedagtegang te stoor, en hy het dus maar voortgegaan met die naslaan van boeke en dokumente en die afneem van aantekeninge.

„Dit word tyd, Schoeman, dat ons al ons aandag op hierdie moord in die Grand National konsentreer,” sê hy. „Die ding is meer ingewikkeld as wat ek eers gedink het.”

„Ek herinner my, Kaptein,” antwoord Schoeman onderwyl hy 'n brief te voorskyn bring, „dat mnr. Van Straten 'n uur gelede hier was en hierdie brief hier gelaat het. Dit bevat 'n afskrif van 'n rapport van 'n plaaslike deskundige oor die hals-snoer, en dit wil my voorkom of die ding heeltemal in orde is—dat die verassureerde snoer heeltemal eg was. Mnr. Van Straten het ook 'n kabel na hulle kantoor in Nu-York gestuur, en hy verwag môre of oormôre 'n antwoord.”

„Daardie nuus verbaas my glad nie, en ek weet ook al wat die antwoord uit Nu-York sal wees. Knox is nie 'n man wat hom sal afgee met vals diamante om 'n paar duisend pond uit 'n assuran-siemaatskappy te trek nie.”

„Nee, Schoeman,” vervolg hy na 'n oomblik, „ons kan maar ons gedagtes begin agtermekaar sit en die spoor probeer soek.”

„U sal my op die hoogte moet bring met wat u in die lykehuis opgemerk het,” antwoord Schoeman.

„Ja, en daar het ek nogal meer gevind as wat ek verwag het. Ek is nou jammer dat ek jou nie maar saamgeneem het nie; die werk hier kan maar gewag het. Maar laat ons die ding weer van die begin nagaan—die hele ding probeer saamstel soos dit kon gebeur het. Omstreeks halfnege gister-aand het iemand die slaapkamer van Knox binne-gestap, die kabinet oopgebreek, die halssnoer daaruit gehaal en 'n nagemaaakte artikel onder die kopkussing van Anderssohn geplaas. Die vermoorde man is nie alleen dood nie, maar sy kop en gesig is onherkenbaar verbrand in die kaggel-vuur. Sy uniform pas nie aan sy lyf nie; hy het geen kruisbande of lyfband aan nie; maar hy het

'n goeie paar sysokkies en 'n goeie paar blinkleerskoene aan. Anderssohn se klere word op Kampsbaai gevind, en hyself is nie weer gesien na die hotelbediende hom gisteraand omstreeks halfnege die trap sien opgaan het nie. Knox se lyfman, of liewer, sy lyk, word net aan sy uniform en sy liggaamsbou herken—en dit deur Knox alleen. Dit word veronderstel dat die vermoorde man 'n vrou het, maar niemand ken haar nie, en sy self daag nie op nie. Daar het jy nou die besonderhede van hierdie saak—en sommige daarvan is vir my enigsins onverklaarbaar.”

Schoeman het aan sy potlood gesit en byt en nie geantwoord nie. Na 'n oomblik vervolg die Kaptein: „Ek wonder of die poliesie al die verskyning van die nagmaakte halssnoer in oorweging geneem het, en hoe hulle dit verklaar.”

„Ek verstaan nie presies wat u bedoel nie,” antwoord Schoeman.

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Die poliesie meen dat Anderssohn of iemand anders die lyfman van Knox vermoor het, die snoer gesteel en toe 'n nagmaakte snoer in Anderssohn se kamer gesit het. Maar hulle vra hulleself nie af waar die nagmaakte artiekkel so skielik vandaan kom nie. Jy moet verstaan, Schoeman, dat die egte halssnoer nie voor eergisteraand hier gesien is nie. Die namaaksel moes dus binne die volgende vier-en-twintig uur gemaak gewees het—iets wat hier in Kaapstad absoluut onmoontlik is. Ek twyfel daaraan of jy in Suid-Afrika iemand sal kry wat een enkele diamantsteen so perfek kan namaak soos die sestig stene wat ons vanmôre gesien het. As ons die namaak van die artiekkel hier in Kaapstad buitekant die perke van wat moontlik is, plaas,

dan bly die vraag oor: Waar kom die vals halssnoer vandaan? En op hierdie vraag is daar, volgens my mening, net een antwoord.”

Daar was 'n pouse, en voor kaptein Cilliers die antwoord op sy eie vraag kon uit, lui die telefoonklok.

„O ja, Williams, Cilliers praat hier,” en toe, na 'n lang pouse: „Ek het gedink julle sal dit doen, aangesien die artikel van groot waarde is, maar daar is min waarskynlikheid dat die dief juis Nu-York, Parys of Londen sal uitkies. Ek dink dis meer waarskynlik dat hy die diamante een vir een sal verkoop; die ondervinding het geleer dat dit baie gevaarlik is om kosbare halssnoere, armbande en dergelike artikels te verkoop. Maar daar is iets anders wat jy dadelik moet doen: daardie onbekende vingerafdrukke wat jy op die kabinet gekry het—jy onthou nê?—eksemplare daarvan moet jy na die polisie in Nu-York stuur Ek het geweet jy sal dit onnodig ag, maar as jy weier, doen ek dit self. Ek wil ook eksemplare daarvan hê. Goed, Williams, ek is bly.”

„Schoeman,” vervolg die Kaptein na hy die telefoon neergesit het, „daardie vals halssnoer kom uit Nu-York!”

IV.

Omtrent halfnege die aand van die moord in die Grand National staan daar op 'n hoek in die hoofstraat van die stad 'n vrou op iemand en wag. Sy het heelwat bagasie by haar gehad, maar niemand het juis daarvan notiesie geneem nie; niemand het ook ag geslaan op die eienaardige verskynsel dat 'n huurmotor hom daar in die middel van die stad en op die hoek van twee woelige strate van sy enigste passasier en haar vrag bagasie ontlas het nie—niemand behalwe konstabel Liebenberg, wat toevallig daardie aand in die hoofstraat diens gedoen het, en juis in die nabyheid was toe die motorkar stilhou. Hy het die ding onderlangs aanskou, maar gemaak of hy niks opmerk nie. Wat veral sy aandag getrek het, was die verhouding tussen die vrou en die bagasie: „Sy het te veel bagasie vir haar voorkome,” het hy dit aan homself uitgedruk. Maar niemand het gesien dat konstabel Liebenberg geïnteresseerd was nie—niemand behalwe juis daardie dame op die hoek nie. Daarom het sy ernstig begin wens dat die persoon wat gereël het om haar daar te ontmoet, onmiddellik opdaag, of dat die nuuskierige konstabel padgee. Maar geen van die twee dinge het dadelik gebeur nie; en toe dit neënuur word, het die dame angstig begin rondkyk, en kon 'n taamlike goeie waarnemer soos konstabel Liebenberg sien dat daar iets baie verkeerd was. Die feit, ook, dat die konstabel twee- of driekeer verby haar en haar bagasie op- en neergestap het, het nie juis daartoe bygedra om haar angs te verminder nie.

En dit het ook nie konstabel Liebenberg se agterdog help verminder nie, want hy het in die verbyloop opgemerk dat twee of drie portmanto's die kajuitkaartjies dra van 'n seker stoomboot, en na 'n oomblik het dit hom bygeval dat hy in die koerant gelees het van 'n klompie Amerikaanse toeriste wat met daardie boot in die hawe aangekom het.

„Sy kom uit anderland,” sê die konstabel aan homself. „Wat maak sy hier op straat met haar bagasie, en soveel bagasie?”

Maar voor hy kon voortgaan met sy waarnemings en afleidings, hou daar 'n huurmotor skielik by die hoek stil—so skielik dat die remme skree en die agterwiele plek-plek sleep. By die bestuurder van die motorkor sit 'n man van enig-sins klein gestalte, maar van 'n gewone alledaagse voorkome, wat origens geen aandag sal trek nie. Hierdie man klim haastig uit, en onderwyl sy oë onverskillig op die konstabel val, neem hy die bagasie en pak dit voor en agter in die motorkar. Toe hy die laaste stuk optel, praat hy vir die eerste maal—en 'n man soos konstabel Liebenberg het dadelik geweet dat die woorde eintlik vir sy ore bedoel was. „Jammer dat ek 'n bietjie laat is, Liefste, maar die kêrels in die klub was so plesierig dat ek verplig was om langer te vertoef en nog een of twee sopies te drink.”

„O, dis niks nie. Ek het geweet jy sal nie alte lank versuim nie,” was die onverskillige antwoord van die vrou onderwyl sy in die motorkar stap.

En konstabel Liebenberg het toe nie geweet of sy ore hom bedrieg nie; want hy het nie sulke kalme woorde en so 'n onverskillige houding van

die vrou verwag nie, wat enkele minute tevore in groot angs en spanning verkeer het. Maar die konstabel was jonk, en hy het die vroulike natuur nog nie eens begin verstaan nie. Toe die motor-kar wegtrek, staar hy dit ingedagte agterna, en onwillekeurig gaan sy hand na die linkerbo-sak van sy baadjie. 'n Sakboekie en potlood kom te voorskyn, en 'n paar vlugtige aantekeninge word in die boekie gemaak.

„'n Mens kan nooit sê nie,” dag die konstabel by homself. „Alles is miskien in die haak met hierdie mense; maar dit kan ewewel geen kwaad doen om die tyd, die plek en die motorkar se nommer op te skrywe nie.”

Toe die huurmotor links swaai en die pad na Seepunt inslaan, was daar alweer ander dinge wat die aandag van konstabel Liebenberg in beslag geneem het, en dit was 'n heel paar dae later dat die gebeurde met die vrou, die bagasie, die kleinerige man en die huurmotor hom weer te binne geskiet het. Maar daarvan later, want die gesprek wat in die motorkar plaasvind byna onmiddellik na sy wegtrek uit die hoofstraat, verdien eers die aandag van die leser.

Die motorkar was besonder ruim, en daar 'n groot deel van die bagasie voor langs die bestuurder gepak was, was die orige ruimte agter in die kar nie te klein vir die twee passasiers nie. Daar het die gesprek plaasgevind, en ofskoon daar 'n windskerm tussen die voorste en die agterste sitplekke was, het die twee nietemin 'n fluister-gesprek gevoer.

„Ek is byna gedaan; my senuwees is klaar!” sê die man met 'n soort van wanhopige sug.

„En waar is Mike?” vra die vrou. „Ek ken nie hierdie bestuurder nie. Wat het van Mike geword? Is dit nie gevaarlik om gebruik te maak van 'n onbekende nie?”

„Wat praat jy nog van Mike en van 'n motorbestuurder!” antwoord hy bars. „Daar is ander groter gevare. O, dis vreeslik! Ek het nooit gedag ek sou so ver kon gaan nie! 'n Duiwel moes besit van my geneem het.”

Hy vee die sweet van sy gesig af met sy sakdoek en bekijk daarna sy bewende hande, wat op sy skoot lê.

„Wat makeer jou? Wat het jou oorgekom?” vra die vrou angstig, maar sy kry geen antwoord nie. Sy skud hom aan die skouer en herhaal haar vrae.

Die man tel stadig sy hande op.

„Hierdie hande,” sê hy, „ja, hulle bewe nie verniet nie. Hierdie hande het dit gedoen. God weet hoe ek dit reggekry het!”

„Waarvan praat jy? Het jy dan gek geword?” skree die vrou hom byna toe. „Vertel my wat jy gedoen het. En het jy die halssnoer?”

„Ja, ek het dit—maar hierdie hande!”

„Wat is dit? Praat, in hemelsnaam!”

„Moord!” was sy antwoord.

Daar was stilte vir 'n lang ruk. Net die gedreun van die motorkar was hoorbaar en nou en dan die gehonk van ander motorkarre en die klokke van trems. Die vrou het eerste tot besinning gekom, en die gesprek hervat.

„Ek weet nie waarom jy 'n moord gepleeg het nie; dit was nooit die bedoeling nie—geen deel van die program nie. Maar daaroor kan jy later praat. Wat ek nou wil weet, is wat die onmiddellike planne is. 'n Moord lewer altyd groot gevaar op,

want daar bly spore agter. Wat gaan ons doen?"

Die man het by dié tyd heelwat bygekom; en toe hy die woord vat, was dit duidelik dat hy oor 'n goeie praktiese sin beskik.

„Die ding het vreeslik skielik op my afgekom. Ek moet kies tussen die £5,000 wat ons vir die snoer sal kry en . . . en wat ek gedoen het. Daar was geen ander derde keuse nie. En na die baie moeite wat ek gehad het, en die groot gevare wat ek geloop het en die kosbare tyd wat verspil is, kon ek nie die snoer op die laaste oomblik uit my bereik laat gaan nie. Sover as dit moontlik was in die kort tydjie wat ek gehad het, het ek darem my spore bedek. Maar ek moet erken dat ek ver van gerus voel.”

Hulle was nou in die buurt van Kampsbaai, en daar was geen ander verkeer op die pad nie. Die man wat hom met sy eie mond as 'n moordenaar en dief bestempel het, kyk uit vir 'n oomblik na die kant van die see; toe buig hy vooroor en tik die motor bestuurder op die skouer.

„Hou stil vir 'n oomblik!” sê hy hardop. Toe die motorkar tot stilstand kom, stap hy by die linkerhandse deur uit aan die kant van die berg. Onder sy arm was 'n bondeltjie, wat die vrou wel opgemerk het, maar wat nie deur die bestuurder van die motorkar gesien is nie. 'n Minuut of vier later kry die bestuurder die sein om voort te gaan, en op 'n plat rots aan die Kampbaaise strand lê die klere, skoene en onderklere van die man wat enige ure tevore gedurende die dinee-uur die trap van die Grand National na die kamers van mnr. Knox gesien opgaan is.

„Dié plek se naam is glo Bakoond. Ons moet nou naby wees. Dit sal beste wees dat ons somar in die pad afklim. Ek sal die huisie maklik vind.

Dis ook beter dat die man hier voor ons nie verder ons koers volg nie. Hy weet reeds al te veel."

'n Oomblik daarna hou die motorkar stil, en die bagasie word langs die pad gepak deur die twee manne.

„Ek sal die goed na die huis help dra, Meneer," sê die bestuurder onderwyl hy die pondnoot wat hom gegee is, in sy broeksak steek.

„Glad nie nodig nie, dankie," was die antwoord. „Dis net 'n paar tree onderkant die pad."

Na die motorkar egter omgedraai het, en toe die rooi liggie om die eerste draai verdwyn, was daar iemand te sien wat swaar-swaar die afgelaaide bagasie die berg op dra na 'n huisie ongeveer veertig tree van die pad af. Die man was 'n paar keer op die punt om te kla oor die hoeveelheid, en veral die gewig van die bagasie, maar die herinnering dat dit 'n volkome trek was, en dat al sy sogenaamde „gereedskap" inbegryp was, het hom laat swyg. Swoegend het hy voortgegaan en sy werk voltooi. Toe hy hom eindelijk in een van die stoele by die tafel neerwerp, haal hy 'n plat flessie uit die binnesak van sy baadjie, hou dit teen die lig—dit was ongeveer halfvol—, en na twee lang slukke plaas hy 'n leë fles op die tafel.

„Ek sou reken," sê hy onderwyl hy sy mond met die bokant van sy hand afvee, „ek sou reken dat die alarm nou al lank gegee is, en dat die poliesie al spore soek."

„Jy het my nog geen besonderhede vertel nie," merk die vrou op, wat intussen ook plaasgeneem het by die tafel.

„Joe Anderssohn se klere sal môreoggend op die rotse by Kampsbaai gevind word. Dit sal lyk asof hy verdrink is, ofskoon ek moet erken dat geen konstabel of speurder van wie die voorkop nie hol

klink nie, hiervan oortuig sal wees nie. In elk geval, Anderssohn sal vermis word; hy word nie in sy kamer gevind nie, en hy daag nie by die kantoor op nie. Die poliesie krap sy kamer om en vind 'n halssnoer onder sy kussing. Voor dié tyd reeds is die hele stad op hol van weë die moord van Jenkins en die vermiste snoer. Anderssohn is vanaand heel moontlik by die hotel gesien deur iemand; hy word verbind met die halssnoer en ook met die moord. Die vals artikel sal miskien gou ontdek word, maar dit sal nie veel verskil maak wat die posiesie van Anderssohn betref nie."

Die vrou het, sonder veel tekens van belangstelling, geduldig gesit en luister. Dit was ook seker nie die eerste maal dat die twee onder sulke omstandighede in mekaar se geselskap verkeer het nie. Die teenswoordige omstandighede was miskien besonder ernstig—ja, miskien meer gevaarlik as enigiets wat hulle tevore deurgemaak het—, maar die vrou het die man op sy gemak laat vertel. Die ergste—dat daar 'n moord begaan is—het sy reeds op pad gehoor. Daarna kon sy kalm op nadere besonderhede wag.

„As daar maar net nie iets in die kamer, of aan die lyk gevind word wat as 'n aanwysing op my kan dien nie. Maar ek kan om niks van dié aard dink nie. Die gesig en kop is heeltemal onherkenbaar. Dit was vreeslik—maar ek moes dit doen!"

Dit was of die toneel van 'n paar uur gelede weer voor die moordenaar leef in al sy afgryslikheid, en hy kon nie help om deur sy gebare en gelaatstrekkinge uiting aan sy gemoedstoestand te gee nie. 'n Ou moordenaar was hy seker nie, wat anders ook van hom gesê kon word!

„Vingerafdrukke!" vervolg hy nadenkend. „Ja, miskien sou dit veiliger gewees het as ek

hulle sorgvuldig afgevee het, orals van die meubels af. Maar daar was ook geen tyd nie; elke oomblik was kosbaar, en ek moes padgee so gou as moontlik. In elk geval, die afdrukke sal onbekend wees aan die poliesie, en ek weet nie of hulle onder die omstandighede baie ag daarop sal slaan nie. Hulle sal natuurlik dink dit is Anderssohn se vingerafdrukke, en niemand sal hulle van daardie dwaalweg kan reghelp nie. En tog is daar die gevaar dat hulle eksemplare van sy vingerafdrukke in sy kamer gaan soek. . . . Goeie genugtig,” vervolg hy op onrustige toon, „daaraan het ek nooit gedink nie! En die speurders moet maar baie dom wees as hulle nie daaraan dink om 'n vergelyking te maak tussen die onbekende vingerafdrukke in die kamer van Knox en Anderssohn se vingerafdrukke, wat hulle sonder twyfel in sy kamer sal kry nie. En as hulle so ver gegaan het, dan weet hulle mos ook wie die vermoorde man is.”

Hy staan op en stap op en neer in die kamertjie. Nou en dan vee hy die sweet van sy voorkop af en blaas sy asem hard uit soos iemand wat benoud is en lug soek.

„Uit wat jy sê, lyk dit vir my dat jy dinge hierdie keer lelik verbrou het. Die noodsaaklikheid van die moord kan ek ook nog nie begryp nie. Jy weet ook ek het nog nooit so ver gegaan nie. Ek het baie dinge gewaag, en jou dikwels gehelp—maar as dit by moord kom, het ek nog altyd gestuit!”

Dit was die vrou wat praat, en uit haar houding en toon was dit duidelik op te maak dat sy die man se handelwyse ten sterkste afkeur.

Hy hou skielik op en kyk haar verwilderd aan.

„Jy wil my dus in die steek laat, jou hande in onskuld was—ja, miskien so ver gaan om my in die wiele te ry,” antwoord hy op uiters onvriendelike toon.

Die vrou het intussen ook opgestaan.

„Jy moet goed verstaan,” antwoord sy op ’n uitdagende toon, „dat ek geen lafaard is nie; my rol het ek nog altyd gespeel na die beste van my vermoë, en met groot sukses ook, soos jy self moet erken. Maar ek het my nog nooit met moord afgegee nie—daar is geen bloed aan hierdie hande nie. Verstaan my goed, Sleek Jenkins!”

V.

Dit was 'n dag of twee na die moord in die Grand National. Soos gewoonlik, het die algemene publiek die ding alweer vergeet; die koerante was ook uitgepraat, want die poliesie het geweier om enigiets aangaande die aanwysings of die vordering van die ondersoek aan die rapporteurs mee te deel.

Dit was tienuur in die môre; die meeste mense was besig op hulle kantore of in hulle ander besighede; die strate was dus leeg—en as dit waar was van een straat dan was dit seker Bredastraat. Heeltemal leeg was hy egter nie, want teen die stadige opdraande het daar tenminste een man sy wêg vervolg in die rigting van die berg. Hierdie man was niemand anders as kaptein Cilliers nie, en 'n skerpsinnige waarnemer sou opgemerk het dat die kaptein diep in gedagte was, en heeltemal onbewus van sy omgewing. So 'n waarnemer was konstabel Liebenberg, wat, met 'n sigaret in die mond en netjies in private kleredrag uitgedos, sy losieshuis in Bredastraat verlaat. Hy loop byna teen kaptein Cilliers vas.

„Magtie, dis mos die Kaptein hierdie,” dag die konstabel by homself. „Goeienmôre, Kaptein,” vervolg hy hardop onderwyl hy soos uit gewoonte eerbiedig salueer.

„En toe, Liebenberg,” antwoord die Kaptein, „dis 'n gelukkige toeval hierdie. 'n Halfuur gelede het ek met die Inspekteur omtrent jou gepraat. Ek het toe ook verneem dat jy nou die voormiddae vry het. Het jy lus om nou saam met my te

gaan? Of gaan jy 'n dame ontmoet in daardie netjiese vaal pak?" vra die Kaptein lag-lag.

„Ek is tot u diens, Kaptein, ook in my vry tyd. Ek wens dat ek nou verlof het, dan bied ek my aan om onder u te werk”

„Dis alles klaar gereël, Liebenberg. Kom ons stap voort. Jy gaan nie vanaand op diens nie, môre ook nie—nie voor ek die hand op die moordenaar lê wat ek nou soek nie.”

„Magtie, Kaptein,” roep Liebenberg uit, „dis baie goeie nuus hierdie! En ons begin somar vandag?”

„Somar nou,” antwoord die Kaptein. Hy stop voor 'n groterige gebou, en beskou dit onverskillig.

„Somar nou, Liebenberg, en in hierdie gebou. Dis die plek waar Anderssohn se kamers is. Ons gaan nou 'n bietjie die plek deursnuffel; daarna het ons ander interessante werk. Maar kyk, dis 'n wonderlike toeval wat jou vanmôre na my gestuur het, Liebenberg. Ek het gereken ek sal jou nie voor môre kry nie, want jy sal maar eers die Inspekteur se boodskap vanaand kry.”

Anderssohn se woonplek het bestaan uit een groot kamer, met skarms afgeskort in 'n slaapkamer en 'n sitkamer. Die meubilering was van die gehalte wat 'n mens in huurkamers aantref wat deur Staatsamptenare, bankklerke, joernaliste en daardie soort mense bewoon word—gerieflik en doeltreffend, maar glad nie weelderig of deftig nie.

„Ek soek 'n paar vingerafdrukke van Anderssohn, Liebenberg,” begin die Kaptein; „maar ek vrees dit sal moeilik gaan. Soos jy miskien weet, hou sulke afdrukke op gewone voorwerpe soos

meubels en spieëls nie lank nie. Hulle raak verdof, en soms heeltemal uitgewis na 'n dag of twee. Maar ons moet darem ons bes doen."

Die twee het toe aan die werk gespring. Elke glansende oppervlakte is noukeurig ondersoek, dikwels met behulp van die Kaptein se vergrootglas. 'n Paar keer het die Kaptein gemeen dat hy 'n goeie afdruk gekry het, maar na hy dit met fyn kryt of met blou roet bestrooi het (al na die kleur van die oppervlakte), moes hy dit telkens weer opgee as onbevredigend. Onderwyl die Kaptein die spieël van die toilettafel met sy Argus-oë ondersoek, was Liebenberg druk besig by die wastafel. Skielik draai hy hom om, en kom na die Kaptein gestap met 'n voorwerp in sy hand.

„Hierdie stuk skeerseep, Kaptein, sal seker die beste resultaat lewer. Hier is 'n paar duidelike afdrukke."

„Wil jy glo, Liebenberg!" roep die Kaptein uit onderwyl hy die silindervormige stuk seep op 'n tafeltjie neersit. „Skeerseep is die ware Jakob! Dis taai en besonder geskik om vingerafdrukke te bewaar."

Binne enkele minute het die Kaptein sekere plekke op die seep wat hy eers goed met die vergrootglas bestudeer het, met blou roet bestrooi. Die uitwerking was na verwagting, want 'n kamera is daarna in werking gestel om foto's van die afdrukke te maak. Die Kaptein was heeltemal in sy skik, en na die twee nog die een en ander in die kamer besigtig het, het die Kaptein gemeen dat hulle werk daar klaar was.

„Ek dink die foto's van daardie vingerafdrukke sal goed wees," sê hy; „tenminste hulle sal duidelik genoeg wees om vergelykings te maak. Ons kan nou maar teruggaan na die kantoor."

Toe kaptein Cilliers en Liebenberg in die kantoor stap, was Schoeman besig om 'n pakket oop te maak.

„Wel, wel,” sê die Kaptein, „nou sal ons sien wat ons sal sien, soos die mense sê. Schoeman, dis konstabel Liebenberg hierdie. Hy gaan vir ons bystaan in die ondersoek waarmee ons nou besig is. Dis seker Anderssohn se klere daardie?”

„Ja, Kaptein,” antwoord Schoeman. „Dis die klere wat by Kampsbaai gevind is. Die Inspekteur sal bly wees as ons so gou moontlik die klere weer in die poliesiekantoor besorg.”

„En hoe het dit gegaan met die vingerafdrukke? Kon jy iets kry?”

„Ek het baie foto's geneem, Kaptein. Daar was gister nog duidelike afdrukke op byna al die meubels in mnr. Knox se slaakpamer. Hoeveel daarvan vir ons doel iets sal beteken, weet ek nie. In elk geval, al die foto's is klaar as u dit wil sien.”

„En in hierdie kamera is ook nog 'n paar,” antwoord die Kaptein. „Liebenberg het hulle op 'n stukkie seep gevind. Maak hulle asseblief gou klaar vir ons. Dan sal ons kan vergelykings maak.”

Onderwyl Schoeman met die kamera in die agterkantoor was, het kaptein Cilliers die pakket oopgemaak en die klere versigtig op 'n tafel uitgesprei; daarna het hy met sy duimband afmetings gemaak van die broekspype, die wydte van die broek om die middel, die moue van die baadjie, die wydte van die skouers, die lengte van die kraag, ens., ens. Hierdie afmetings het hy in sy sakboekie opgeteken.

„Hier is geen skoene of sokkies nie,” merk Liebenberg op.

„Maar dié het ons mos reeds gesien,” antwoord die Kaptein onderwyl hy Liebenberg glimlaggend aankyk.

„Presies, Kaptein, en die dansskoene pas by hierdie danspak.”

Toe Schoeman uit die agterkantoor sy verskyning maak met die foto's van die vingerafdrukke, het die drie na die Kaptein se lessenaar gegaan om die nodige vergelykings te maak.

„Ek het reeds 'n sortering van die foto's gemaak wat ek gister geneem het. Die afdrukke van Knox, mej. Knox en die vermoorde man het ek opsy gesit. Dié wat u nou daar voor u het, is almal eners, en hulle kom nie ooreen met enige ander afdrukke wat ek ken nie.”

Kaptein Cilliers sluit 'n laai van sy lessenaar oop en haal daar 'n paar foto's van vingerafdrukke uit.

„Bestudeer dié noukeurig Schoeman, en vergelyk hulle met dié wat jy gevind het,” sê die Kaptein onderwyl hy opstaan en sy pyp stop.

Schoeman het nie lank geaarsel om tot 'n gevolgtrekking te kom nie.

„Dis een en dieselfde persoon, Kaptein,” verklaar hy met die grootste selfvertroue. „Mag ek vra, Kaptein, van waar hierdie afdrukke kom?”

„Dis die onbekende afdrukke wat Williams op die eikehoutkabinet aangetref het,” antwoord die Kaptein glimlaggend.

„En hy het dan gemeen daardie is die afdrukke van die moordenaar!”

„Presies, en hy was volkome reg ook. Maar laat ons nou sien wat die afdrukke wat Liebenberg op die seep gevind het, vir ons vertel.”

Schoeman en Liebenberg was albei besig met hulle vergrootglase. Een vir een word die foto's

bestudeer en opsy gesit. Skielik spring Schoeman op asof hy geweldig skrik.

„Nou praat ek nie meer, Kaptein!” roep hy uit. „Dis sowaar die afdrukke van die vermoorde man!”

„Volkome reg, Schoeman,” antwoord die Kaptein bedaard, „en daar lê die vermoorde man se klere.”

„Wat? Joe Anderssohn?”

Daar was stilte vir 'n paar minute. Eindelik neem kaptein Cilliers die telefoon op.

„Williams,” sê hy, „kom 'n bietjie na my kantoor; ek het hier 'n paar interessante dinge om jou te wys Ja, dis in verband met hierdie saak Goed, ek sal wag.”

Met 'n glimlag sit hy die telefoon weer neer.

„Ja, Schoeman, sommige skelms en skurke het eienaardige metodes. Hierdie een vermoor 'n man, ruil daarna klere om met die vermoorde man, en probeer eindelik om sy slagoffer so te verbrand dat hy onherkenbaar sal wees.”

„En tog het hy baie lomp gehandel,” voeg Liebenberg by; „hy moes baie haastig gewees het, sodat hy nie sy planne goed kon uitdink en versigtig kon uitvoer nie.”

„Ja,” antwoord Schoeman, „noudat ons weet hoe die ding inmekaar sit, is dit maklik om die swak punte van die moordenaar se skema raak te sien.”

„Baie van die swak punte kon 'n mens somar dadelik raaksien,” antwoord Liebenberg. „Daar is, by voorbeeld, die verminking van die lyk. Dit was 'n belangrike deel van die moordenaar se plan; dit moes voorkom asof die lyfman die vermoorde was; dit moes ook voorkom asof die verminking van die lyf 'n blote ongeluk was. En tog het die

moordenaar nie die verstand gehad om te weet dat die bloedkolle op die vloer 'n ander storie sou vertel nie: toegeskroeiende wonde kan nie bloei nie. Die vermoorde man moes dus enige tyd op die vloer gelê het voor die wonde toegeskroei is."

Kaptein Cilliers het hom nie ingemeng in die gesprek van die twee jong mense nie. Maar hy was nietemin baie daarin geïnteresseer. Dit was veral interessant vir hom om te sien hoe skerp-sinnig die jong konstabel was.

„Dit lyk vir my, Liebenberg," antwoord Schoeman, „dat jy besonder veel van hierdie saak afweet, ook dat jy baie belang daarin stel."

„Te veel aandag kon ek asnog nie daaraan skenk nie, want ek moes my bepaal by my poliesiepligte."

Daar word geklop aan die deur, en na 'n oomblik staan onder-inspekteur Williams in die kantoor.

„Wel, Cilliers," begin Williams, „dit lyk my julle is baie besig hier. Jy het ook hulp genoeg, en noudat jy een van my manne hier het, sal ek nie verbaas wees as julle somar dadelik die moordenaar en ook die halssnoer vind nie."

„Sit, Williams," antwoord die Kaptein. „Ek kan jou ook maar dadelik sê dat jou vermoede omtrent ons vordering in hierdie saak korrek is."

„Wat?" roep die aangesprokene verbaas uit. „Jy wil my tog nie vertel dat jy die moordenaar het nie?"

„Nie die moordenaar self nie, maar sy identiteit." En na 'n oomblik: „Ook sy vingerafdrukke."

„Magtie, Cilliers, dit word interessant; laat my sien wat jy het."

Die Kaptein tel die foto's van sy tafel op, en na hy hulle in 'n sekere orde gerangskik het, oorhandig hy hulle aan die Onder-inspekteur.

„Neem maar daardie vergrootglas, Williams, en bestudeer die afdrukke. Jy onthou ons het laas die eienaardige omstandigheid van die verminking van die lyk bespreek. Die hele ding sal nou vir jou duidelik wees.”

Onderwyl Williams hom toelê op die foto's van die vingerafdrukke, het Schoeman die Kaptein daaraan herinner dat daar 'n buitewerkie was wat sy aandag vereis. Daarop het Schoeman die kantoor verlaat, vergesel van Liebenberg, wat besluit het om op die hoogte te kom van alle besonderhede in verband met die saak.

„Wel, Cilliers,” begin Williams na hy sy studie van die foto's voltooi het, „dis 'n nuwe soort skurk hierdie, totnogtoe onbekend in ons land. Ek moet jou komplimenteer op die skrande insig wat jy van die begin af in hierdie saak geopenbaar het. Jy het seker heelwat meer om te bewys dat die lyfman, Jenkins, die moordenaar is.”

„Ja, daar is heelwat, Williams. Daar is by voorbeeld, die klere van Anderssohn. In die lykehuis het ek die maat geneem van die lyk—ek bedoel die afmetings wat 'n snyer neem vir 'n pak klere. Vanmôre het ek Anderssohn se klere gemeet. Daar is die syfers, Williams. Kan 'n mens nog twyfel dat dit Anderssohn se lyk is?”

Williams het die syfers in die sakboekie van die Kaptein noukeurig nagegaan.

„Ja, dit lyk taamlik oortuigend,” antwoord Williams onderwyl hy die boekie teruggee aan die Kaptein.

„Dan is daar die skoene van Anderssohn,” vervolg laasgenoemde. „Die lyk het sonder twyfel

Anderssohn se skoene en sokkies aan. Ek het ook navraag gedoen op Wellington, waar Anderssohn die skoene gekoop het. Jenkins het baie lomp gehandel wat hierdie omstandigheid betref.”

„Hy het seker nie tyd gehad om sy skoene uit te trek en ook dié van Anderssohn nie. Jy moet onthou dit moes alles gedurende die dineeuur geskied,” antwoord Williams.

„Presies! En daarom ook kon hy nie sy vingerafdrukke op die meubels in die kamer uitwis nie. Hy moes geweet het dat daardie afdrukke die aandag sou trek, en dat dit ’n belangrike aanwysing sou wees.”

„Wel, Cilliers,” antwoord Williams, „ons moet nou vir Jenkins soek—die man wat lyfman van Knox was. Maar dit val my nou by dat ons baie min van dié kêrel weet. Dit lyk of hy geen vriende of kennisse het nie. Aan Knox het hy vertel dat hy ’n vrou het, maar sy het nooit haar verskyning gemaak nie.”

„Heel waarskynlik is sy kop in een mus met hom wat hierdie dinge betref,” antwoord die Kaptein. „Maar het jy jou al iets afgevra omtrent daardie vals halssnoer, Williams? Ons vergeet soms heeltemal dat daar nog soiets soos ’n halssnoer ook is wat ons moet soek—en dit is nog al die enigste rede waarom ek met die saak iets te doen het?”

„Wat bedoel jy, Cilliers, omtrent die nagemakte snoer?”

„Aan wie behoort dit, en waar kom dit vandaan?”

„Ek sou sê dit behoort aan, of, liewer, het behoort aan Jenkins. Hy wou waarskynlik net omgeruil het met Knox.”

„Ja, en toe het Anderssohn op die ding afgekom—iemand het hom die trap sien opgaan. Maar waar sou Jenkins die nagmaakte artiekel gekry het?”

„Daaroor het ek nog nie gedink nie,” erken Williams. „Kan dit nie in die Kaap gemaak word nie.”

„Nie so perfek nie, en sekerlik nie in 'n dag nie!” was die antwoord.

„Wat dink jy dan, Cilliers?”

„Ek dink die nagmaakte artiekel kom uit Nu-York. Ek dink al van die begin af so; maar nou is ek so te sê seker daarvan.”

„Waarom dan *nou* juis?”

„Omdat ons nou 'n man gevind het wat dit hierheen kon gebring het—die man wat hom by Knox aangemeld het; die man, Williams, wat niemand ken nie.”

„Jenkins, die moordenaar!”

Daar word geklop, en 'n telegraafbode maak die deur oop.

„Die klerk het my gesê dat u hier is, Inspekteur, en dat ek die kabelgram hier aan u moet aflewer. Majoor Collins is op die oomblik nie op kantoor nie.”

„Baie goed van jou, dankie.”

Die bode verlaat die kantoor, en die deur gaan weer toe. Williams skeur die koevert oop. Na 'n kort pouse sê hy:

„Dis van die Nu-Yorkse poliesie. 'n Antwoord op my kabelgram in verband met die halssnoer.” Daarna lees hy:

Ref. B.310. Insaake halssnoer. Ons het sterk suspiesie dat Jim Kouty in Kaapstad is. Hier weg maand gelede. Waaghalsige dief, veral diamante. Behoort aan groep van Griersen.

„Magtie, Cilliers, jy 's alweer reg,” vervolg Williams toe hy opstaan.

„Wie is Griersen, Williams? Ek het tog dié naam al gehoor?”

„Hy is een van die konings van die onderwêreld in Nu-York. Hy self doen nooit iets nie; hy het sy manne wat die werk doen, die diefstalle pleeg. Jim Kouty, *alias* Jenkins, is ons man, Cilliers.”

VI.

Na die ontwikkeling wat geëindig het met die ontvangs van die kabelgram uit Nu-York, het die poliesie in Kaapstad spoedig geweet hoedanige man gesoek moet word in verband met die moord in die Grand National en die vermissing van die kosbare halssnoer. Mnr. Knox, mej. Knox en ook 'n paar van die bediendes in die hotel was in staat om taamlik volledige beskrywings van die man te gee wat hom by mnr. Knox aangemeld het as lyfman en wat so skielik die stil lewe van Kaapstad in rep en roer gebring het. Uit die beskrywings van hierdie mense het kaptein Cilliers en inspekteur Williams 'n beskrywing saamgestel wat op die volgende neergekom het :

Blanke; praat met Amerikaanse aksent; gesond en blosend van gelaatskleur; swart hare wat agteroor, plat gekam word; blou oë. Hoogte ongeveer 5 voet 10 duim; enigsins geset van lyf; staan en loop besonder regop. Grys pak klere en grys pet gedra by aankoms.

„So,” sê inspekteur Williams na hy die omsendbrief neerlê waarin hierdie beskrywing voorkom, „nou sal hy nie meer lank op vrye voete bly nie, want op hierdie beskrywing sal my manne hom gou toetrap.”

„Dis te sê as hy nog in die land is, en as hy sy lyf in die openbaar waag,” antwoord kaptein Cilliers, wat blykbaar nie die optimistiese stemming van sy vriend Williams deel nie.

„Jy moet begryp, Williams,” vervolg hy, „dat ons nie die minste aanwysing in ons besit het wat

betref die beweginge van hierdie vent nie. Ons is seker dat hy die moord gepleeg het, en hieruit lei ons af dat hy ook die halssnoer het. Maar hy het soos 'n groot speld uit die hotel verdwyn daardie aand, en niemand het daarna weer 'n oog op hom gesit nie."

„Dis waar wat jy sê, Cilliers; maar ek erken daarop dat hierdie beskrywing van die man getuienis sal voortbring wat ons sal help om hom op te spoor. Die ondervinding het dit my dikwels in die verlede geleer."

„Bes moontlik, Williams, maar ek gaan darem nie daarop wag nie: ek gaan aanwysings soek."

„Maar, my liewe man, dis onnodig," antwoord die Inspekteur ongeduldig. „Die spoorweg-poliesie, die dokkepoliesie, die stoombootkantore, die Emigrasiedepartement—almal is in kennis gestel. Ons speurders en poliesie is almal op die uitkyk. Daar sal spoedig iets opdaag—wag maar 'n bietjie, Cilliers."

„Ek gaan maar net na die stoombootkantore, na die plaaslike agente van die *Welperdine*," sê die Kaptein onderwyl hy opstaan, en op 'n luierige manier sy arms en bolyf uitrek.

„Soos jy verkies, Cilliers. Ek sal jou kantoor op die hoogte hou met wat gebeur."

„En ek sal hierdie kantoor op die hoogte hou ook met wat gebeur."

„Ja, ja," antwoord Williams lag-lag, „ons werk mos saam in hierdie saak. Bel my maar op sodra daar iemand is wat behoefte het aan arm-bandjies."

Toe kaptein Cilliers by die agente van die stoomboot *Welperdine* kom, was hy taamlik verbaas om te verneem dat daar reeds iemand was wat navraag gedoen het na sekere reisigers wat met die

Welperdine aangekom het. Ook moes hy verneem dat dié navraag gedoen is op gesag van beide die poliesiekantoor en sy eie kantoor—ten minste, die jong speurder het bewys gelewer dat hy met albei kantore in verbinding staan.

„Kan net Liebenberg wees,” dag die Kaptein glimlaggend by homself. „Daardie kêrel is oulik, en met die nodige aanmoediging sal hy dit verbring.”

Allereers het die Kaptein om die inligting gevra wat Liebenberg ingewin het. Dit het nie op veel neergekom nie, maar die besonderhede daarvan was nietemin interessant. ’n Sekere Welkin en sy vrou was passasiers in die *Welperdine*. Hulle was van Nu-York, en hulle kajuitnommer was 13; hulle kajuit is privaat bespreek, en nie deur ’n agentskap soos dié van die ander toeriste nie. Net een ander kajuit is op dieselfde manier bespreek vir twee ou here. Dit wou voorkom asof hierdie vier nie toeriste was nie, maar gewone reisigers; hulle terugreis is ook nie in dieselfde boot bespreek nie. Die Kaapstadse adres van Welkin en sy vrou was nie aan die stoombootmaatskappy bekend nie.

Dit was dan die inligting wat Liebenberg gekry het. Al wat die Kaptein verder uitgevind het, was dat Welkin onmiddellik na die aankoms van die boot die kantoor besoek het in verband met sy bagasie, en dat hy daarna in gesprek gesien is met die ou deurwagter van die kantoor. Met hierdie persoon het die Kaptein dit toe wenslik geag om ’n paar woorde te wissel. Nee, die meneer het oor niks besonders gepraat nie, net oor die badplekke om die stad, en hoe hulle te bereik is; ja, en hy wou ’n huurmotor tot sy beskikking hê—’n jongkêrel wat nie bang is om iets te waag nie, en wat

vinnig genoeg kan ry vir 'n Amerikaner; Mike Kasper is toe aanbeveel; sy staanplek is op Kerkplein; die meneer het 'n halfkroon betaal vir hierdie inligting.

Mike Kasper was eers onwillig om in die rigting te gesels wat kaptein Cilliers wou hê. Hy het 'n grief gehad teen Welkin en sy vrou en wou liewer nie van hulle praat nie; hulle was hom £10 skuldig volgens ooreenkoms. Toe Kasper egter verneem dat dit vir hom heel waarskynlik voordelig sou wees om alles te sê wat hy weet, en alle vrae te beantwoord, het hy spraaksaam geword. 'n Paar dae gelede het hy vir Welkin en sy vrou na Kampsbaai en ook na Houtbaai vervoer. Dit was dieselfde dag toe Welkin in die Kaap geland het. Vir dié rit het Welkin hom betaal; maar Welkin het hom bespreek vir 'n rit die volgende aand. Dit sou 'n baie belangrike rit wees; hy, Kasper, moes op die staanplek bly die hele aand tot Welkin hom per telefoon ontbied; hy moes geen ander rit onderneem nie. maar wag op die boodskap van Welkin; die rit self sou dié aand nie lank wees nie, maar Welkin het nie gesê waarheen dit sou wees nie. Vir die wag die heel aand en die rit moes Welkin £10 betaal; maar Welkin het hom nooit die aand ontbied nie, en hy het Welkin of sy vrou met geen oog ook weer raakgesien nie.

„Weet jy waarheen Welkin daardie aand wou gaan?” vra die Kaptein.

„Nee, maar ek is seker dis êrens buitekant die stad. Ek sou dink na Kampsbaai of Houtbaai.”

„Waarom dink jy dan so?”

„Welkin is heeltemal onbekend hier, en ek het ook nie gesien dat hy moeite doen om deur middel van 'n kaart iets van die omstreke te wete te kom

nie. Hy het maar net gesê ek moet hom 'n ent uit die stad ry. Toe het ons Houtbaai en Kampsbaai besoek, en hy wou met dieselfde pad ook weer terugry. Toe ons hier in die stad terug was, het hy die afspraak gemaak vir die volgende aand."

„Het julle êrens op die pad stilgehou?"

„By Kampsbaai wou hulle 'n koppie tee gaan drink. 'n Entjie verder, by Bakoond, het Welkin my gevra om stil te hou; die berg en die huisies teen die berg was vir hom baie mooi. Hy wou weet wat die naam van die plek was."

„Hoe lank het julle daar versuim?"

„Kan nie presies sê nie. Hulle het uitgeklim en rondgestap; ek het slaperig geword, en kon bes moontlik 'n halfuur geslaap het voor hulle weer teruggekom het."

Met hierdie inligting het kaptein Cilliers volstaan, en was hy voorlopig tevrede. Hy sou teruggaan na sy kantoor en verneem wat die skerpsinnige Liebenberg mee te deel het. Hierdie konstabel, soos uit die voorgaande al geblyk het, was ook bedrywig gewees. Onmiddellik na hy die beskrywing van die moordenaar gelees het, het hy baie vinnig begin dink; ook die inligting deur hom van die Kaptein ontvang dat die moordenaar waarskynlik die man was in wie die Nu-Yorkse polisie geïnteresseer was, het hom vurig laat dink. Waar het hy iemand gesien wat ooreenkom met dié beskrywing? Waarom verbind hy dié persoon met 'n stoomboot? Ja, ja, die saak word helder. En toe het konstabel Liebenberg se hand weer na die sak gegaan waar hy sy sakboekie bewaar, en die aantekeninge wat hy 'n paar aande tevore gemaak het, kry dadelik 'n geweldige betekenis:

Motorkar C.A. 14/OT. Vertrek 9.5 n.m. 10 Febr. 1927. Hoek Adderley-Houtstraat. Welperdine, Kajuit 13.

Hy het toe dadelik na die agente van die *Welperdine* gegaan, en eers toe hy dit nodig vind om die kaartjie van kaptein Cilliers se kantoor te voorskyn te bring as bewys van sy goeie trou, tref dit hom dat sy optree voorbarig was. Hy werk tog onder die Kaptein, en kon alleen optree volgens instruksies van die Kaptein. Wel, die kalf was toe al verdrink, en al wat hy kon doen, was om so gou as moontlik die Kaptein in die hande te kry, die posiesie aan hom duidelik te maak en hom om verskoning te vra vir sy voorbarige optree. Die Kaptein sou wel verstaan dat hy in sy opgewondenheid die fout begaan het.

Toe kaptein Cilliers sy kantoor binnestap, was beide Liebenberg en Schoeman daar. Liebenberg het dadelik sy hoof bygeloop en begin om verskoning vra.

„Stel jou maar gerus, Liebenberg,” antwoord die Kaptein. „Jy moes om een of ander rede baie opgewonde gewees het. Deel my maar gou mee op watter spoor jy is, en watter aanwysings jy het.”

Liebenberg het toe meegedeel wat hy op die aand van die moord in die Grand National in Adderleystraat waargeneem het: Die vrou wat angstig gestaan en wag het met haar bagasie; die huurmotor wat eindelik opgedaag het; die gesprek tussen die vrou en die man; die wegry van die motorkar in die rigting van Seepunt en Kampsbaai. Daarby het die konstabel sy sakboekie te voorskyn gebring en die betrokke aantekeninge aan kaptein Cilliers gewys.

„Geen twyfel dat hy ons man is nie,” antwoord die Kaptein. „Die beskrywings kom ook mooi ooreen: dié wat ons op papier het; dié wat Mike Kasper my gegee het; en nou jou eie.”

„En wie is Mike Kasper?” vra Liebenberg.

Die Kaptein het toe op sy beurt meegedeel wat hy uitgevind het.

„Jy sien dus, Liebenberg,” sê hy na hy klaar was, „dat jou inligting en myne mekaar mooi aanvul.”

„Maar u inligting gaan verder,” antwoord Liebenberg, „want dit lyk my dat die mededeling van Mike Kasper baie belangrik is—veral die omstandigheid dat die man en vrou op Bakoond versuim het en dat hulle geïnteresseer was in die plek.”

„Presies, en Bakoond is heel waarskynlik die plek waar ons man nog altyd hom skuilhou. Jy en Schoeman moet nou dadelik die eienaar of bestuurder van CA 14/OT opsoek en hierheen bring.”

Onderwyl die twee jongkêrels op straat was, het kaptein Cilliers in telefoniese verbinding getree met inspekteur Williams.

„Hallo, Williams, Cilliers wat hier praat. Jy kan maar die armbandjies gereed hou, Williams Ja, ek dink werklik ons het hom. Ek wag nou op 'n belangrike getuie wat 'n soort van ontbrekende skakel in die getuienis sal verskaf. Kom hierheen, dan kan jy hoor wat hy sê, en hoe dit klop met die gegewens waaroor ons reeds beskik Ja, jou man Liebenberg het baie goeie werk gedoen; ek het jou voorheen al gesê dat hy te veel verstand het om strate af te meet Goed, ek verwag hulle elke oomblik; kom dus maar dadelik.”

Williams en die ander drie het byna gelyk in die kantoor gestap. Die bestuurder van CA 14/OT was 'n skraalgeboude man met langerige, blonde hare wat seker nie dikwels kennismaak met 'n kam nie. Toe hy die Inspekteur sien, het dit gelyk of hy enigsins senuweeagtig word, maar die Kaptein het hom gou op sy gemak gestel.

„Jy moet maar net 'n paar vrae beantwoord, Kasper, en heel moontlik kry jy nog 'n ritjie vanaand wat jou 'n heel paar pond in die sak sal bring.

„Op die aand van die iode, Kasper, het jy twee mense in Adderleystraat opgelaai en in die rigting van Seepunt geneem?”

Kasper het 'n oomblik nagedink onderwyl hy sy pet staan en opfrommel.

„Ek het 'n man bo in die Tuine opgelaai; met hom is ek toe na Adderleystraat waar sy vrou op hom gewag het.”

„Waar het jy hom in die Tuine opgelaai?” vra inspekteur Williams.

„In Bredastraat.”

„Waarheen het jy toe jou twee passasiers geneem?” vra kaptein Cilliers.

„My instruksies was om na Bakoond te ry; en dit het ek ook gedoen.”

„Het jy iets besonders langs die pad opgemerk of gehoor? Dink goed na.”

„Nee, daar was niks nie. Nee, wag,” gaan hy voort asof iets hom skielik te binne val, „ek moes stilhou op Kampsbaai. Daar het die man uitgeklim en vir 'n paar minute in die donker verdwyn. Ek weet glad nie wat hy gedoen het nie.”

„En waar het jy hulle afgelaai?”

„Somar in die pad by Bakoond. Hulle huis is glo naby die pad—aan die onderkant, het die man

ingang by die agterdeur gekry het, ook op die toneel. Twee rewolwers was op die man gerig, dié van Williams en die Kaptein.

„Steek op jou hande,” bevel Williams.

Die bevel word gehoorsaam.

„Neem af sy wapens, Liebenberg, en boei hom,” beveel Williams weer.

Die Kaptein het intussen die lig aangeslaan en die kamer aan die regterkant binnegestap, en toe die boeie klap, kom hy weer te voorskyn met 'n skitterende halssnoer in sy hand, gevolg deur 'n vrou.

„Dis die regte artikkel hierdie, Williams,” sê die Kaptein.

„En dis ook die regte man,” antwoord die Inspekteur.

„Jim Kouty, alias Welkin, alias Jenkins,” vervolg hy op deftiger toon, „jy is onder arres, en ek beskuldig jou van die moord van Joe Anderssohn op 10 Februarie 1927.”

Die gearresteerde het totnogtoe geen gemoedsaandoening geopenbaar nie, en hy het gestaan soos iemand wat in 'n hipnotiese slaap was, maar toe die moordaanklag sy ore bereik, kry hy lewe in sy oë. Hy maak gebare met sy geboeide hande onderwyl hy uitroep: „Dis verkeerd! Ek het nie gemeen om te moor nie! My hande was nog altyd vry van bloed. Ek wou net die halssnoer gehad het—en hy het toe op my afgekom!”

Uitgeput sak hy op 'n stoel neer.

Mike Kasper is toe gestuur om 'n tweede motor-kar te haal, want daar was te veel mense en bagasie vir een.

Beide Williams en die Kaptein het gemeen dat die geval van die halssnoer en die moord in die Grand National gouer en makliker opgelos is as

hulle oorspronklik gehoop het. 'n Berugte en gevaarlike organisasie van Nu-Yorkse diewe het hulle bedrywigheid uitgebrei en wou 'n goeie slag in Kaapstad slaan. Maar die berig sal die ronde doen dat die Kaapstadse poliesie Griersen se eerste poging maklik doodgedruk het.

„Ek hoop maar net, Williams, dat jy Liebenberg se werk nie sal vergeet as jy verslag uitbring nie,” sê die Kaptein enige dae later.

„Sy naam is alreeds opgestuur vir bevordering Cilliers.”

„Dis mooi. En ons sal seker nooit uitvind wat die arme Anderssohn genoop het om sy dood daar te gaan soek nie?” vra die Kaptein.

„Ek glo nie ons sal nie. Al man wat daar iets van kon weet, is Jim Kouty, en uit sy getuienis kan 'n mens niks wys word nie. Hy self het gemeen dat Anderssohn hom in die wiele wou ry wat die steel van die halssnoer betref. Maar die ware toedrag van sake sal ons seker nooit te wete kom nie.”

DIE MOUNT-BELMONT-GEVAL

DIE MOUNT-BELMONT-GEVAL

Ek was maar sowat ses maande in die diens van kaptein Cilliers toe ons die ondersoek ingestel het wat hier beskrywe word. Ofskoon hierdie „geval” glad nie so sensasiewekkend of awentuurlik was as baie ander wat ons ondersoek het nie, besit hy nietemin kenmerke van sy eie, en het hy die eienaardige metodes, die wonderlike waarnemingsvermoë, die fyn en diep insig en die logiese denkermoë van die Kaptein helder geopenbaar.

Ek moet hier duidelik maak dat kaptein Cilliers as ’n jong man van twintig jaar by die Poliesiemag aangesluit het. Ná ’n jaar of ag was hy ontevrede, omdat hy nog nie tot die rang bevorder was waarop hy gedink het hy kon met reg aanspraak maak nie. Hy wou nie langer „konstabeltjie speel” nie, soos hy dit uitgedruk het, en hy was oortuig dat dit by die bevordering tot die Speurdersdepartement met gunste en gawe gegaan het.

„Die saak is van dié aard, Schoeman,” het hy my eendag gesê, „die Departement is net so stadig soos ’n konstabel self. Dit duur twintig jaar voor hulle kan sien dat ’n jong Afrikaner-rekruut arbeidsaam en skrande is; by daardie tyd is hy al middeljarig—sy gees is dood, sy voete is plat gestap op die harde strate, en hy kan nie vinniger as een myl per uur loop nie; dan ook, toe ek ’n jong rekruut was—ek weet nie hoe dit nou daar

gaan nie—het die meneertjies wat oor die water kom, alte maklik voorkeur gekry. Om dié redes het ek padgegee—gelukkig voor ek 'n volmaakte konstabel was.”

Dis op dié manier dat die Kaptein daartoe gekom het om sy eie private Onderzoek-Buro te stig. Met die Speurdepartement van die polisie was die Kaptein altyd op vriendskaplike voet, nieteenstaande die bitsig-skertsende aanmerkings wat hy dikwels op hulle gemaak het. Hy en onderinspekteur Williams het mekaar dikwels onderlinge hulp verleen—iets wat vir ons in hierdie Mount-Belmont-ondersoek van veel waarde was.

Die Kaptein se sukses as private onderzoeker was nie juis oombliklik nie; maar die een „geval” het ná die ander gelei tot hy ná 'n jaar of twee 'n winsgewende besigheid gehad het, en die agting ook van die outoriteite weggedra het.

* * * * *

Toe ek daardie Woensdagmôre om neënuur op kantoor kom, was die Kaptein reeds daar met 'n koerant voor hom uitgesprei. Sy gewoonte was om tussen neënuur en halftien in te kom, behalwe wanneer ons met 'n buitengewone ondersoek besig was.

„Vroeg op kantoor, Kaptein,” sê ek. „Is daar iets dringends?”

„Nie juis nie, Schoeman; maar die Engelsman sê: „The early bird catches the worm.” Ek vang vanmôre iets beters—'n vrou!”

Hy neem 'n brief op van sy skryftafel en gee dit aan my onderwyl hy sê: „Dit het gisternamiddag gekom ná jy weg was en net toe ek wou toe-

sluit. Die liftman het dit ontvang en opgebring na my. Neem die koevert ook."

By dié tyd het ek al die briefie deurgelees en neem toe ongeërg die koevert uit sy hand amper sonder om daarna te kyk.

„Jy's nog jonk, Schoeman, en ek wil graag dat jy hierdie soort werk wat ek doen, goed leer. Jy het 'n paar keer al getoon dat jy aangelê is vir die ding; maar die heel eerste les wat ek jou geleer het en wat ek tot vervelens toe herhaal het, wil jy nie leer nie."

„Ek is jammer, Kaptein," antwoord ek enig-sins oorbluf; „maar ek het die brief noukeurig gelees, en kan dit soos 'n resitasie opsê."

„Die saak is van dié soort, Schoeman: wat in die brief staan, is van min betekenis. Die dame sê eenvoudig dat sy vanmôre om halftien hier sal wees om my te raadpleeg oor 'n belangrike persoonlike saak wat vir haar baie kwel. Hierdie informasie kon sy net sowel oor die telefoon meegedeel het, of mondeling deur middel van 'n bode. Maar sy het geskrywe, Schoeman," vervolg hy met nadruk; „sy het papier gebruik; en wat geskrywe is, staan geskrywe; hier is sekere bewysstukke, soos die Kroonvervolger in die hof sal sê. Kyk! kêrel, kyk! Merk jy niks op nie?"

„Nee, Kaptein," antwoord ek, „ek sien hier net 'n gewone velletjie skryfpapier waarop sekere woorde geskrywe is, en 'n gewone koevert waarop 'n adres staan."

„Schoeman," sê die Kaptein glimlaggend, maar sarkasties, „jou waarnemingsvermoë is vanmôre wonderlik; jy sien werklik 'n gewone velletjie skryfpapier en 'n gewone koevert waarop 'n adres staan. Dis heeltemal reg, maar het jy opgelet hoe gewoon hulle is?"

„Nee, Kaptein, hulle is net bloot gewoon,” antwoord ek.

„Jy weet wat 'n paradoks is, nè, Schoeman?” vervolg die Kaptein. „Wel, my taal bevat miskien 'n paradoks as ek sê hierdie papier en koevert is onder die omstandighede buitengewoon gewoon.”

„Ek vrees ek volg u nie, Kaptein; maar waarom gebruik u die bepaling: „Onder die omstandighede”? Die papier is tog gewoon onder enige omstandighede.”

„Daar begaan jy die fout, Schoeman. Hierdie papier is nie gewoon onder alle omstandighede nie. Ek het netnou gesê ons het sekere bewysstukke hier voor ons. Die konstabels in die hof sal sê hier is twee bewysstukke. Ek beweer hier is vier, maar die gewone konstabel kan die ander twee nie raaksien nie, omdat hy nie sy groot voet daarop kan sit nie.”

„Nee, Kaptein, dit is bokant my vuurmaakplek. Ek vrees ek moet maar konstabel word,” antwoord ek.

„Glad nie, Schoeman,” was die bemoedigende antwoord. „Jy is buitendien te kort op jou bene vir 'n konstabel,” vervolg hy minder vleierend. „Die saak is van dié soort, Schoeman. Die taal van die brief en die adres bo in die regterhoek, is die ander twee bewysstukke, en hulle is net so belangrik as die velletjie papier en die koevert. Sien jy nou al lig, vriend?”

Ek tel weer die brief en koevert op en lees alles weer noukeurig deur. 'n Ses maande vantevore sou ek lankal vervelig gevoel het onder die kruisverhoor van die Kaptein, maar ek het nou al gewoond geword aan sy Sokratiese metodes.

„Wel, Kaptein, ek dink ek merk nou iets eenaardigs op. Hierdie dame woon in Mount-Belmont—'n pragtige woning aan die helling van die berg. Haar taal en styl is perfek, en sy is seker 'n goedgeleerde vrou.”

„Dis reg, vriend,” antwoord die Kaptein. „Jy moet nou net daardie woning en daardie taal en styl vergelyk met die velletjie papier en die koevert. Sien jy dat die twee nie bymekaar pas nie? 'n Mens sou nie verwag dat 'n geleerde vrou wat in Mount-Belmont woon, 'n skryfboek van ag pennies en koeverte van hierdie kwaliteit—vyf-en-twintig vir vier pennies—sal gebruik nie.”

„Maar dit kan miskien blote toeval wees,” waag ek.

„Toeval is natuurlik nie heeltemal uitgesluit nie,” was die versigtige antwoord; „maar die kanse is honderd teen een dat ons hier nie met toeval te doen het nie. Daar is 'n rede voor, is my mening; en dit sal my nie verbaas as die moeilikheid van die dame daarmee in verband staan nie. Nee, vriend, as 'n mens 'n ondersoek instel, moet toeval. . . .”

'n Sagte klop aan die deur, en 'n dame van sowat dertig jaar kom binne. Sy was enigsins lank en skraal, maar 'n mens sou haar nie juis maer noem nie; haar hare was vaal en haar helder, groot oë blou. Van haar kleding het ek nie veel notiesie kon neem nie, want toe kaptein Cilliers opstaan en haar tegemoet loop, het ek by my eie skryftafel gaan sit.

„Goeienmôre, mevr. Conradie; sal u asseblief plaasneem?” sê die Kaptein onderwyl hy haar die klantestoel aanwys. „Ek het u brief ontvang, en dis my baie aangenaam om u tot diens te wees”

„Mag ek maar praat, kaptein Cilliers?” vra sy onderwyl sy na my kant kyk.

„My assistent, Mevrouw, het my volle vertroue. U kan begryp dat ek in byna al my ondersoeke hulp nodig het. Mnr. Schoeman is al geruime tyd in my diens, en tensy u verkies om liewer onder vier oë te praat, sal ek bly wees as hy kan teenwoordig wees by hierdie onderhoud.”

„Ek begryp die omstandighede nou,” was die antwoord, „en ek maak geen beswaar nie.”

My plan was om koerant te sit en lees—ten minste oënskynlik; maar ná hierdie blyk van vertroue het ek my selfs geregtig gevoel om my stoel effens skuins te draai, sodat ek beide die Kaptein en mevr. Conradie in die gesig kon sien.

Mevr. Conradie was ongetwyfeld senuweeagtig; ek kon dit merk aan die wyse waarop sy haar vingers laat speel het op haar handsakkie en haar oë laat rondgaan het tussen die Kaptein, haar skoot en die venster vlak voor haar.

„Mnr. Schoeman is 'n belowende rekrut in hierdie diens,” sê die Kaptein laggend, en waarskynlik met die doel om sy klant op haar gemak te sit. „Hy wou by die poliesie aansluit, maar ek het hom oortuig dat hy nie lomp genoeg is nie.”

Hierdie opmerking van die Kaptein het blykbaar die gewenste uitwerking gehad, want ná mevr. Conradie met 'n vriendelike lag na my kant toe gekyk en tegelykertyd haar sit verander het, het sy op bedaarde wyse begin: „Ná ek aan u geskrywe het om hierdie onderhoud, Kaptein, het ek byna besluit om nie te kom nie. Ofskoon die saak my baie kwel, is dit nie aangenaam om met vreemdes oor persoonlike aangeleenthede te praat nie. Dit is te meer die geval wanneer 'n vrou

met vreemdes moet praat oor 'n saak wat haar man aangaan."

„Ek kan met u simpatiseer, Mevrouw," was die gepaste antwoord; „maar as u onthou dat u met my praat, nie soos met gewone vreemdelinge nie, maar in 'n professionele hoedanigheid, sal dit u miskien makliker val. Verder, Mevrouw," vervolg die Kaptein onderwyl hy haar stip aankyk, „geldelike sake is nog lank nie die ergste nie, en die omstandigheid dat u en u man vandag nie finansiëel staan waar u enige jare gelede gestaan het nie, is miskien nie so 'n geheimsinnige ding as u dink nie."

Gedurende hierdie langgerekte sin van die Kaptein kon ek my oë nie van mevr. Conradie afhou nie. Verbasing was op haar gesig te lees, en toe sy aan die armleunings van haar stoel kleef, was dit of verbasing wou oorgaan in vrees. Ek het eers gedink dat die Kaptein 'n skoot in die donker gewaag het, maar ons vorige gesprek en my kennis van die man, het my spoedig gerusgestel.

„Wat weet u dan van ons sake af? Hou u dan spioene aan?" vra sy vinnig en op nie alte vriendelike toon nie.

„Nee, mevr. Conradie," was die vriendelike antwoord, „ons bemoei ons met niemand se sake voor ons hulp gevra word nie. Die opmerking wat ek gemaak het, is 'n blote gevolgtrekking van gegewens wat u self tot my beskikking geplaas het."

„Ek verstaan u nie, Kaptein; ek het u nog niks vertel nie, en ek kan nie begryp van watter gegewens u praat nie. As u reeds alles weet, is dit nie vir my nodig om verder te praat nie, en kan u my somar nou sê of u my kan help."

„Daar is u verkeerd, Mevrouw. Ek weet nie alles nie, en u sal my die besonderhede van u moeilikheid breedvoerig moet vertel voor ek kan voortgaan met die ondersoek. Laat my toe om aan u duidelik te maak hoe ek daartoe gekom het om die opmerking omtrent u geldelike posiesie te maak. U sal my dit vergewe as ek dinge sê wat enigsins intiem—persoonlik is. Hier is u brief en koevert van gister. Onder normale omstandighede sal die bewoners van Mount-Belmont 'n skryfpapier van 'n goeie kwaliteit en met 'n erkende watermerk gebruik waarop die naam van die woning in kunsletters gedruk is; min of meer dieselfde geld van die koevert. En nou, om met u verlof nog meer persoonlik te wees, u kleding, Mevrouw, ofskoon netjies en smaakvol, is nie van so 'n kwaliteit as 'n mens”

„Genoeg, Kaptein,” val mevr. Conradie hom in die rede onderwyl sy haar hand op haar voorkop druk. „U gevolgtrekkings is korrek; die dinge is my meer pynlik om aan te hoor as om self te uit. Vertel my net dit: Wat weet u van ons posiesie vyf jaar gelede?”

„Net dit, Mevrouw,” was die kalm antwoord, „dat u man u toe 'n verloofring van ten minste £200 kon gee. U moet my verskoon, maar dis deel van my werk om alle dingetjies raak te sien.”

Mevr. Conradie glimlag, en dit was vir my duidelik dat sy meer op haar gemak gevoel het ná die voorlopige skermutseling met die Kaptein. Hy, aan die ander kant, was so kalm soos altyd.

„Het ek u verlof om te rook, Mevrouw?” vra hy toe hy sy pyp van die asbakkie optel.

„Sekerlik, Kaptein,” was die antwoord. „En ek sal voortgaan om die hele saak aan u te vertel. My man bekleë 'n hoë betrekking in die Staats-

diens—in die Departement van die Minister van Finansies. Hy is twee-en-veertig jaar oud, en is al byna twintig jaar in die Staatsdiens. Ons is nou byna ses jaar getroud, en ons huislike lewe is nog altyd gelukkig. Ons het drie kinders. Mnr. Conradie en ek kom goed oor die weg met mekaar; hy is besonder goedgeaard en baie geheg aan sy huis. Sy salaris is vandag ongeveer £1,200 per jaar—en dit bring my tot die moeilikheid waaroor ek u kom raadpleeg. Ses jaar gelede, toe ons inkomste aansienlik minder was, kon ons baie beter lewe; ek kon my klee na die stand van die kringe waarin ons verwag was om ons te beweeg, ons het na die vernaamste funksies gegaan, en in ons huis het ons gereeld ontvang en onthaal—dit alles sonder die minste ongerief op finansiële gebied. Maar vandag is dit glad anders. Ek glo nie dat die helfte van ons inkomste beskikbaar is vir ons lewensonderhoud nie. My toelaag is ingekrimp tot £25 per maand, en daaruit moet ek die hele huishouding, behalwe huishuur, bekostig. Om hierdie rede is ek genoodsaak om op die goedkoopste wyse te lewe; ons gaan nou selde of ooit na 'n sosiale funksie en ons onthaal glad nie meer nie, want, soos u weet, moet 'n mens vir dié dinge altyd volgens die nuutste modes gekleed gaan.”

„Ekskuus, mevr. Conradie,” val die Kaptein haar hier in die rede, „u het gepraat van huishuur—hoe is die posisie met Mount-Belmont?”

„Dit is gelukkig vry van laste en behoort aan my. Kort voor ons huwelik het mnr. Conradie dit gekoop van 'n goeie ou oom van hom, en in ons huwelikskontrak is dit aan my oorgemaak. Hy het dit waarskynlik goedkoop gekry, maar hy het dit grotendeels uit geld betaal wat hy voor

ons huwelik opgespaar het. U sien dus hoe dinge verander het : vandag word daar niks gespaar nie, en het ons nie genoeg om na ons stand te lewe nie."

„U het natuurlik al met mnr. Conradie oor die dinge gepraat. Watter verklaring het hy aan u gegee?" vra die Kaptein.

„Dit spyt my om te sê," was die antwoord, „dat sy verklaring nie bevredigend is nie. Drie jaar gelede, toe my toelaag vir die eerste maal ingekrimp is, het hy aan my gesê dat hy baie geld in 'n spekulاسie verloor het, en dat dit nodig sal wees dat hy vir 'n geruime tyd ongeveer 'n derde van sy salaris sal moet uithou om die verlies te dek."

„Waarom beskou u hierdie verklaring onbevredigend?" vra die Kaptein.

„Omdat ek hom nooit geken het as 'n man wat aan spekulاسies deelneem nie. Hy het my ook geen besonderhede meegedeel nie, en ek hou nie daarvan om aan hom te knaag nie. Verder, 'n jaar ná hy vir die eerste keer oor die spekulاسie gepraat het—toe ek begin verwag het dat dinge weer hulle normale loop sou neem—, kom hy my meedeel dat hy weer geld verloor het, en dat my toelaag nog verder moes verminder word.

„Ek moet hier byvoeg," vervolg sy, „dat mnr. Conradie hierdie keer baie terneergedruk gelyk het. Die saak het hom sonder twyfel baie gekwel. Vir geruime tyd daarna was hy ook baie stil en neerslagtig; en ek kan byvoeg dat hy vandag nog nie oor die ding gekom het nie. Onder normale omstandighede is hy van 'n opgeruimde en optimistiese geaardheid, en ek het goeie rede om te dink dat hy nie presies gelukkig voel nie. Daar het u nou die besonderhede van my moeilikheid. Ek weet nie of u my sal kan help nie, en ek her-

haal dat dit vir my pynlik is om vreemde hulp te moet inroep."

Gedurende hierdie verhaal het kaptein Cilliers doodstil gesit en rook. Dit was vir hom ook blykbaar 'n snaakse geval; maar toe mevr. Conradie klaar was, was hy dadelik by met 'n paar vrae.

„U ken u man goed, mevr. Conradie. U moet my nou 'n onomwonde antwoord gee op die vraag of u daardie spekulاسie-storie glo of nie. Ek sal veel betekenis aan die antwoord heg."

„Wel, Kaptein," was die antwoord, „ek moet sê nee; maar tegelykertyd wil ek nie my man beskuldig vir 'n leuenaar nie."

Dit het haar blykbaar nie opgeval dat haar antwoord 'n teenstrydigheid bevat nie; want sy het kalm op meer vrae gesit en wag sonder om haar antwoord te wysig en te bepaal.

„U bedoeling is waarskynlik, Mevrouw," sê die Kaptein, „dat hy nie opsetlik of met die oogmerk om u te bedrieg of homself te bevoordeel 'n onwaarheid aan u sal vertel nie."

„Dit is presies my bedoeling; as die spekulاسie-storie nie waar is nie, moet daar omstandighede wees wat hom absoluut verhinder om die ware toedrag van sake aan my mee te deel."

„U kan my niks meer meedeel nie? Is daar geen brief of dokument wat u terloops in hande gekry het nie? Is daar geen ongewenste vriend op wie u suspesie het nie?" vra die Kaptein.

„Ek kan aan niks dink nie. My man het nie baie intieme vriende nie; dié wat hy het, is kollegas van hom in die Staatsdiens. Verder, soos ek reeds gesê het, is hy 'n man wat baie geheg is aan sy huis, waar hy byna al sy vrye tyd deurbring."

„Goed, mevr. Conradie,” antwoord die Kaptein op afdoende toon, „ek dank u vir die vertrouwe wat u in my gestel het. Ek sal versigtig te werk gaan en niks doen wat u of mnr. Conradie in 'n ongemaklike posiesie sal plaas nie. Dis wenslik dat u geen briewe of boodskappe van ons kantoor ontvang nie—daarom stel ek voor dat u ons ná verloop van 'n maand weer 'n besoek bring.

Ná die Kaptein die deur vir mevr. Conradie oopgemaak het, het hy weer kom plaasneem by sy tafel. Ek het intussen begin koerant lees. Toe ek opkyk, klop hy sy pyp uit. Hy kyk my glimlaggend aan, leun gemaklik agteroor op sy stoel en sê : „Wel, vriend, hoe lyk hierdie saak vir jou? Sal ons die moeilikheid kan oplos?”

„Ons het baie min gegewens, Kaptein, en dit sal seker moeilik wees om die dame tasbare hulp te verleen. Maar dit lyk vir my 'n mens kan somar maklik sê wat die moeilikheid eintlik is.”

„So?” was die antwoord. „En wat dink jy dan eintlik?”

„'n Vrou in die saak, Kaptein,” antwoord ek beslis. „Wat anders kan van daardie meneer se geld word?”

„Meen jy werklik dat daar 'n tweede vrou in die saak is, dat ons vriend sy geld aan haar bestee, en dat mevr. Conradie daar niks van weet nie—nie eens die minste agterdog het nie?”

„Presies, Kaptein, dit is my mening.”

„Jy 's nog jonk, Schoeman, en die vroumense ken jy maar sleg. Jy slaan die bal totaal mis. Dink jy vir 'n oomblik dat Conradie vir jarelank 'n affêretjie met 'n ander vrou aan die gang kan hou, en dat sy vrou niks daarvan sal weet of selfs vermoed nie? Jy 't alles gehoor wat sy gesê het. Sy het niks eens laat val wat 'n mens in die minste

kan laat dink dat sy haar man wantrou nie. Ek dink sy is volkome reg. Ek ken Conradie glad nie, maar ek ken die vroulike intuïesie, vriend, en daarop maak ek staat. As jou mening korrek was, sou mevr. Conradie lankal lont geruik het. Die vrouens weet sulke dinge instinkmatig sonder dat hulle die minste bewys of grond kan aanvoer. Jy moet nog 'n keer dink, Schoeman. Begryp my goed: Ek sê nie dat geen vrou op enige manier in hierdie saak betrokke is nie—alleen, nie op die manier wat jy bedoel nie.”

„Wel, Kaptein, dan weet ek nie wat om te dink nie,” was al wat ek daarop kon antwoord.

„Ons eerste taak sal wees om bekend te raak met Conradie—nie persoonlik nie, maar op 'n afstand. En in die begin sal dit jou werk wees. Jy sal hom moet dophou en goed notiesie neem van alles wat jy opmerk. Ek vrees jy sal nie veel interessants vind nie; maar, nietemin, ons moet kennis maak met die daaglikse gang en gewoontes van ons vriend. Ek sal intussen sekere stukke naslaan van klubs, genootskappe, ens.; ek wil ook inligting soek op die Beurs, die renbaan en daardie soort van plekke. Onthou Conradie is 'n kantoorman; jy sal dus geleentheid hê om genoeg tyd ook aan jou ander werk te bestee.”

„Dis goed, Kaptein,” antwoord ek, „en ek dink ek sal somar dadelik 'n begin maak.”

* * * * *

Hierop het ek die kantoor verlaat; en dit was nie voor Saterdag dat ons weer geleentheid gehad het om oor die geval van Mount-Belmont te praat nie. Ek het toe verslag oor die saak aan die Kaptein gedoen, maar dit het nie veel bevat nie, en het op die volgende neergekom:—

Mnr. Conradie verlaat elke môre sy huis om kwart voor nege en stap reguit af na sy kantoor. Hy loop altyd dieselfde pad; groet een of twee kennisse op onverskillige wyse, en stop nêrens nie, behalwe dat hy daardie Saterdagmôre op die Kerkplein 'n paar skoenveters by 'n blinde man gekoop het. Presies om neënuur stap hy altyd sy kantoor binne. Om elfuur drink hy tee, gewoonlik op sy kantoor; maar Vrydagmôre het hy en een van sy mede-amptenare na een van die groot kafees gegaan; hulle het niemand anders ontmoet nie en was net tien minute daar. Om eenuur gaan hy huis-toe per trem, en om tien oor twee is hy weer op kantoor. In die namiddag om vyfuur stap hy huis-toe. In die aand het hy nie sy huis verlaat nie.

„Ja, Schoeman,” sê die Kaptein, na ek hom vertel het wat ek kon, „dis maar baie oninteressant. Wat ek kon inwin, kom feitlik ook op niks neer nie. Ons vriend is heeltemal onbekend onder die makelaars op die Beurs; die boekies ken hom ook nie—ten minste nie as iemand wat op die renbaan dobbel nie; hy is lid van net een klub—die Siviele-Diens-Klub, en daar maak hy sy verskyning ook maar selde. Die veranderde lewenswyse van die famielie Conradie lyk my bekend onder sekere mense; maar aangesien dié verandering jare gelede al plaasgevind het, word daar nou nie meer oor gepraat nie. Die juiste omstandighede, soos Mevrou dit aan ons vertel het, lyk my nie bekend aan iemand nie. Dit word ten minste maar net gesê die mense lewe nou 'n stil lewe; hulle onthaal nie meer nie, en word selde gesien in die sogenaamde hoë kringe.

„En nou kom jy ook nog, soos die spreekwoordelike kat van Engeland,” vervolg die Kap-

tein. „Nogtans, vriend, moet ons maar volhou; dis nog maar drie dae dat ons besig is. Wie weet wat ons aanstaande week uitvind. Van Maandag af sal ek self die spoor vat—buite bedoel ek. Jy kan dan vir 'n week hierdie saak in die agterste deel van jou brein wegbêre en jou net toelê op die ander dinge wat ons in hande het.”

„Goed, Kaptein,” was my antwoord; „en ek hoop u sal meer sukses hê as ek.”

Ag dae het verbygegaan, en gedurende daardie tyd het ek heelwat te doen gehad. Die Conradie- of Mount-Belmont-geval het ek al byna vergeet, toe die Kaptein die Saterdagmôre lag-lag op kantoor kom en my 'n paar vrae stel.

„Schoeman,” roep hy uit onderwyl hy na my voete kyk, „hoeveel paar skoenveters het jy al in jou lewe gekoop?”

Die vraag het so skielik op my afgekom dat ek eers 'n rukkie verleë gesit het voordat ek kon antwoord.

„Ek weet nie, Kaptein; al die skoene wat ek koop, het veters, en die veters hou net so lank soos die skoene self—dikwels langer ook. Toe ek 'n seun was, moes ek baie nuwes kry; maar dit was omdat ek die goed altyd so dubbel en dwars vasgeknoop het dat ek hulle in die aand dikwels moes lossny met my knipmes.”

„Presies; dit is my mening ook. Daar vind ek dit 'n bietjie snaaks dat ons vriend vanoggend weer veters gekoop het—en weer by die ou man daar op die plein waar jy hom ook gesien het.”

Ek was egter nie van dieselfde mening as die Kaptein nie. Conradie kon dit mos vir sy kinders gekoop het, en dit kon blote toeval gewees het dat hy dit by dieselfde man gekoop het. Ek het toe ook somar reguit my opienie uitgespreek.

„Schoemantjie,” antwoord die Kaptein, „wanneer sal jy leer om die woord *toeval* te vergeet? Wat sal van my besigheid word as ek alle verskynsels as toeval bestempel? Ek sal nooit ’n spoor kan volg nie, en ek sal nooit ’n ding uitvind nie, tensy dit klaar en helder voor my oë lê.”

Ek was bly dat dit nie vir my nodig was om te antwoord nie—en om die baie goeie rede dat ek geen antwoord gehad het nie. Die laaste woorde van die Kaptein was nouliks uit sy mond, toe daar saggies geklop word aan die deur, en mevr. Conradie binnestap.

Dis onnodig om te sê dat ons albei verbaas was om haar terug te sien. Dit was ’n onverwagte besoek, want volgens die versoek van die Kaptein moes sy eers na ’n maand weer terugkom. ’n Halfmaand was nog nie verby nie, en sy was al terug. Ek was oortuig dat sy iets belangriks gehad het om mee te deel—iets wat voorgeval het of wat sy ontdek het sedert sy ons laas gesien het.

„Goeienmôre, kaptein Cilliers; goeienmôre, mnr. Schoeman,” groet sy vriendelik onderwyl sy op die stoel gaan sit wat die Kaptein haar aanwys.

„Ek het teruggekom, Kaptein,” gaan sy voort, „om u iets te bring wat ek gister gevind het. Miskien vind u dit van geen hulp in hierdie ondersoek nie; maar daar is omstandighede wat my laat voel dat dit ten minste iets met die saak te doen het.”

Behalwe haar handsakkie het mevr. Conradie hierdie keer nog ’n klein pakkie by haar gehad. Dit was netjies toegedraai in bruin papier; en toe sy dit begin oopmaak, het ek gedink dat dit ’n groterige, dun boek was, van die soort wat ’n mens gewoonlik aan kinders present gee. Ek

was dus taamlik nuuskierig toe ek eindelik sien dat dit geen kinderboek was nie, maar 'n gewone skryfboek wat briewepapier bevat. Ek kon sien dat die boek nie veel papier bevat het nie, maar die omslag, beide onder en bo, en ook die vloei-papier was nog daar.

Sy oorhandig dit aan die Kaptein, en hy lig die boonste omslag en die vloei-papier op. Vir 'n oomblik het die Kaptein vir my heeltemal onverskillig gelyk; maar toe hy die bokant van die boek effens laat sak, sodat die lig van die venster skuins daarop val, het die ding hom begin interesseer. Vyf sekondes gaan verby, en toe sit hy regop en staar die vrou aan.

„Dis ongetwyfeld van veel betekenis, Mevrouw,” antwoord hy ernstig, „veral met die oog op wat ons in die afgelope paar dae uitgevind het.”

By dié tyd kon ek nie meer my nuuskierigheid bedwing nie. Ek was tog die Kaptein se assistent en het sy volle vertrouwe geniet; in hierdie saak, ook, het hy al gebruik gemaak van my. Ek het dus sonder meer aarseling opgestaan, na die Kaptein toe gestap en oor sy skouer die skryfboek bekyk.

„Neem dit maar, Schoeman,” sê die Kaptein ongeëerg onderwyl hy die skryfboek aan my oorhandig en sy pyp van die tafel neem.

Ek merk dadelik dat daar geen ink- of potloodmerke op die papier was nie; maar, wat taamlik duidelik te lees was, was die deurdruk van die laaste geskrif, wat sonder twyfel met 'n harderige potlood geskrywe was. Toe ek die afdruk op die papier vir die tweede keer nagaan, kon ek die volgende boodskap duidelik lees:

„Goed, Saterdags neënuur op die plein.”

Toe die Kaptein sy pyp opgesteek het, neem hy weer die skryfboek by my en spreek mevr. Conradie aan.

„Watter omstandighede, Mevrouw, laat u tot die gevolgtrekking kom dat hierdie geskrif met ons saak iets te doen het?”

„In die eerste plek,” was die antwoord, „is die handskrif dié van mnr. Conradie; en tweede, is dit heel waarskynlik geskrywe kort voor die tyd toe hy die tweede keer vir my gesê het dat die toelaag vir die huishouding moet ingekrimp word. Ek was daardie tyd weg uit die stad, op besoek vir ’n paar dae by ’n oom op Wellington. As ek weg is, gebruik mnr. Conradie altyd ’n ander kamer—’n soort van aantrekkamer naas dié van ons. Hierdie skryfboek het ek gister onder ou musiekboeke gevind op ’n rak in daardie kamer. Toe my oog daarop val, het ek my dadelik herinner dat ek dié boek lank tevore terloops daar geplaas het. Ná ek toevallig die afdruk op die eerste bladsy gelees het, het ek my gedagte laat gaan, en was toe seker dat ek die boek, ná my terugkoms van Wellington, op ’n tafeltjie in daardie kamer gevind het. En dit was net die dag daarop dat mnr. Conradie my van die tweede spekulاسie vertel het.”

„Sover ek kan oordeel, Mevrouw,” antwoord die Kaptein, „is u gevolgtrekking juis—ten minste,” voeg hy versigtig by, „die inhoud van hierdie boodskap is nie teenstrydig met sekere bewegings van mnr. Conradie nie.”

„Hoe?” roep sy uit. „Ontmoet hy dan iemand Saterdags om neënuur?”

„Nee, Mevrouw; ons het u man nog net in die geselskap van een persoon gesien—’n medeamp-

naar—, en die ergste wat hulle gedoen het, was om 'n koppie tee saam te drink.”

„Ek merk dat u my nie alles meedeel nie, Kaptein,” antwoord sy effens angstig, „maar ek neem u dit nie kwalik nie; dis waarskynlik 'n reël van u beroep. Ek wil u net weer versoek om vir alle publisiteit te waak. Die posiesie van mnr. Conradie sal ondraaglik word as daar die minste van hierdie saak moes uitlek. Net een vraag, Kaptein: Saterdag vind gewoonlik die groot perde-resies plaas—dink u miskien”

„Onmoontlik om nou te sê, Mevrouw,” antwoord die Kaptein. „Die saak is van dié soort, Mevrouw, ons weet op die oomblik nog glad te min. U moet ons 'n maand tyd gee, maar u hoef glad nie onrustig te wees nie. Ek sal oor u man se belange waak en hom tot die uiterste toe beskerm. Niks sal rugbaar word van wat ons uitvind nie, en die metodes wat ek in hierdie saak aanwend, sal geen suspesie op mnr. Conradie laat val nie.”

Toe ek en die Kaptein weer alleen was, het hy op en neer in die kantoor gestap, met sy oë op die vloer gevestig en sy duime in die armsgate van sy onderbaadjie ingehaak. Ná 'n minuut of vier het hy weer sy pyp gestop en agteroor op sy stoel gaan sit en leun.

„Ons was glo besig om te gesels, Schoeman, toe die dame ons in die rede kom val het. Ja, ek het aan jou probeer duidelik maak dat ons as ondersoekers nie ons toevlug na toeval moet neem nie. Wat dink jy nou van die saak—van die veterskoperij—as jy dit beskou onder die lig wat hierdie skryfboek daarop werp? Dink jy nog ons het met toeval te doen?”

„Ek moet erken, Kaptein,” was my antwoord, „dat die ding my nou 'n bietjie anders voorkom. As hierdie handskrif Conradie syne is—en daarvan is sy vrou blykbaar oortuig—, dan staan hierdie boodskap heel waarskynlik in verband met die sonderlinge veterskoperij elke Saterdagmôre om neënuur.

„Maar dis my nog nie duidelik nie, Kaptein,” gaan ek voort, „waarheen dié inligting ons kan lei nie; ons wil uitvind wat daar van die helfte van die man se geld elke maand word; en al wat ons sover weet, is dat hy elke Saterdagmôre 'n siks-pens of 'n sjieling op skoenveters verkwis.”

„Nee, Schoeman, daar gaan jy alweer te ver,” antwoord die Kaptein gou. „Ons weet alleen dat hy die skoenveters koop en wegneem, maar ons weet nie hoeveel hy daarvoor betaal nie. Hierdie laaste is juis wat ons nou moet uitvind; ook sal ons moet nader kennis maak met die man en sy handlanger.”

Die Kaptein het daarna weer opgestaan en in diep gepeins op- en neergestap. Ek het intussen voortgegaan met die nasnuffel van seker stukke wat lig kon werp op 'n ander saak wat ons in hande gehad het. So het daar seker 'n kwartier verbygegaan; die rondskuif van papiere op my tafel en die dowwe stamp van die Kaptein se gomlastiekssole op die vloer was al wat 'n mens kon hoor.

Die Kaptein kom skielik tot stilstand by my tafel.

„Weet jy wat, Schoeman?” sê hy ernstig. „As my teorie van hierdie saak korrek is, sal ons 'n bietjie drasties moet optree om vordering in die ondersoek te maak.”

„Ek het as nog geen teorie kon vorm nie, Kaptein. Mevr. Conradie se woorde na aanleiding van die perderesies lyk op die oog van veel betekenis; maar by 'n nader beskouing val so 'n teorie in duie. Ons sal moet veronderstel dat die man of sy handlanger met Conradie dobbel, en dat hulle stelselmatig altyd verloor.”

„Ja, dit is ondenkbaar,” stem die Kaptein saam; „daardie teorie noodsaak ons ook om aan te neem dat Conradie afskeid van sy verstand geneem het.”

„Maar op watter wyse moet ons drasties optree, Kaptein, en wat is die onmiddellike oogmerk?” vra ek.

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Ons moet uitvind wat werklik plaasvind tussen Conradie en die vetersverkoper. As dit meer as 'n blote veterskoperij is, sal ons dit nie uitvind as ons hulle van 'n afstand dophou nie. En as een van ons, of wie ook al, gevaarlik naby is, sal daar natuurlik niks buitengewoons tussen die twee plaasvind nie. Persoonlik sien ek net een weg vir ons oop: Ons twee sal, op een of ander manier, hulle plek moet inneem een Saterdagmôre. Ek sal die verkoper se rol speel; jy is kort genoeg,” voeg hy laggend by, „om die handlanger se plek in te neem.”

Hierdie voorstel het my glad nie verbaas nie. In sy werk het die Kaptein dit dikwels nodig gevind om ander mense te verpersoonlik, en ek het hom meer as eenkeer moes help. Ek het, egter, die vernaamste moeilikheid in hierdie geval dadelik gesien, maar voor ek kon antwoord, het die Kaptein vervolg:

„Ek sien een moeilikheid voor ons. Ons sal daardie twee uit die pad moet kry om hulle plekke te kan inneem. As hulle daar met 'n belangrike

doel is, soos my teorie veronderstel, sal dit nie so maklik gaan nie. Ons kan ook, veiligheidshalwe, aanneem dat die een man tog goed kan sien. Kortom, Schoeman, ons moet klaar wees om met twee mense te handel wat nie gedwee en dom soos skaaplammertjies is nie, maar wat uitgeslape skelms is.”

„Ons kan eers seker maak dat die man tog goed kan sien, en hom dadelik laat arresteer,” antwoord ek.

„Daar het ek al aan gedink, maar daar is ook moeilikhede in die weg. Hulle sal nie lank voor neënuur op die plein wees nie, want ons veronderstel dat hulle geslepe skelms is wat niks onnodig waag nie. Om in daardie paar minute te bewys dat die man goed kan sien en ’n konstabel so ver te kry om hom in hegtenis te neem, sal nie maklik gaan nie. Buitendien, ons sal dan die hulp van iemand anders moet inroep om die klagte te lê. En al vind die arrestasie werklik plaas, sal dit glad nie raadsaam wees vir ’n ander man om somar dadelik daar op dieselfde plek te gaan staan nie. Nee, ons sal ’n ander plan moet maak.”

Hierop het die Kaptein my verlaat sonder om my instruksies vir die naweek te gee.

* * * * *

Ek het besluit om daardie Saterdagmiddag stil in my kamer deur te bring. Ek was juis besig met ’n besonder boeiende verhaal, en was van plan om die namiddag heerlik op die rusbank te lê en lees.

Dit was nog vroeg—seker nie later as tweeuur nie—toe my aangename rus verstoort word deur die lui van die telefoonklok. Taamlik vererg neem ek die spreekbuis op. Maar ek was weer dadelik

in 'n goeie luim toe ek die Kaptein se stem herken.

„Is dit jy, Schoeman?” sê hy. „Man, dis gelukkig dat ek jou in die hande gekry het. Kyk, hier is werk vir ons. Ek praat van die renbaan op Kenilworth. Jy moet gou na die kantoor gaan en 'n stuk loop naslaan—dié van John Strong. Jy sal dit vind onder die poliesiestukke van twee jaar gelede. Dit was nie 'n geval van my nie, maar jy weet mos ek hou ook stukke van sekere poliesiegevalle, wat moontlik kan vanpas kom by my eie ondersoekings. Ek dink nou ons kan gebruik maak van Strong se stukke. Bring my dadelik die volledige beskrywing van die vent soos jy dit in die stuk vind. Ek sal vir jou in die teekamer hier wag. As jy baie gou maak, kan jy binne 'n driekwartier hier wees.”

Dit was my glad nie duidelik wat aan die gang was nie. Ek het my egter herinner dat John Strong 'n misdadiger was wat die polisie baie hoofbrekings gegee het; ook het ek geweet dat hy op die oomblik op soek was; en dat die polisie graag hulle hande op hom sou wou lê. Sou die Kaptein miskien die vent herken het op die renbaan? En waarom sou hy so gretig wees om die polisie te help?

In elk geval, ek moes die instruksies uitvoer. Ek het die boeiende verhaal opsy gegooi en in allerhaas na die kantoor gegaan. Ek het Strong se stuk maklik gevind, ofskoon dit onder papiere was wat voor my tyd in die kantoor gekom het.

Die beskrywing wat ek vinnig op 'n ander stukkie papier afgeneem het, was soos volg :

Lengte, 5 voet $10\frac{1}{2}$ duim; bou, middelmatig, maar sterk en gespierd; hare, donker-bruin, met breë voorkop; merke, twee plat moesies ondermekaar agter die linkeroor.

Met hierdie inligting in my sak, stap ek die teekamer van die renbaan binne. Die plek was verlate, want al die mense was op die pawiljoens om die afloop van die tweede wedren te sien. In 'n hoekie, egter, het die Kaptein met sy koppie koffie gesit. Ná hy vir my ook 'n koppie ontbied het, het hy die beskrywing van John Strong gelees.

„Presies soos ek gemeen het, Schoeman,” sê hy effe opgewonde onderwyl hy 'n plat silwersigaretdosie uit sy sak haal en dit sorgvuldig met sy sakdoek afvee; daarna het hy die dosie lossies met die sakdoek toegemaak en met 'n glimlag weer in sy sak gestee.

„Ek moet my haas, Schoeman. Jy kan my dop-hou as jy wil sien wat aangaan; daar is nie nou tyd om jou te vertel nie.”

Ek het kort op die Kaptein se hakke gevolg, en dit was nie lank nie voor ek hom in 'n gesprek gesien het met 'n vreemdeling. Toe ek die vreemdeling van nader kon bekyk, kom die beskrywing van John Strong onwillekeurig in my gedagte. Ek loop toe 'n draaitjie om die man van agter te kan beskou. Hy en die Kaptein het toe op die tweede trappie van die groot pawiljoen gestaan, regoor die wenpaal. Ek het op die vierde trappie gestaan, en al nader gegaan toe ek skuins agter die vreemdeling was, aan sy linkerkant.

Wat was my verbasing groot toe ek 'n langwerpige pleistertjie agter sy linkeroor sien! Tegelykertyd sien ek dat hy die Kaptein se sigaretdosie onverskillig oopmaak, 'n sigaret daaruit neem en dit weer teruggee.

„Nou is die gort gaar!” dag ek.

Die derde wedren was net afgeloop, en die Kaptein het baie bly gelyk oor die uitslag. Hy het lag-lag van sy maat afskeid geneem en na die

„boekies” se kant gestap. Vir ’n oomblik het ek hom in die gedrang verloor; en toe ek hom weer vind, wou hy net die deur van ’n telefoonhokkie oopmaak.

„Kom hier, Schoeman,” sê hy. „Ek speel nou die rol op Caledon-plein van ’n regte diener. Neem hierdie oorstuk, dan kan jy luister.”

Hy vra toe om ’n Kaapstadse nommer, en hy was binne ’n paar tellings in verbinding daarmee.

„Is onder-inspekteur Williams op kantoor?” vra die Kaptein.

„Ja,” was die antwoord; „ek sal u aansluit by sy nommer.”

„Cilliers hier, Williams.”

„Hallo, Cilliers, lank nie vir jou gesien nie.”

„Kyk hier, Williams, ek het die vingerafdrukke van John Strong hier in my sak. Ek het dit vyf minute gelede geneem. Is jy geïnteresseer?”

„Allawêreld!” was die antwoord. „En waar is Strong self? Kan ek ’n paar speurders stuur? Ek wil hom baie graag twee armbandjies aansit.”

„Daar is baie tyd, Williams. Stuur ’n man hier na my om die vingerafdrukke te haal. As dit ooreenkom met die afdrukke van Strong wat jy het, sal ek jou die geleentheid gee om Strong te arresteer.”

„Dankie, Cilliers; dis baie goed van jou om ons te help. Ek stuur dadelik ’n man na jou.”

„Nie te dank nie, Williams; ek help myself hoofsaaklik in hierdie geval. Strong is op die oomblik in my pad, en jy sal my ’n groot guns bewys as jy hom opsluit.”

Die Kaptein en ek moes nog ongeveer ’n halfuur op die renbaan vertoef om die speurder te ontmoet. Die oorhandiging van die sigaretdosie het in die teekamer plaasgevind toe daar byna geen

mense was nie; daarna kon ons teruggaan na die stad, en in die trein, waar ons gelukkig alleen in 'n koepee was, het die Kaptein my sy ervarings van die namiddag vertel.

Dit blyk dat die Kaptein lankal getwyfel het aan die persoon wat veters verkoop op die plein. Verder het hy gedink dat, indien die vent 'n skelm was, hy heel waarskynlik op die renbaan te sien sou wees. In dié mening was die Kaptein korrek. Hy het spoedig iemand gesien wat op die man lyk, en ofskoon die vent enigsins vermom was, het die Kaptein gou tot die gevolgtrekking gekom dat dit werklik die man was. Ná hy terloops 'n gesprek met die man aangeknoop het, het sy gedagtes begin teruggaan en eindelik op die berugte John Strong gekom. Dis toe dat hy wou seker maak of sy man ooreenstem met die beskrywing van John Strong in die stukke. Die twee moesies agter die linkeroor, wat bedek was met 'n langwerpige pleister, het alle twyfel verban. Om die saak vir die poliesie dubbel seker te maak, het hy toe ook nog die vingerafdrukke verkry.

„Daar is nie die minste twyfel aan sy identiteit nie, Schoeman. Dit is John Strong, reggenoeg, en Maandagaand sal Williams hom kan arresteer in die kantien. Ek het Strong se vertrouwe gewen en 'n afspraak met hom gemaak dat ons mekaar daar sal ontmoet om agtuur Maandagaand. Sy handlanger sal ook daar wees—dié is seker ook 'n skurk op wie die poliesie 'n oog het.”

„En hoe het u sy vertrouwe so maklik gewen?” vra ek.

„Dis wonderlik, Schoeman, hoe eenvoudig 'n geslepe skelm soms is,” was die antwoord. „Ek het op versigtige wyse voorgegee dat ek 'n sogenaamde *Gentleman Crook* is, wat hom veral toelê

op perderesies; en op dié manier het ek hom gevang. Ek het hom reeds al sekere voorstelle gemaak; maar Maandagaand sal ons eintlik groot besigheid doen.”

„Maar sal hy nie intussen agterdogtig word nie?”

„Dit is natuurlik moontlik, veral as sy handlanger, met wie hy natuurlik die ding sal bespreek, iemand is wat opienies van sy eie daarop nahou. Maar ek dink dis baie onwaarskynlik; Strong doen al die dinkwerk en nie sy handlanger nie. Ek ken my man, en Williams sal sy hande maklik op hom kan lê.”

„En gaan jy ook teenwoordig wees?” vra ek.

„O nee!” was die laggende antwoord. „Williams en sy manne sal nie hulp nodig hê nie.”

* * * * *

Die volgende Dinsdagmôre was ek vroeg op kantoor, want ek was baie nuuskierig om te weet wat in die kantien plaasgevind het.

Toe die Kaptein binnekom, was ek gou by met vrae.

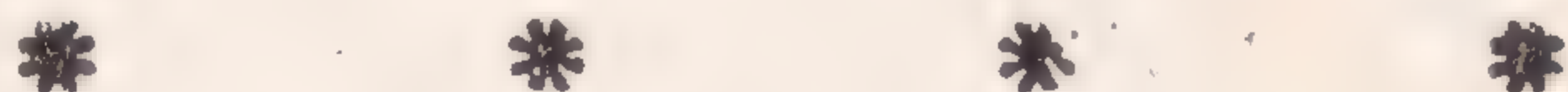
„Alles het na wens afgeloop,” antwoord hy. „Williams het albei in hegtenis geneem, en hulle kom vanmôre al voor. Ek het gisteraand met Williams oor die telefoon gepraat. Die enigste moeilikheid wat ek nou sien, is die handlanger. Williams het geen klagte teen hom in te bring nie, en hy is geneig om hom dadelik los te laat. Ofskoon ons ’n klag teen hom het, kan ons nie daarmee voor die dag kom nie. Jy verstaan, ek het heeltemal stil gebly omtrent die dinge wat Saterdags op die plein plaasvind.”

Ná die Kaptein ’n paar keer op- en neergestap het, roep hy uit: „Ek sal dit regkry, Schoeman;

Williams sal my die guns bewys.” Daarna het hy die telefoon opgeneem en, ná die gebruikelike groete, het hy sy voorstel gemaak: „Die saak is van dié soort, Williams: Ek het die man feitlik aan jou oorhandig, en jy moet my nou ook ’n guns bewys. Jy moet vir Smith daar hou ten minste tot aanstaande Maandag. Stel die verdere verhoor vanmôre uit tot daardie tyd. . . . Sal die Magistraat beswaar maak? Jy kan mos sê dat Smith sy maat is, en dat jy tyd moet hê om die nodige getuienis te versamel.”

Ná ’n rukkie stilte vervolg die Kaptein: „Baie dankie, Williams. Dis baie noodsaaklik vir my doel dat Smith nie op straat moet kom voor Dinsdag nie. Nogmaals dank; tot siens!”

„So, Schoeman,” sê die Kaptein nadat hy die telefoon neergesit het, „daardie mannetjies is nou uit die weg, en nou moet ons gereed wees om Saterdag hulle plek in te neem. Dit was ’n bietjie ’n omweg wat ek moes volg—maar dit kon nie anders nie.”

Die volgende Saterdagmôre was die Kaptein en ek om sewenuur reeds op kantoor. Dit was volgens die Kaptein se lasgewing, want hy het dit raadsaam geag dat ons in ons onderskeidelike rolle as blinde man en handlanger op straat moes wees voor die ergste gewoel van die stad begin.

Dit het ons nie lank geneem om gereed te wees nie. Uit een van die groot trommels in die agterkantoor het die Kaptein ou klere uitgehaal wat naasteby op dié van John Strong en sy vriend gelyk het. Die Kaptein het my weer verbaas met die noukeurigheid waarmee hy hulle kleding waargeneem en onthou het. Ná ons klere, hoede,

skoene, baarde en snorbaarde gekry het, het die Kaptein 'n serp gesoek.

„Ek wil 'n bont, veelkleurige ding hê,” sê hy. „Ek wonder waar Strong 'n serp gekry het wat my aan Josef se rok laat dink.”

Ná die Kaptein eindelijk 'n bevredigende serp gekry en sy houtskinkbord met skoenveters opgetel het, kon ons begin. Die Kaptein het vooruitgestap, gewoonweg. Die afspraak was dat ons in die openbare tuine sou ontmoet en vandaar as blinde man en handlanger ons weg na die plein sou vervolg.

Toe ons op die plein kom, was dit nouliks agtuur, en dit was 'n baie vervelige uur om te wag daardie. Al wat ons kon doen, was om te staan en kyk hoe die honderde mense heen en weer na hulle werk gaan. Toe dit tien minute voor nege was, sê die Kaptein :

„Sien jy nou, Schoeman, hoe sleg die handel in skoenveters is? Ek hoop net ons sal nie slegter vaar as Strong en sy vriend nie.”

Ek het eerste vir Conradie sien aankom, en ek het toe die Kaptein gewaarsku. Ek sal nooit vergeet met watter spanning ek sy voetstappe al nader en nader hoor kom het nie. Sal hy vandag weer hier aandoen? Sal ons iets uitvind? Sal hy miskien die bedrog opmerk? Hierdie vrae het my vir die laaste paar sekondes besiggehou, en toe het my gedagte nie meer gewerk nie.

Toe Conradie eers weer begin stap, het ek my herinner dat ek alles waargeneem het : hoe hy skielik voor die Kaptein stilgestaan het, 'n paar veters geneem het, en net 'n groen papierbundeltjie in die Kaptein se hand doen, toe daar skielik van ons linkerkant 'n geroep kom.

„Norma, pasop!” sê die stem hard. Ons al-drie draai plotseling na die kant van die geluid; Conradie laat val die veters en trek sy ander hand met die groen bundeltjie terug. Hy word spier-wit en vervolg dadelik sy weg. Tegelykertyd sien ons iemand anders om die hoek verdwyn waar die geroep vandaan gekom het.

„Genugtig, Schoeman,” sê die Kaptein binnens-monds, „dis die handlanger daardie! Ons moet hom inhaal en dophou. Na die maan met hierdie vermomming!”

Die Kaptein het vinnig begin stap en intussen haal hy sy bril, baard en serp af. Ek het sy voor-beeld gevolg, en ons was spoedig in die straat wat na die suidelike buitestede lei.

„Jy ’t die geld gesien, nè, Schoeman?” vra die Kaptein.

„Ja, Kaptein,” antwoord ek; „dit was seker twee vyfpondnote.”

„As dit nie drie was nie.”

Skielik staan die Kaptein stil. „Daar stap hy, Schoeman, net voor die twee vrouens. Hy is doodgerus en gaan nou na sy vriende. Ons moet hom goed dophou.”

„Sal die poliesie hom nie soek nie, Kaptein?” vra ek.

„Ek glo nie,” was die antwoord. „Hy het seker vanmôre ontsnap. Na regte moet hulle hom probeer vang; maar Williams het nie ’n beskuldiging teen hom nie, en hy sal miskien maar bly wees om van die vent ontslae te wees. Hy het hom net op my versoek aangehou.”

Ons was nou al in die agterbuurtes van die stad, waar daar nie veel verkeer was nie. Die Kaptein het toe vooruitgestap, en ek het op ’n klein afstand gevolg. Eindelik sien ons dat ons prooi ’n sy-

straatjie inslaan. Toe ons by die hoek kom, het die Kaptein my beveel om daar te wag.

Hy was net vyf minute weg toe hy terugkom met die nuus : „Dis 36 S———straat. Wonderlik hoe onversigtig sommige skelms is. Maar ons moet teruggaan, Schoeman, en ons sal moet handelend optree om die Conradies te help.”

Toe ons in die lift stap, vertel die liftman ons dat die Kaptein se telefoonklok vir die laaste uur al byna sonder ophou gelui het, en toe ons op ons vloer uitstap, kon ons die gelui self hoor.

„Dis natuurlik Williams wat wil praat oor die ontsnapping van die handlanger. Maar ek wonder waarom hy so ongeduldig is. . . .

„Hallo, hallo, Williams Ja, Cilliers hier. . . . Hoe ek weet dat hy ontsnap het? Dis 'n geheimpie, Williams. Maar het jy dan nou 'n beskuldiging teen hom? O, Strong se houding. Ja, ek vrees ook daardie mannejtie is nie so onskuldig soos julle gedink het nie. . . . Ja, ek sal jou help as dit moontlik is. . . . Ek is ook jammer dat hy ontsnap het.”

Die Kaptein kom glimlaggend na my skryftafel toe.

„Ons moet maar eers stilbly omtrent daardie huis in S——straat,” sê hy. „Maar hoe lyk die saak nou vir jou, vriend? Jy is seker baie trots daarop dat jy nou weer kan sê : ,’n Vrou agter die gordyn.’”

„Daardie geroep : ,Norma, pas op!’ hinder my baie, Kaptein. Dit lyk my amper een of ander persoon verkeer nou in gevaar.”

„Ek glo nie, Schoeman, dat daar nou juis groter gevaar is nie,” was die antwoord. „Die saak is van dié soort : sekere persone het elke week geld van Conradie ontvang, sê £10 of £15. Het jy

opgelet hoe sy gesig gelyk het toe ons die geroep gehoor het? Wel, dis duidelik dat die man gedwing word om daardie geld te betaal; die swaard van Damokles hang oor sy kop. Vandag het ons ook geleer dat 'n vrou in die ding betrokke is—ten minste ons het goeie rede om te vermoed dat Norma nie somar 'n woord is wat geen betekenis het nie. Ons sal meer omtrent haar moet uitvind.”

Daarna het die Kaptein weer sy pyp opgesteek en op en neer in die kamer gestap.

„Schoeman,” sê hy skielik, „ons moet nou in verskillende koerse gaan. Gaan jy dadelik na Mount-Belmont en vra mevr. Conradie om hier te wees om drieuur.”

Ons het toe saam die kantoor verlaat, maar toe ons op straat kom, het die Kaptein 'n ander koers ingeslaan. Ek was baie nuuskierig om presies te weet watter spoor hy besig was om te volg, en ook waarom die teenwoordigheid van mevr. Conradie noodsaaklik was.

Toe ek terugkom, was die Kaptein nog nie weer op kantoor nie. Om tweeuur, toe ek van die middagete terugkom, het hy ook nog nie opgedaag nie, en ek het al begin vrees dat hy nie om drieuur daar sou wees om mevr. Conradie te ontmoet nie, toe hy ewe ongeërg binnestap.

Ek moet hom glo vraend aangekyk het, want hy begin dadelik: „Jy wil seker weet waar ek was, nè, Schoeman? Wel, ek kan jou net dit sê dat ek nog nooit soveel teaters op een dag besoek het nie, en ook dat ek hierdie keer baie kennis opgedoen het by dié waardevolle inrigtings.”

Daar ek nie wis wat om te antwoord of te vra nie, het ek die Kaptein maar laat voortgaan.

„Ek was op die spoor van Norma, en ek het haar gekry. Dis wonderlik, Schoeman, hoe 'n

mens se onderbewussyn of onbewussyn werk. Eers na ek oortuig was dat die Norma wat ons soek, met die teaters in verbinding staan, het ek my afgevra waarom ek haar daar gaan soek het. En toe val dit my by dat Strong en sy maat my op die spoor gesit het. Ek moes hulle een of ander tyd op die toneel gesien het, of hulle moet nou nog die teater-atmosfeer met hulle saamdra. In elk geval, ek het sonder 'n bewuste rede na die teaters gegaan, en ek was reg.

„Die stukkie by die een teater toon aan dat Norma twintig jaar gelede daar gespeel het. Ek moes die vorige bestuurder opsoek om besonderhede te kry. Dit blyk dat sy 'n wonderlike ster in dié dae was, en dat sy op sosiale gebied ook baie gewild was hier in die stad. Sy was 'n huislike artieste, soos die ou dit uitdruk, en baie mense het oormekaar geval om haar te onthaal. Na sy hier weggegaan het, het niemand weer van haar gehoor as 'n toneelspeelster nie. Sy het, ewewel, weer teruggekom na 'n lang afwesigheid. Om presies te wees”

Die Kaptein kon egter nie sy sin voltooi nie, want mevr. Conradie was reeds binne.

Na die gebruikelike groete het die Kaptein weer posiesie ingeneem en toe begin :

„Ek is spyt om u die moeite aan te doen, Mevrouw, maar dis noodsaaklik dat u my inlig op een of ander puntjie.”

„Ek hoop u maak vordering, Kaptein,” antwoord sy ernstig, „en ek vertrou ook dat u geen publisiteit aan die saak gee nie. Ek moet u sê dat mnr. Conradie se houding om eenuur vandag vir my baie onrustig gemaak het, veral na die besoek van mnr. Schoeman. Hy wou niks eet

nie, en hy het gelyk soos iemand wat agtervolg word."

„U moet nie onrustig word nie. En ek gee u nou definitief die versekering dat ek die saak gaan oplos, nog voor die maand om is.

„U moet my nou inligting gee op hierdie punt, Mevrouw: Wat weet u van mnr. Conradie se jong dae af? Waar is hy gebore, en waar het hy gestudeer?"

„Dis maklik gesê, Kaptein. Sy ouers het altyd in P—— gewoon, en as 'n jong man was hy student hier in die stad. Net na hy die Kollege verlaat het, het hy in die staatsdiens gegaan. Hy was toe twee-en-twintig jaar oud."

„Dit is al wat ek wou weet, Mevrouw," antwoord die Kaptein.

* * * * *

„Sien jy lig, Schoeman?"

„Dis nog maar 'n bietjie dof, Kaptein, maar as u daardie laaste sin voltooi"

„O, ja," val die Kaptein my in die rede. „Norma het vyf jaar gelede teruggekom. Sy woon hier in die stad, en ons het haar adres. Sy is die vrou agter die gordyn, Schoeman, en met haar maats, waarvan ons twee ken, is hulle besig om die arme Conradie uit te suig. Jy kan daar seker van wees dat hy hulle minstens £50 per maand moet betaal—en dit hou nou al vyf jaar aan. Afpersing! Schoeman, afpersing!"

„U bedoel dat Norma en haar maats sekere inligting omtrent Conradie besit, en dat hy deur die neus moet betaal om hulle monde dig te hou?" vra ek.

„Presies," was die antwoord. „Maar ek glo nie dat hulle stilbly die prys werd is wat Conradie betaal nie. Ek het al met baie dergelyke sake te

doen gehad, en dis verbasend om te sien hoe maklik sommige mense hulle geld laat afpers, veral die soort soos Conradie, 'n stil amptenaar wat hom by sy werk en sy huis hou, en wat gevolglik min mensekennis het. Conradie kon lankal na Williams gegaan het, en sonder veel publisiteit kon hy verlos geraak het. Maar dié soort van mense is bang vir die sagste fluistering, en in die meeste gevalle betaal hulle maar. Dit is veral die geval met 'n getroude man as die geldafpersing van 'n ander vrou kom. En dit is, volgens my mening, presies wat ons hier het."

„Ek sien dus nie wat ons vir Conradie kan doen nie," antwoord ek effe moedeloos.

„Die saak is nie heeltemal hopeloos nie, Schoeman. As dit nie anders kan nie, gaan ek mevr. Conradie in my vertrouwe neem, en dan kan sy self na Williams gaan. Maar ons gaan eers ander metodes volg: Afpersers, Schoeman, is lafaards, en 'n mens kan hulle dikwels uit die land bluf. Ek wil eers 'n gesprek hê met Norma, en ek gaan dit doen onder beskerming van die polisie."

Die Kaptein het my nie kans gegee om hom verder te ondervra nie. Hy het sy hoed gevat en die kantoor verlaat. Dit was vir my duidelik dat die saak moes oorstaan tot die volgende Maandag; maar ek het nie kon dink dat daardie dag ook die oplossing van die Mount-Belmont-geval sou sien nie.

Toe ek op kantoor kom, was die Kaptein besig by die telefoon. Ek kon dadelik hoor dat hy in gesprek was met onderinspekteur Williams.

„Ja, ek kan hom in jou hande aflewer," sê die Kaptein. „Maar ek stel een voorwaarde, en ek glo nie jy sal beswaar daarteen maak nie Jy moet my toelaat om saam met jou manne te gaan.

Ek het rede om te dink, dat daar nog 'n persoon in die huis is, en ek wil haar 'n paar vrae stel in jou teenwoordigheid. Ook sal jy my moet toelaat, as dit nodig blyk, om 'n bietjie rond te snuffel onder haar goed Sal jy self die rondsnuffel wil doen? Goed, dit maak nie saak nie solank ek maar kan teenwoordig wees Goed, ons sal klaar wees om op te klim."

„Baie sleur het die poliesie tog," vervolg hy nadat hy die telefoon neergesit het. „Hulle is maar altyd bang dat hulle die regulasies sal oortree en iets onwettigs doen. Hulle word baie daardeur gestrem in hulle werk. Ons kan maar begin, Schoeman: Williams is al aan kom. Ons sal nou gou sien hoe 36 S——straat van binne lyk."

Toe ons in die straat kom, hou Williams se motor net stil. Voor het twee speurders gesit, en ons het agter by Williams ingeklim. Die Kaptein oorhandig 'n kaartjie aan Williams, waarop hy vlugtig 'n paar woorde krap, en toe hoor ek Williams se bevele aan die bestuurder van die kar:

„Nommer 36 S——straat, Hardy, en trek hom maar 'n bietjie oop."

Niemand het verder gepraat nie, en binne enkele minute was ons deur die druk verkeer van die stad. Toe ons stilhou voor 36 S——straat, het Williams vlugtig bevele gegee:

„Hardy, gaan julle twee agterom: ons sal by die voordeur ingaan."

Williams het hard aan die deur geklop, en die hol weerklank het my laat dink dat ons voor 'n leë huis staan. Toe hy die knop draai, was dit duidelik dat die deur gesluit was.

„Dis 'n klinkslot," sê die Kaptein onderwyl Williams na die linkervenster gaan. Tegelyker-

tyd hoor ons mense binne loop, en na 'n oomblik maak Hardy die voordeur oop.

„Hier het growwe speletjies plaasgevind, Meneer,” sê Hardy onderwyl hy ons inlaat en weer die deur toemaak. „Smith lê katswink in die eetkamer.”

Aan weerskante van die kort gang was twee kamers, maar Williams het regdeur gestap na die kamer aan die end van die gang. Dit was duidelik dat daar 'n worsteling plaasgevind het. Op die vloer aan die ander kant van die tafel het Smith gelê, met 'n wond aan sy voorkop; die tafel was verskuif; twee stoele het omver gelê, terwyl die vloer in die nabyheid van Smith bestrooi was met die stukke van 'n dik erdeblompot.

Onderwyl Hardy langs Smith neerkniel en sy wond bekijk, het ons ander stilswyend die verwarde toneel aanskou.

„Hy sal gou bykom,” sê Hardy. „Die wond is oppervlakkig; hy is net bedwelmd geslaan.”

„Gegooi, bedoel jy,” antwoord die Kaptein, wat toe saam met Williams die huis begin ondersoek.

Dit was nie lank voor Smith kon regop sit nie, en by dié tyd was die Kaptein en Williams weer in die eetkamer.

„Wat het hier gebeur, Smith?” vra Williams.

„Vind self uit,” was die barse antwoord.

„Boei hom, Hardy, en vat hom na die motor-kar,” beveel die Onderinspekteur vererg.

Toe die twee speurders met hulle man uit was, sê die Kaptein: „Wel, Williams, jy het jou man, maar my voëltjie het weggevlie.”

„Ja, Cilliers,” was die antwoord, „en ek vrees ek kan jou nie help nie, want ek weet nie wie of

wat jy soek nie. Ek is jou in elk geval veel dank verskuldig.”

Daarop het ons die huis verlaat nadat Williams te kenne gegee het dat hy 'n man gaan stuur om die plek dop te hou. Die Kaptein het die wens ge-uit dat, aangesien die motorkar te vol sou wees, hy en ek sou verkies om die trem te neem. Maar net toe die motorkar om die draai gaan op die hoofweg na die stad, het die Kaptein omgedraai.

„Ek wil my net probeer oortuig of sy weg is, en hoe sy weg is,” sê hy.

„Dit het ek opgetel in een van die kamers,” vervolg hy onderwyl hy 'n damesakdoekie uithaal en aan my oorhandig. In een hoek van die flentertjie doek was duidelik te lees „Norma.”

Ons het by No. 34 gaan aanklop, maar die ou dame wat voorgekom het, kon ons niks van haar bure vertel nie.

„Laat ons by die huis regoor aangaan,” sê die Kaptein.

Ja, die jong meisie daar was besig om die stoep te vee toe die vrou oorkant haastig uitgehardloop kom en na die hoofstraat stap. Daar het sy in 'n rooi motorkar geklim, waarskynlik 'n huurvoertuig. Die motorkar het in die rigting van die stad gegaan. Dit alles het omtrent 'n uur gelede gebeur.

* * * * *

„Dit lyk vir my, Kaptein, daar is op die oomblik niks verder aan hierdie saak te doen nie,” sê ek toe ons weer in ons kantoor was.

„Jammer dat ons vanmôre te laat was, baie jammer,” antwoord hy. „Maar ek het nooit kon dink dat Smith sou probeer om haar in die rug te steek nie. Met Strong uit die weg, wou hy die

posiesie beheers, en om dit te kon doen, moes hy iets in hande kry wat in haar besit was. Sy was egter mans genoeg vir hom, en is nou buitekant sy bereik."

„Miskien sal Conradie nou met rus gelaat word," waag ek.

„Moenie glo nie, vriend! Miskien vir 'n week of twee, maar daarna sal dit weer begin, want sy besit nog die ding wat hom kompromitteer. Dit moet 'n brief of soiets wees, Schoeman—daarvan voel ek oortuig. Sy sal gou weer ander maats kry om haar te help en in die buit te deel."

„Sal ons nie kan tussenbei spring as hulle met Conradie probeer in aanraking kom nie?" vra ek.

„Die kanse op sukses is te klein," was die antwoord. „Hoe weet ons op watter manier hulle hom nou sal laat weet waar om die geld te betaal? Daar is baie maniere, en ons kan nie al die moontlikhede kontroleer sonder dat ons vir Conradie in ons vertrouwe neem nie. Ek sal nou al die kaarte moet blootlê aan sy vrou, en met haar medewerking sal ons die posiesie red."

Die Kaptein het weer op en neer begin stap. Skielik lui die telefoonklok.

„Ja, Cilliers hier . . . O, dis jy, Williams . . . Smith—is hy erger beseer as wat ons gedink het? . . . Wat is die naam weer? Clifton . . . 'n Bungalow, sê jy? . . . Goed, baie dankie, Williams."

„Williams sê," vervolg die Kaptein, „dat Smith weer bewusteloos geword het. By tye mompel hy dinge deurmekaar, maar dit lyk of hy die woord *Clifton* op die brein het; tegelykertyd noem hy 'n vrou se naam, sê Smith. Die plek is 'n bungalow by Clifton."

Skielik lui die telefoon weer.

„O, mevr. Conradie,” sê die Kaptein in die spreekbuis. „Cilliers hier Nog nie op kantoor vandag nie Goed, Mevrouw, maar wees nie onrustig nie. Om vyfuur namiddag kan u ons ’n besoek bring.”

„Magtie, Schoeman,” sê die Kaptein onderwyl hy sy rewolwer uit die laai haal en in sy sak steek, „ons moet ons nou roer. Conradie was vandag nog nie op sy kantoor gewees nie, en sy vrou is baie onrustig. Sy Departement wil ook weet wat van hom geword het. Daar is net een plek, Schoeman, waar ons hom kan soek. Ek sweer hy word daar bedreig. Kry vir ons dadelik ’n motor-kar. Ons moet na Clifton.”

Ek onthou vandag baie min van daardie vlug-tige rit na Clifton. Dit was presies twaalfuur toe ons in die motorkar instap, en ons was seker nie langer as tien minute op die pad nie.

Daar was destyds nog maar ’n stuk of ses huisies, en hulle was almal houthuisies met die front na die see. Toe ons die plek nader, sê die Kaptein: „Daar staan ’n motorkar naby die ver-ste huisie. Ja, en dis ’n rooi motorkar—sonder twyfel die een wat Norma weggevoer het. Ons sal hier moet uitstap, Schoeman, en loop.”

Hy het toe die bestuurder van die motorkar gelas om daar te wag, en ons het toe die huisie genader wat naaste aan die rooi motorkar was.

„Daardie bestuurder word seker goed betaal,” merk die Kaptein op. „Kyk hoe lekker sit en slaap hy.”

Ons het die huis van agter genader, en daar die vensterluikies aan die kant toe was, was daar min gevaar dat ons sou gesien word. In die omtrek was daar gelukkig ook niemand te sien nie, behalwe die slapende in die motorkar. Toe ons

langs die huisie was, het ons stilgestaan en geluister.

Ja, daar was mense binne. Ons het 'n manstem gehoor en daarna ook 'n vrou se stem; daarna hoor ons 'n derde stem—ook van 'n man.

Dis of ek nou nog my hart hoor klop toe ons daar teen die houtmuur gestaan en luister het, met my hand op my rewolwer.

„Ek het jou mos gesê,” fluister die Kaptein my toe, „dat sy gou 'n maat sou kry.”

„Kyk, Schoeman,” vervolg hy saggies, maar ernstig, „hierdie mense wil geld hê en hulle is 'n ruwe spul; jy moet dus oppas. Ons moet nou na die voordeur toe kruip; hierdie huisie het net een kamer aan die voorkant. Ek vermoed die deur sal nie gesluit wees nie. As ek inspring, moet jy naas my wees en die vrou met jou rewolwer dek. Maar jy moet nie skiet nie, al gebeur wat ook: laat dit aan my oor.”

Na 'n paar sekondes het ons voor die deur gestaan, en die Kaptein se linkerhand was op die deurknop.

„Is jy klaar, Schoeman?” fluister hy, en hy haal sy rewolwer uit.

Toe die deur oopvlieg, was daar terselfdertyd 'n haastige verskuiwing van stoele.

Oorkant die tafel staan 'n ruwe man wat dadelik die indruk van 'n misdadiger op ons gemaak het, en naas hom 'n vrou van middelbare leeftyd. Met sy rug na ons gekeer en bedaard asof daar niks gebeur het nie, sit Conradie. Ons rewolwers is op die twee staande figure gerig.

Vir 'n oomblik het dit gelyk asof die man stadig sy regterhand na sy agtersak wou trek.

„Steek daardie hand op, vriend,” bulder die Kaptein. „So! Nou die ander een ook.”

„Schoeman,” vervolg hy, „tel daardie speel-dingetjie van die tafel op.”

Ek neem toe die pistooltjie op wat skuins voor die vrou lê, en oorhandig dit aan die Kaptein.

„So,” vervolg die Kaptein, „haal nou ook die rewolwer uit daardie vriend se agtersak, en voel sy ander sakke goed deur.”

Na ek hierdie werkie verrig en nog twee rewolwers in die Kaptein se sakke gesit het, het die Kaptein bedaard naas Conradie plaasgeneem en die twee oorkant die tafel gevra om te gaan sit.

Die vrou was spierwit, en dit was duidelik dat sy byna verstyf het van angs. Die man se lippe het gebewe van woede, en venyn het uit sy oë gestraal.

Toe die vrou gaan sit, bars hy los onderwyl hy bly staan: „Wat beteken dié indringing, en wie is julle?”

„Bekommer jou nie oor ons nie,” antwoord die Kaptein. „En gedra jou goed, anders kan hierdie speelding in my hand moontlik blaf, en dis glad nie aangenaam om op hierdie tyd van die dag stukkies lood in 'n mens se lyf te kry nie.”

Hierop het ons vriend dit goed geag om maar te sit; maar sy oë het nog altyd op die Kaptein gebly.

„Norma,” begin die Kaptein, en dié wit gelaat kyk met verbasing op, „ek beveel jou om dadelik alle stukke in jou besit aan my te oorhandig.”

Die vrou sit egter doodstil, en dit was byna of sy nie besef wat gesê is nie.

„Schoeman,” sê die Kaptein aan my, „bring my daardie handsakkie.”

Toe ek die sakkie van haar skoot optel, het sy weerstand gebied en dit vasgehou.

„Norma,” sê die Kaptein streng, „dit sal jou niks baat om jou te verset nie. Jy staan voor die tronkdeur, en ek sal jou aanraai om my bevele uit te voer.”

Op hierdie moment het Conradie hom vir die eerste maal in die verrigtings begin interesseer. In plaas van strak voor hom op die tafel te sit en kyk het hy na die Kaptein se kant toe gedraai. Dit was of die Kaptein besef het wat in sy gedagte omgaan, want hy merk dadelik op: „Ons ry julle nie in die wiele nie. Ek is baie geïnteresseer in daardie twee vriende, en ek sal u moontlik ook 'n goeie diens bewys.”

Toe die Kaptein sy rewolwer neerlê, het ek op my beurt weer ons twee vriende met die hulp van my pistooltjie dopgehou.

Die Kaptein het die sakkie leeg geskud op die tafel. Behalwe 'n paar artikels van die vroulike toilet, was daar net 'n paar stukke en twee boekies — 'n bankboekie en 'n tjekboekie. Een vir een word die stukke opgevou en opsy gesit. Die derde stuk het erg die belangstelling van die Kaptein getrek; en, in my posiesie skuins agter hom, kon ek sien dat die ink nog vars op die papier was.

„Norma,” vra die Kaptein, „wie het hierdie bewys van £500 geteken?”

Die vrou sit doodstil en antwoord nie.

Tot my verbasing hoor ek Conradie se stem vir die eerste maal.

„Dis my handtekening,” sê hy.

Die Kaptein oorhandig kalmpjes die dokument aan Conradie.

„As u daardie geld nie aan haar skuld nie, kan u die bewys maar stukkend skeur,” sê hy.

Weer word die een stuk na die ander opsy gesit, tot my oë op die bekende woorde val:

„Saterdag neënuur op die plein.”

Hierdie stuk het die Kaptein afsonderlik neergesit, en dit was my duidelik dat Conradie baie belang begin stel het in die stille verrigtings.

Eindelik vou die Kaptein 'n brief oop wat blyke gegee het dat hy baie jare gelede geskrywe en veel gehanteer was. Hierdie brief was onderteken deur Conradie en het begin: „Liefste Norma.”

Toe my oë op Conradie val, merk ek dat hy 'n sug van verligting uit. Terselfdertyd was die stem van die Kaptein hoorbaar: „Norma,” vra hy, „hierdie brief aan jou is sonder datum. Sê my wanneer dit geskrywe is.”

Weer dieselfde stilte. Dit was duidelik dat die vrou nie met ons vrae gedien was nie, en dat sy nie tot antwoord kon gebring word nie.

Die Kaptein kyk na Conradie.

„Daardie brief is twintig jaar gelede geskrywe toe ek nog student was in die Kaap,” sê hy.

„Presies,” antwoord die Kaptein; „en hierdie vrou was destyds 'n toneelspeelster wat baie die aandag getrek het—ook van studente. U was toe pas een-en-twintig jaar oud en het haar in 'n swak moment van jeugdige liefde hierdie aanbod gemaak.”

„Ja,” antwoord Conradie; „maar my verhouding met haar was in alle opsigte eervol, en ek was onder geen verpligting teenoor haar nie. Sy het na 'n paar weke weggegaan, en ek het vir omtrent vyftien jaar nooit weer van haar gehoor nie. Kort na my troue, vyf jaar gelede, het sy weer haar verskyning gemaak.”

Dit was vir Conradie blykbaar pynlik om hierdie geskiedenis te vertel.

„En toe het sy u begin dreig met hierdie brief,” vul die Kaptein in. „Dit is ongedateer, en dit kan

gelees word asof u haar nou die aanbod maak om haar, sonder die wete van u mense, na Europa te neem. Sy het seker gedreig om die brief aan u vrou te toon of openbaar te maak?"

„Presies,” was die antwoord, „en om my posiesie en my huislike geluk te behou, moes ek susgeld betaal.”

„Hoeveel geld is van u geverg, mnr. Conradie?"

„Gedurende die eerste drie jaar het ek ongeveer £400 per jaar betaal; die volgende twee jaar £600 per jaar, en vandag het ek boonop die bewys van £500 moes teken.”

Daarna het die Kaptein die bankboekie en die tjekboekie nagegaan en berekenings met sy potlood gemaak.

„Norma,” sê hy, „jy het op die oomblik £640 in die bank. Dit is geld wat jy op skelmagtige wyse van mnr. Conradie gesteel het—die balans wat oor is uit die £2,400 wat jy altesaam uit hom gepers het. Jy het jou aan afpersing skuldig gemaak, en die tronk wag op jou.”

Geen antwoord nie. Die vrou sit en kyk vlak voor haar op die tafel.

„Maar ek maak die volgende voorstel aan jou: Jy skryf nou dadelik 'n tjek vir £600 uit; die orige £40 gebruik jy vir jou passasie na Engeland, nie later as môremiddag om vieruur nie. Neem jy dit nie aan nie, dan arresteer ek jou dadelik.”

Die Kaptein haal sy vulpen uit sy sak en skuif die pen en tjekboek na haar toe.

Daar was 'n minuut van spanning, van stilte, en 'n mens kon jouself hoor asem haal.

Werktuiglik neem sy die pen op en trek die tjekboekie nader.

„Maak dit kontant betaalbaar,” sê die Kaptein.

Die gekrap op die papier was duidelik hoorbaar in die stilte.

„So,” vervolg die Kaptein onderwyl hy die tjek aan Conradie oorhandig, „ek raai u aan om dadelik die tjek uit te wissel. Ek het 'n huurmotorkar buite; neem dit, dan kan jy presies om tweeuur by die bank wees.”

„Schoeman,” sê hy aan my, „gaan saam en maak reg met die bestuurder. Ons kan die trem neem.”

„Maar ek kan nie so weggaan nie,” protesteer Conradie. „Ek wil graag 'n verklaring hê en geleentheid om my dank te betuig. Ek verstaan nie watter rol u speel nie.”

„Bekommer u asseblief nie oor my nie, mnr. Conradie,” antwoord die Kaptein onderwyl hy Conradie die hand aanbied. „Ek het sekere pligte wat ek moet nakom, en sekere werk wat ek moet doen. Verbeel u maar dat u toevallig vandag ook voordeel daaruit trek. Het ek u verlof om hierdie brief in my sak te steek? Ek kan u verseker . . .”

„Genoeg,” val Conradie hom in die rede, „ek moet baie dom wees om te twyfel of die brief nie by u veilig is nie.”

Toe ek terugkom, nadat ek Conradie veilig in die motorkar besorg het, het die drie nog om die tafel gesit soos waspoppe. Ek moes my toe ook maar by die oninteressante geselskap aansluit.

Om tien-minute-oor-twee staan die Kaptein op.

„Norma,” sê hy „môrenamiddag om vieruur moet jy aan boord van die boot wees. En jy

vriend," onderwyl hy die ander aankyk, „moet vir jou goed gedra. Ek ken jou nie, maar ek sal ons manier van kennismaking aan onderinspekteur Williams vertel. Hy sal seker goed weet van wie ek praat."

Hierop het ons die twee verlaat in dieselfde houding waarin hulle byna al die tyd gesit het. Was dit nie dat ek later van die Kaptein verneem het dat hy Norma werklik met die boot sien vertrek het nie, sou ek my kan verbeel dat die twee nou nog daar by die tafel sit.

* * * * *

Vir die laaste maal het mevr. Conradie ons kom besoek daardie namiddag om vyfuur.

Maar wat 'n verskil! Gekleed soos gewoonlik, was sy nogtans glad 'n ander mens, want vreugde en lewenslus het uit haar gesig gestraal.

„Wat het gebeur, Kaptein?" vra sy onderwyl sy sonder uitnodiging gaan sit. „Ek is so bly! Ek kon byna nie wag tot vyfuur nie."

„Ja, Mevrou," antwoord die Kaptein onderwyl hy dieselfde ou pyp stop, „die saak is opgelos, en u kan nou weer lewe soos voorheen. U weet dit trouens self al."

„Ja," antwoord sy bly, „ek was so verbaas toe mnr. Conradie vanmiddag tuiskom met 'n pragtige, nuwe motorkar en dit aan my present gee. 'Dis vir jou,' sê hy, 'vir die baie swaar wat jy moes deurstaan weens my spekulasies.' So was dit darem werklik spekulasies?"

„Ja, Mevrou," antwoord die Kaptein met 'n glimlag, „dit was een van die eienaardige soort van spekulasies waarin mansmense soms gewikkeld raak en wat vrouens nie kan verstaan nie. Miskien sal mnr. Conradie u darem eendag besonderhede daaromtrent meedeel."

„Dis my nou onverskillig of hy dit gaan doen of nie: meer nuuskierig is ek miskien om te weet watter rol u in die gelukkige oplossing gespeel het,” sê hy.

„Nee, Mevrouw, daaroor moet u u nie bekommer nie,” was die antwoord. „As mnr. Conradie met u daaroor praat, sal dit u wel duidelik wees watter rol ek gespeel het.”

Toe ons weer alleen was, maak die Kaptein sy sakke leeg.

„Hierdie brief en hierdie drie blaffertjies, Schoeman, is 'n goeie aandenking aan die Mount-Belmont-geval, wat ook nou aan die verlede behoort.”

LUIPERDSVLEI

LUIPERDSVLEI.

I.

Ek wil nou van 'n geval vertel wat dit vir ons nodig gemaak het om ons hoofkwartier vir 'n paar weke te verskuiwe van Kaapstad na die Witwatersrand—nie dat dit juis 'n baie ongewone ding was nie, dié verandering van staanplek, want kaptein Cilliers se roem as 'n baasspeurder was bekend oor die hele land, en ons moes dikwels sake op verafgeleë plekke gaan ondersoek.

Dit was 'n baie ernstige geval—diefstal gepaard met moord.

Die Kaptein het 'n lang brief ontvang van 'n sekere mnr. Badenhorst in Johannesburg. Hierdie brief was vergesel van afskrifte van dokumente wat deur mnr. Badenhorst se prokureurs opgestel was, en wat die omstandighede van die saak breedvoerig uiteengesit het.

Dit blyk dat die Standaardbank destyds 'n takkantoortjie gehad het op Luiperdsvlei, 'n mynsentrum sowat twintig myl van Johannesburg op die Wesrand. Luiperdsvlei was toe feitlik net 'n mynkamp. Daar het maar enkele woonhuisies gestaan, en dié was byna almal ver van mekaar. Hierdie kantoor op Luiperdsvlei was net Saterdag oop vir 'n uur of drie, omdat die bankbesigheid daar uitsluitlik in verband met die omliggende myne was, wat Saterdag honderde werksmense moes uitbetaal. Twee bankklerke van Krugersdorp het altyd die werk op Luiperdsvlei waargeneem, en hulle het gewoonlik Saterdagmôre presies om

kwart-oor-neë met die trein aangekom. Gewoonlik het hulle sowat £3,000 by hulle gehad, in 'n leerhandsak met 'n voering van duisende klein staalringetjies aanmekaar gekoppel, en hulle was altyd gewapen met rewolwers.

Toe die misdaad gepleeg is, was die twee klerke Willem Badenhorst ('n jong man van sewen-en-twintig jaar, seun van die skrywer van die brief) en Jacobus Kruger ('n jong man van ses-en-twintig). Ofskoon Badenhorst 'n hoër rang in die bank gehad het as Kruger, het laasgenoemde altyd die sak gedra, omdat Badenhorst net een arm gehad het. Sy linker-voorarm het hy jare tevore in 'n spoorwegongeluk verloor.

Op daardie noodlottige Saterdagmôre het die twee klerke saam die trein op Luiperdsvlei verlaat en hulle weg na die bank vervolg—'n afstand van ongeveer 'n kwartmyl. Om half-tien het 'n konstabel en 'n ou mynwerker vir Kruger bewusteloos agter die toonbank in die kantoor gevind, met 'n koeëlgat deur sy longe, en die geldsak was verdwyn. Badenhorst het kalm die bank binnegestap omtrent vyf minute na die konstabel ingekom het, onderwyl laasgenoemde besig was om met behulp van 'n dokter die liggaam van Kruger te vervoer. In die hospitaal op Krugersdorp het Kruger nog 'n paar uur gelewe. In die kort tydjie dat hy bygekom het, was dit net moontlik om die volgende getuienis van hom te kry :

„Ek het agter die toonbank gegaan en die sak daarop neergesit. My rug was vir 'n oomblik na die toonbank gedraai. Toe sien ek iemand in die deur staan. Hy was vermom, en sy rewolwer was op my gerig. Sy linkerarm was af. Toe skiet hy.”

Die Kaptein het lank stil gesit en dink voor hy weer begin lees het.

Badenhorst se getuienis het hierop neergekom : Hy en Kruger het van die trein geklim en die gewone voetpaadjie na die bank gevolg. Toe hulle oor die grootpad gaan, sien hy 'n kar en 'n paar mooi vos perde op 'n klein afstand staan. Hy is 'n liefhebber van perde en was nuuskierig om hulle van naby te sien. Die man op die kar het ook vir hom gewink. Kruger het verkies om maar aan te stap. Hy (Badenhorst) het toe vir omtrent tien minute met die eienaar van die kar en perde gesels. Hy het die man herken as 'n perdehandelaar wat een dag op sy plaas naby Johannesburg was. Hy wis nie die man se naam nie. Toe hy in die bank kom, was die konstabel en die dokter besig om Kruger uit te dra.

Die getuienis van konstabel De Bruyn was dat hy op sy gewone ronde vlak voor die bank moes verbystap. Hy het ingeloer, en toe hy niemand sien nie, het hy agter die toonbank gekyk. Daar het hy vir Kruger gevind. Hy het toe hulp gaan soek buite, en die ou mynwerker gevind. Daarna het hy die ou mynwerker by Kruger laat bly, en self gou gehardloop om die dokter te haal.

Die getuienis van dr. Sharp was baie kort. Hy woon naby die bank op Luiperdsvlei. Konstabel De Bruyn het hom om halftien dié Saterdagmôre haastig kom haal. Die oorledene het agter die toonbank op sy rug gelê, met sy kop na die deur toe. *Daar was twee wonde aan die liggaam, een agter die rug effe na die regterkant, die ander voor op die bors byna in die middel.* Die koeël wat hom getoon is, sou die twee wonde kon veroorsaak het. Dit het deur die longe gegaan en die hart ook effens geraak. Die dood is veroorsaak deur

verstikking as gevolg van sware inwendige bloeding.

„Hierdie getuienis, Schoeman, is baie belangrik, veral as 'n mens dit lees in verband met dié van die oorledene,” sê die Kaptein. „Ons sal dit moet noukeurig bestudeer, maar dit kan ons alleen doen as ons daar is.”

„Dink u nie dat die prokureurs en advokate vir die verdediging reeds die getuienis fyn nagegaan het en alle moontlike puntjies ten voordele van die beskuldigde voorgebring het nie?” vra ek.

„Ongetwyfeld,” was die antwoord; „maar prokureurs en advokate is wetgeleerdes. Hulle is liewe, goeie mense, en oor wetspunte sal ek nooit met hulle stry nie. Maar dis glad 'n ander saak as ons op kwessies van waarneming, verbeelding, deduksie en rekonstruksie kom. In dié dinge is die wetgeleerdes nie op die vereiste manier geskool nie—ek bedoel as speurders. Hulle materiaal is abstrakte begrippe, en daarmee kan hulle verbasend goed goël. Ons materiaal is waarnemings; daarop moet ons teorieë bou, om dan weer daardie teorieë te toets na aanleiding van verdere waarnemings.

„Maar ons dwaal van die saak af,” vervolg die Kaptein laggend. „'n Mens sou amper sê ek gee 'n voorlesing oor die speurdersmetodiek. Laat ons sien watter verdere getuienis daar is.”

Die ou mynwerker, Cloete, het getuig dat hy aan myntering ly en 'n klein pensioen trek. Daardie Saterdagmôre het hy sy huisie soos gewoonlik verlaat om geselskap te soek in die nabyheid van die bank. Toe hy ongeveer 'n honderd tree van die bank was, het die konstabel hom geroep. Kruger het agter die toonbank gelê. Hy het daar

gebly onderwyl die konstabel die dokter gaan roep het. Toe die dokter kom, het hy huis-toe gegaan.

'n Wapendeskundige het verklaar dat die koeël aan hom getoon, 'n rewolwerkoeël was van swaar kalieber, en dat dit, op 'n afstand van tien tree afgeskiet, dwarsdeur die bors en liggaam sou gaan, tensy dit op die ruggraat te lande kom. Die rewolwer van Badenhorst was van 'n swaar kalieber en dis nie onmoontlik dat dit van dieselfde kalieber was as die getoonde koeël nie.

Twee dae na die dood van Kruger is Willem Badenhorst gearresteer op 'n aanklag van moord nadat die poliesie heelwat aanwysende getuienis teen hom bymekaar geskraap het. Hierdie getuienis het op die volgende neergekom:— Ofskoon sy vader 'n ryk man was, het jong Badenhorst byna geen geld van hom ontvang nie. Sy vader het geweet dat hy geen maat het wat die verkwis van geld betref nie. Hy moes dus met sy salaris as bankklerk volstaan—en dit was nie groot nie. Hy wou ook baie graag trou; maar met die oog op sy klein salaris wou die bankowerheid nie sy toestemming gee nie. Om te kan trou sou Badenhorst dus die bankdiens moet verlaat; en dan was dit uiters twyfelagtig of sy vader hom sou bystaan met die nodige geldmiddele.

Verder het mnr. Badenhorst aan die Kaptein meegedeel dat die prokureurs vir die verdediging alle pogings in die werk gestel het om die eienaar van die paar vosperde op te spoor en op dié wyse jong Badenhorst se *alibi* te bewys—maar sonder sukses. Die voorlopige verhoor voor die magistraat was reeds afgeloop, en Willem Badenhorst is tot strafsitting verwys. Die verhoor voor die regter sou oor drie weke plaasvind, en intussen is die aansoek om borgtog van die hand gewys.

Mnr. Badenhorst is egter vas oortuig van die onskuld van sy seun, en simeek kaptein Cilliers om hom te help. Die vervolger het toegestem om hom alle geleentheid te verleen in die ondersoek. Geld sal deur die skrywer tot sy beskikking gestel word, en voorlopig word 'n tjek van £50 ingesluit om onkoste te dek.

„Daar het jy dit, Schoeman!” sê die Kaptein na hy al die dokumente voorgelees en weer opgevou het. „Ons moet somar vanaand vertrek. Dis 'n saak van lewe of dood hierdie. Skryf gou 'n telegram aan mnr. Badenhorst uit. Dis vandag Vrydag; die bank moet môre toestaan. Ek hoop net die poliesie het alles daar net so laat bly soos hulle dit gevind het. Die telegram is as volg: Versoek poliesie dringend bank Luiperdsvlei ongestoord te laat tot my aankoms. Vertrek vanaand.”

Ek was op die punt om te loop, toe die Kaptein vervolg: „Wag 'n bietjie, Schoeman. Dit sal tyd spaar as ek nog 'n telegram stuur. Skryf die volgende ook neer:—,Loof beloning £1,000 uit aan enigeen wat inligting verskaf aangaande bewegings beskuldigde Saterdag op Luiperdsvlei of aangaande sy onderhoud met eienaar van kar en vosperde. Publiseer in alle koerante op hele Rand in verskillende tale; versprei ook duisende strooibiljette. Dringend.’

„So,” vervolg hy, „dit kan môreaand al in 'n paar koerante wees, en as ons Sondagaand daar aankom, kan dit moontlik al 'n resultaat toon. Ek moet egter sê, Schoeman, dat ek baie daaraan twyfel of ons die *alibi* op hierdie manier sal kan bewys. Ek vertrou daardie vent met die vosperde nie.”

„Wat moet ek inpak vir die reis, Kaptein?” vra ek.

„Buiten klere vir 'n week of twee neem ons net saam wat ons gewoonlik in ons sakke dra. Ek glo nie ons sal enigiets uit ons kiste hier nodig kry nie.”

Die kiste waarvan hy gepraat het, het in ons agterkantoor gestaan. Hulle het allerlei dinge bevat wat ons in die loop van ons ondersoekings nodig gevind het. Daarin was ook gepak die „aandenkings” (soos die Kaptein hulle genoem het) wat ons dikwels buitgemaak het.

II.

Dit was 'n heerlike dag daardie Sondag toe ons in Johannesburg aankom. Dit was winter, en die dun, skerp lug van die hoëveld was verkwikkend na die vogtige misweer wat ons in die Kaap agtergelaat het.

Onderweg het ons 'n telegram van mnr. Badenhorst ontvang dat hy ons op Johannesburg sou ontmoet; en toe ons daar afstap, het hy geen moeite gehad om ons te vind nie.

„Goeienmiddag, Kaptein,” sê die ou onderwyl hy sy hand uitsteek. „Ek het u herken uit 'n beskrywing wat een van u vriende my hier gegee het. U is my gas vanaand. Môre is u vry om hierdie ongelukkige saak aan te pak.”

„Ek dank u, mnr. Badenhorst; dit sal aangenaam wees. Ook kan ons vanaand oor die een en ander gesels.”

Mnr. Badenhorst se plaas was vier myl van Johannesburg geleë; maar sy flukse paar karperde het ons daar binne 'n halfuur gebring. Dat die famielie Badenhorst die onlangse gebeurtenis diep gevoel het, was vir my somar duidelik by ons aankoms. Die ou moeder het getreur asof daar 'n sterfgeval in die huis was, en in die oë van die enigste dogter was bedwonge smart te lees.

„Ag, Kaptein, u sal ons tog seker kan help! My arme Willem! My arme Willem!” bars die moeder in trane uit.

„Hou moed, Tante, ek sal my uiterste doen om die onskuld van u seun aan die dag te bring,” antwoord die Kaptein gevoelig onderwyl hy haar

groet en sy linkerhand sag op haar skouer lê. „U seun sal vrygelaat word. Ek sal geen steen onaangeroerd laat om daardie doel te bereik nie,” vervolg hy.

„Mag die Liewen-Heer u werk seën, Kaptein. Dit sal ons gebed wees tot die end toe,” en sy lê haar kop op die Kaptein se breë bors.

Die Kaptein streel haar kop, en ek kon sien dat hy diep aangedaan was.

„Moed, Tante, moed!” sê hy met diep gevoel. „Die nag is lank wat nooit die dag inhaal nie. U nag van smart sal nie van lange duur wees nie; die gebede wat u opstuur, sal nie onverhoord bly nie.”

Dat die Kaptein se teenwoordigheid 'n troosvolle invloed op die huisgesin gehad het, was baie gou duidelik. Na die aandete was die ou moeder besonder kalm, en het beide sy en die dogter bedaard gesit en luister na die gesprek van die oubaas en kaptein Cilliers.

„Daar het seker nog geen antwoord gekom op die uitloof van u beloning van £1,000 nie,” vra die Kaptein.

„Nog geen woord nie, Kaptein; en ek moet u ook meedeel dat my prokureurs reeds verlede Dinsdag £100 aangebied het vir die vereiste inligting.”

„Ek verwag nie veel sukses van hierdie beweginkie nie, mnr. Badenhorst. As my teorie reg is, dan het daardie perdehandelaar 'n hand in die saak—op watter manier, kan ek nou nog nie sê nie. Dit sal nodig wees dat ek alles haarfyn ondersoek. Die eerste plek waar ek wil wees, is die toneel van die moord. U het in u brief gepraat van geleenthede.”

„Ja, ja,” val mnr. Badenhorst hom in die rede. „Die Kommissaris van Poliesie in Johannesburg is 'n goeie kennis van my, en is baie simpatiek-gesind. Hy het my belowe, toe ek besluit het om van u dienste gebruik te maak, om u op alle moontlike maniere te help—binne die perke van die Regulasies en die Wet.”

Die Kaptein glimlag.

„Daardie laaste bepaling begryp ek alte goed,” was sy antwoord. „Die Regulasies en die Wet is nodig om die publiek te beskerm.”

„Daar sal dus,” vervolg hy, „geen beswaar wees dat ek die kantoor of bank op Luiperdsvlei môre besoek nie?”

„Ek het reeds so 'n reëling getref,” antwoord mnr. Badenhorst, „want ek kon vermoed dat u so spoedig moontlik dit sou wil doen. Môre om tienuur sal die plaaslike poliesie u in die gebou toelaat. Ek het ook die versekering van die poliesie dat alles daar net so gelaat is soos konstabel De Bruyn dit gevind het. Net die lyk van die arme Kruger is natuurlik weggeneem.”

„Dit sal heelwat tyd spaar, mnr. Badenhorst—en tyd is dikwels 'n belangrike faktor in ons werk.

„Hulle sal nie beswaar maak,” vervolg die Kaptein, „as ons vra dat u seun ook teenwoordig moet wees nie?”

Mnr. Badenhorst het enigsins verbaas opgekyk.

„Ek weet werklik nie, Kaptein. Ek het daar nie om gedink nie, want ons is mos oortuig dat Willem niks van die moord afweet nie.”

„My oortuiging staan ook vas op daardie punt,” was die Kaptein se antwoord. „Maar ek wil nog-tans u seun graag daar hê, en ook die reg hê om

hom 'n paar vrae te stel. Ek beskou dit van baie groot belang."

„Goed, Kaptein, ek sal môreoggend om neën-
uur die Kommissaris opsoek. As die Regulasies
dit nie verbied nie, sal hy u versoek toestaan."

„Ek is van geen Regulasies bewus wat soiets
verbied nie, mnr. Badenhorst. Ek vermoed u seun
is in Johannesburg. Hy sal natuurlik onder 'n
geleide moet reis."

Ek was bly toe dit slaapyd was. Nadat ek my
uitgetrek het, het ek eers na die Kaptein se kamer
gegaan; en ek was toe baie verbaas om te sien
dat hy by 'n tafel gesit het en besig was om die
getuienis weer deur te lees.

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Dis 'n
goeie ding om die getuienis so letterlik as moont-
lik in jou geheue te hê. Dit is Les Nommer Een
vir jou. Dis ook 'n goeie ding om met die dinge
vars in jou geheue aan slaap te raak. As 'n mens
slaap, werk die brein nog altyd; en die onder-
bewussyn los dikwels dinge in die donker nag op
wat die nugtere rede van die mens dronkslaan.
Dis Les Nommer Twee."

III.

Kaptein Cilliers en ek het die volgende môre om halfagt reeds op die trein geklim op weg na Luiperdsvlei, want die Kaptein het dit raadsaam geag om vroeg daar te wees, sodat hy die hele terrein ongestoord kon bespied.

Soos ek reeds gesê het, was Luiperdsvlei in dié dae nog nie eintlik 'n dorp nie. Dit was dus vir ons baie maklik om ons weg te vind sonder enige hulp. Na ons oor die spoor geloop het, het ons gou die voetpaadjie gevind wat na die bank en die paar woonhuisies lei. Waar die voetpad die grootpad kruis, het ons bly staan.

„Hier het Badenhorst, volgens sy eie getuienis, afgedraai en na die perdehandelaar gegaan,” sê die Kaptein. „Hy het egter nie duidelik gemaak aan watter kant van die voetpad die kar en perde gestaan het nie. Ek dink dit was aan die linkerkant.”

„Waarom dink u so, Kaptein,” vra ek.

„Kyk, Schoeman, die voetpaadjie loop heeltemal skuins oor die grootpad na die linkerkant—baie skuins ook. Badenhorst sê hy het die kar en perde gesien toe hy oor die grootpad loop. Was die kar aan die regterkant, sou hy dit duidelik kon gesien het voor hy oor die pad geloop het. Dis ook waarskynlik dat die kar en perde op weg was na Johannesburg se kant, of, ten minste, dat die perde se koppe na dié kant gestaan het, anders sou Badenhorst nie die perde so maklik kon gesien het nie. Hy sê ook dat die man vir hom gewink het; en dit is dus waarskynlik dat hy met sy gesig na die voetpad se kant gesit het.”

Hierdie waarnemings en gevolgtrekkings het vir my baie gesog voorgekom. Om die waarheid te sê, die ding het my begin verveel, ook omdat ek by die bank wou wees. Daar het die moord tog plaasgevind, en of die perdesmous nou aan die linker- of aan die regterkant van die voetpaadjie stilgehou het, was vir my van geen betekenis hoe-genaamd nie. Ek wou net begin lug gee aan my vervelendheid, toe die Kaptein opmerk: „Schoeman, ons moet 'n ent met die grootpad stap in die rigting van waar die kar gekom het.”

Ek het niks gesê nie, maar die Kaptein het seker gesien dat ek my skouers ophaal, want hy vervolg onderwyl ons aanstap: „Klein dingetjies is dikwels van groot betekenis, Schoeman.”

Omtrent vyftien tree van die voetpaadjie het die Kaptein weer gaan staan.

„Hier het die perdehandelaar waarskynlik stilgehou. Maar laat ons verder stap,” vervolg hy onderwyl hy sy oë ver voor op die pad hou.

Ons het omtrent 'n kwartmyl gestap—nie min tot my ergernis nie—, en toe staan ons weer.

„Sien jy hierdie plek, Schoeman? Dis een van die erkende blaasplekke op die pad van Krugersdorp na Johannesburg. Jy kan dit sien aan die vorm van die karspore aan die kant van die pad. Daar staan die mylpaal ook.”

„Ek wonder,” vervolg hy glimlaggend, „waarom die vent nie sy perde hier laat blaas het nie.”

Daarvandaan het ons somar om die gras gesny tot ons weer in die voetpaadjie gekom het. Ons was toe ook naby die bank—iets wat ons nie sou kon raai nie, was dit nie vir die ses-voet-konstabel wat gesteweld en gespoord voor die deur gestaan het nie.

Saam met ons, maar uit 'n ander rigting, het by die bank aangekom die plaaslike sersjant van poliesie, 'n korterige man met 'n kakierybroek en blou baadjie aan.

„Goeienmôre, Sersjant,” sê die Kaptein vriendelik. „Ek is Cilliers. Dis seker nog 'n bietjie vroeg?”

„O, u is kaptein Cilliers? Goeienmôre, Kaptein. Dis 'n voorreg om met u kennis te maak. Ek het baie van u gehoor, ook toe ek in Rhodesië was. Ek is nog maar 'n paar maande hier in die diens. Ja,” vervolg hy na 'n oomblik, „ek het berig van die Kommissaris ontvang dat jong Badenhorst ook hier sal wees vanmôre. Ek verstaan dis op u versoek, Kaptein. Hy kan egter nie voor halfelf hier aankom nie; as u intussen die plek wil deurkyk, sal ek oopsluit.

„Dankie, Sersjant, ek sal bly wees om dadelik te kan begin.”

Die groot konstabel gee toe pad voor die deur, en na 'n oomblik staan die Kaptein, die Sersjant en ek in die bank.

Dis nodig dat ek die geboutjie enigsins breedvoerig beskrywe. Dit het bestaan uit net een kamer, omtrent agtien voet breed, op die straat, en omtrent twintig voet diep na agter. Voor was daar 'n deur aan die regterkant en 'n venster aan die linkerkant; in die agsterste muur was daar nog 'n venster. Dit was 'n bietjie donker in die vertrek, want die hortjiesklappe van die vensters was toe.

„Ek verstaan, Sersjant,” sê die Kaptein, „dat alles hier presies gelaat is soos dit op die dag van die moord was.”

„Ja,” was die antwoord. „Dit blyk dat die ongelukkige Kruger net die voordeur oopgelaat en sy sak op die toonbank gesit het toe die moord plaasgevind het. Na hy uitgedra is, het ekself die voordeur weer toegesluit, en daarna was ek altyd teenwoordig toe die magistraat en ander die plek kom besoek het. Niks is aangerouer of verskuif nie.”

Daar was 'n lang toonbank wat van die een symuur na die ander geloop het, met 'n kap aan die linkerkant. Hierdie toonbank het die kamer in twee byna gelyk dele verdeel, die agterste deel waarvan nie toeganklik vir die publiek was nie. Agter die toonbank en omtrent in die middel daarvan, was daar 'n hokkie vir die kassier. Die toonbank het die voorste muur van hierdie hokkie uitgemaak; agter en aan die sye het die mure bestaan uit drie houtafskortings, ongeveer ses voet hoog. Aan die regterkant van die kassier was daar 'n deurtjie wat toegang tot die agterste helfte van die vertrek verleen het. Hierdie hokkie was sewe voet breed, en ses voet diep na agter.

Na ons die toneel vir 'n oomblik aanskou het, lig die Kaptein die klap van die toonbank op, en hy gaan toe in die hokkie van die kassier.

„Kom hier, Schoeman,” sê hy onderwyl hy die vloer bekyk en sonder om sy kop op te lig.

„Daar is die bloedvlek, naby die toonbank,” gaan hy voort. „Dis soos die dokter verklaar het waar hy sê Kruger het met sy kop na die deur toe gelê.”

Daarna het die Kaptein die houtafskorting bekyk. Die merk van die koël was sigbaar omtrent vier en 'n half voet van die grond, teen die agterste gedeelte van die afskorting. Die Kaptein het toe tussen die merk en die deur gaan staan.

„Die ding is nie vir my baie duidelik nie, Schoeman,” sê hy. „Volgens die wondplekke aan die liggaam moes Kruger effe skuins gestaan het, met sy linkerskouer nader na die deur se kant, want die een koeëlgat is agter op die regterblad. As dit sy posiesie was, kan ek nie begryp hoe hy met sy kop daar kon geval het en op sy rug gelê het nie.”

Die sersjant en die konstabel het al die tyd by die deur gestaan en praat, en hulle was blykbaar nie geïnteresseerd in ons nie.

„Sersjant,” roep die Kaptein skielik, „kan De Bruyn vir 'n oomblik hier kom? Ek wil hom net 'n vraag stel.”

De Bruyn is toe noukeurig ondervra. Die Kaptein het hom 'n blou potlood gegee, en daarmee het hy op die vloer die posiesie waarin hy Kruger gevind het, duidelik afgestreep. Op die vraag of Kruger op sy rug gelê het, het hy bevestigend geantwoord.

Toe De Bruyn en die Sersjant weer by die deur was, het die Kaptein vervolg: „Sien jy, Schoeman? Dis my moeilikheid. Daar is die deur en hier is die koeëlmerk. Kruger moes tussen die twee gewees het; hy moes ook effens skuins gestaan het. In hierdie posiesie kon hy nie geval het waar die konstabel sy lêplek afgestreep het nie, en kon hy ook nie daar op sy rug gelê het nie.”

Die Kaptein het lank oor die ding gepeins, en toe het hy weer begin rondkyk. Omtrent twee voet regs van die koeëlgat, en 'n duim of ses hoër, was 'n spyker in hout geslaan wat sy aandag getrek het. Dit was 'n verroeste vloerspyker van omtrent twee duim lank. Aan die een sy van die hokkie was drie geel hakies in die hout geskroewe, en aan die middelste een het 'n almanak gehang.

Ons het toe die hokkie verlaat en rondgekyk in die agterste gedeelte van die bank. Daar het 'n tafel en twee stoele gestaan. Die Kaptein se oë het weer op die houtafskorting geval, waar daar 'n stuk of twaalf geel hakies ingedraai was. Net aan twee van die hakies het daar papiere gehang.

„Ek wonder,” vra die Kaptein, „waarom hulle nie een van dié hakies daar voor in plaas van die verroeste spyker indraai nie?”

Ek weet nie of die Kaptein 'n antwoord van my op hierdie vraag verwag het nie. In elk geval, sy woorde was net uit, toe ou mnr. Badenhorst, sy seun en twee speurders voor ingestap kom.

Die beskuldigde was 'n mooi jongkêrel, en afgesien van sy linkervoorarm, wat ontbreek het, was hy besonder welgeskape. Hy was van middelmatige lengte en enigsins dik van lyf. Sy hare was swart, en sy kleur enigsins aan die donker kant. Aan sy gesig was dit duidelik dat hy die ongelukkige omstandighede waarin hy hom bevind diep gevoel het. Sy gelaat het egter skielik opgehelder toe hy die Kaptein se stem hoor.

„Wel, mnr. Badenhorst, ek is bly dat ons die jongman hier het. Met verlof van die geleide sal ek hom nou 'n paar vrae stel.”

„Ons opdrag is, Kaptein, dat ons u ongehinderd moet laat met die beskuldigde, mits hy nie onder ons oë uit raak nie,” antwoord een van die speurders.”

„Wel,” antwoord die Kaptein laggend, „die kamer het net een deur, en die twee vensters is digtoe.”

Jong Badenhorst en sy vader het toe agter die toonbank gekom waar ons was, en die speurders het in gesprek geraak met die sersjant by die deur.

„Kyk, vriend,” begin die Kaptein onderwyl hy jong Badenhorst aan die arm neem, „ek is hier om jou te help uit hierdie moeilikheid—daarom moet jy jou bes doen om my ook te help. Ek wil jou net ’n paar eenvoudige dingetjies vra. Eers in verband met die perdehandelaar,” vervolg die Kaptein. „Van watter rigting het hy gekom, en waar het jy met hom gaan praat?”

„Hy het van Krugersdorp gekom. Toe ons in die grootpad kom, was hy aan ons linkerkant, omtrent vyftien tree van ons,” was die antwoord.

„Was sy perde moeg?” vra die Kaptein.

„Nee, Kaptein; maar ek kan sien dat hy taamlik hard moes gery het. Hy het my gesê hy hou stil om hulle ’n bietjie te laat blaas.”

„Goed,” vervolg die Kaptein, „dit is presies soos ek gedink het. Nou, wat die bank betref. Vertel my hoe julle gewoonlik die werk verdeel.”

„Kruger het gewoonlik in die kassier se hokkie begin om halftien. Maar ek moes hom altyd gou gaan help sodra die uitbepaling druk word,” was die antwoord.

„Jy ken dus die hokkie goed?”

„O, ja, ek het seker meer tyd daar deurgebring as hier agter die afskorting.”

„Goed,” vervolg die Kaptein onderwyl hy jong Badenhorst in die hokkie neem. „Kyk nou versigtig alles hier deur, en vertel my of iets jou hier vreemd voorkom, al is dit ook die geringste dingetjie.”

Vir ’n minuut of twee het Badenhorst versigtig rondgekyk; ook het hy ’n paar keer in die rondte gestap.

„Die bloedkol en blou strepe op die vloer en die koeëlmerk en spyker aan die afskorting het

ek nooit tevore hier gesien nie. Verder merk ek niks vreemds op nie, Kaptein."

„Goed," antwoord die Kaptein, en hy lei ons weer na die agterste gedeelte waar die tafel en stoele was. „Doen nou dieselfde hier; let fyn op en vertel my wat jou aandag hier tref."

Badenhorst het weer versigtig rondgestap en alles haarfyn bekyk.

„Ons spieël wat aan hierdie hakie gehang het, is weg, en daardie stukkie ruitglas onder die tafel ken ek nie," was sy antwoord.

Die Kaptein tel die stukkie glas op, en na hy dit goed bekyk het, sit hy dit weer op dieselfde plek neer.

„Dis al, mnr. Badenhorst," sê hy aan die oubaas. „U seun kan nou maar teruggaan."

„Hoe lyk dit, Kaptein," vra mnr. Badenhorst, „is daar hoop?"

„Hoop is daar altyd, mnr. Badenhorst, maar dis nog te gou vir my om te praat. Hier is 'n paar eienaardige dinge in verband met hierdie moord, en ek sal hulle deeglik moet nagaan.

„U moet nie op ons wag nie," vervolg die Kaptein; „heel moontlik bring ons nog die hele dag hier deur."

„Goed, Kaptein," sê mnr. Badenhorst, „ek sal my kar die heel middag by die stasie laat staan om u af te haal. U moet maar by my aan huis bly tot u klaar is; my vrou wil u baie graag daar hê; u teenwoordigheid troos haar baie."

„Goed, mnr. Badenhorst, ek dank u hartlik, en sal gebruik maak van u gasvryheid."

Toe ons weer alleen agter the afskorting was, stap die Kaptein reguit na die venster in die agterste muur.

„Kom, Schoeman,” sê hy toe hy terugkom. „Ons is nou klaar hier. Die vensters is nie so goed toe soos ek gedink het nie, weet jy?”

Nadat ons afskeid van die sersjant en konstabel De Bruyn geneem het, het ek gedink dat daar vir ons niks meer op Luiperdsvlei te doen was nie. Maar die Kaptein was blykbaar van 'n ander mening. Hy het eers voorgestel dat ons 'n entjie moes gaan wandel; en ons het toe 'n voetpad gevolg in die rigting van een van die myne. Hy het al die tyd in diep gepeins geloop, en dit was vir my duidelik dat sekere gesigspunte van die saak vir hom glad nie duidelik was nie. Watter spore hy besig was om te volg, het ek nie geweet nie, want ons besoek aan die bank en ons onderhoud met jong Badenhorst het maar vir my baie vrugteloos gelyk. Ek kon in elk geval nie sien watter sukses ons gehad het in ons pogings om die onskuld van jong Badenhorst te bewys nie.

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Dis nie genoeg as u kan bewys dat Badenhorst onskuldig is nie; ons moet ook die skuldige vind, of, liever, ons kan alleen Badenhorst se onskuld op afdoende wyse bewys as ons ons hand kan lê op die werklike moordenaar.”

„Wat dan van Badenhorst se *alibi*?” vra ek.

„Dié sal ons nie kan bewys sonder die hulp van die perdesmous nie—en hy sal nie vrywillig opdaag nie.”

„In elk geval sal ons 'n onderhoud moet hê met die ou mynwerker,” vervolg die Kaptein.

Dit het vir my gelyk na tydverspilling, want ek het nooit waarde aan die ou mynwerker se getuienis geheg nie. Die Kaptein moes my gedagtes geles het, want hy vervolg: „Jy dink

seker dis onnodig, en ek weet ook waarom jy so dink."

„Laat ons hoor, Kaptein," sê ek laggend.

„Les Nommer Een, vriend—onthou jy dit nog?"

„O ja, dat 'n mens die getuienis letterlik in jou geheue moet hê."

„Presies, vriend, en dis die laaste sin van die ou mynwerker se getuienis wat nie vir my baie oortuigend klink nie. Toe die dokter kom, het hy huis-toe gegaan. 'n Man wat van sy huis weg-stap om geselskap by die bank te gaan soek, sal nie sonder goeie rede binne vyf minute weer na sy huis gaan as hy 'n moord raakloop nie. Ek wil die ou vra waarom hy so gou huis-toe is. Ek dink hy weet meer as wat hy so ver verklaar het."

„U dink tog nie dat hy op een of ander manier 'n hand in die ding het nie?" vra ek.

„O nee, alleen dat hy ons dinge kan vertel wat ons kan help, soos dié wat ons in die bank van-môre gehoor het—klein dingetjies, vriend."

Hierop het ek nie geantwoord nie, want ek wou nie voor die dag kom met my opienie dat ons ondersoek so ver niks van betekenis opgelewer het nie. Die ondervinding het my geleer dat die Kaptein nie dikwels 'n dooie spoor opvolg nie, en dat 'n mens tweekeer moet dink voor jy sy metodes minag.

Ons was aan terugloop na die bank se kant toe, en gelukkig het ons vir konstabel De Bruyn op sy ronde teëgekom. Hy het ons beduie waar die ou mynwerker woon.

Ou Cloete se huisie was van die bekende soort wat een deur en twee venstertjies voor het; die deur het toegang tot die voorhuisie verleen, en

die twee venstertjies het aan twee slaapkamers behoort. Hierdie drie vertrekke was onder 'n staandak van sinkplate; agter die voorhuis was daar 'n klein kombuisie onder 'n plat dak.

Dit was omtrent eenuur toe ons aanklop; en toe die oubaas na 'n rukkie die deur oopmaak, was dit duidelik dat die ou 'n lekker dutjie geneem het.

„U is mnr. Cloete, nie waar nie?” vra die Kaptein.

„Ja, Kaptein,” was die antwoord. „Ek het gehoor u kom die saak hier ondersoek. Kom binne, asseblief. Ek het u ook vanmôre daar by die bank gesien.”

„Ja, Oubaas,” antwoord die Kaptein onderwyl ons plaasneem in die voorhuisie, „ek kom ver vandaan om die ongelukkige Badenhorst te help.”

„Dink u hy kan loskom, Kaptein?”

„Ek probeer hom loskry, Oubaas, en daartoe het ek die hulp van ander mense nodig, ook u hulp, mnr. Cloete.”

„Hoe so, Kaptein?” vra die ou effe senuweeagtig. „Op watter manier kan ek dan help?”

„U het getuienis gegee in die saak.”

„Ja, dis reg, en ek het alles vertel wat ek daarvan afweet.”

„U bedoel wat u van die moord afweet.”

„Juis, Kaptein; maar ek was maar vir 'n paar minute daar.”

„Ja, u het huis-toe gegaan toe die dokter ingekom het. Dis juis hiero^or dat ek met u wil praat. Ek wil weet waarom u so gou weggegaan het.”

Dit was duidelik dat die oubaas hom nie heeltemal op sy gemak gevoel het nie. Die Kaptein het weer vervolg: „'n Mens sê soms nie alles in jou getuienis nie—nie omdat jy opsetlik iets wil

agterhou nie, maar omdat baie dingetjies onnodig of oorbodig lyk. So het ek vanmôre 'n hele paar dingetjies uitgevind wat nie in die getuienis uitgekom het nie. U moet verstaan, Oubaas," gaan die Kaptein vertroulik voort, „Badenhorst staan beskuldig van moord—die ernstigste misdaad wat 'n mens kan begaan. Ek is oortuig dat hy onskuldig is, en u sal seker ook nie wil sien dat 'n onskuldige man gehang word nie—daarom versoek ek u ernstig om niks vir my te verberg nie."

„Ek het alles wat ek van die moord weet, vertel," was die antwoord.

„Nou, vertel dan aan my ander dinge, al dink u nie dat dit met die moord iets te doen het nie—by voorbeeld, is alles daar in die bank vandag nog net presies soos dit was toe die moord plaasgevind het, of toe u daar gekom het?"

„Ek was nie weer daar nie, Kaptein, en ek kan nie sê nie," antwoord die ou nie baie op sy gemak nie.

„Maar ons kan weer daarheen gaan as dit nodig is," sê die Kaptein weer. „U moet verstaan, mnr. Cloete, dat ons alles in ons vermoë moet doen om jong Badenhorst te help."

„Wat is daar dan verkeerd in die bank? Word daar iets vermis?" vra die ou skielik.

„Noudat u my direk vra, sal ek u presies sê wat die posiesie is. Daar word iets vermis, en aan die ander kant is daar weer 'n paar dinge te vind wat daar nie voorheen was nie," antwoord die Kaptein ernstig onderwyl hy die ou stip aankyk. „Ek voeg ook hier by," vervolg hy in dieselfde ferme toon, „dat ek dié dinge gaan naspoor, al moet ek ook 'n maand hier vertoef."

Die erns van die Kaptein het 'n indruk op die ou gemaak. Hy het weer begin rondskuif, en die Kaptein het hom al die tyd fyn dopgehou.

„As u iets meer weet, sal ek u aanraai om gou te praat.”

Dit was weer die Kaptein se stem, en dit was vir my duidelik dat die oubaas vir hom klaarmaak om iets te sê.

„Toe, Oubaas,” moedig die Kaptein hom aan, „ek verseker u dat daar vir u geen onaangename gevolge kan wees nie. Niks wat u my meedeel sal ek teen u gebruik nie.”

Daar was 'n oomblik stilte.

„Nou ja, Kaptein,” begin die ou, „ek dink ek sal maar voor die dag kom met die ding. Ek voel seker dit het met die moord niks te doen nie, maar julle, mense, is vandag baie slim, en ek kan heel moontlik verkeerd wees. Ek het seker ook nie reg gehandel nie, maar dit was nie my bedoeling om te steel nie. Ek het 'n spieël daar weggeneem, Kaptein. Onderwyl die konstabel weg was om die dokter te roep, het ek baie aaklig gevoel. Ek was seker dat die arme Kruger dood was, en ek het toe die spieël weggeneem. Die mense sê dis ongelukkig om 'n spieël bo die kop van 'n lyk te laat hang. Ek het net die ding afgehaal toe ek die dokter en konstabel hoor aankom, en in die haastigheid het ek dit onder my baadjie gesteeek.

„Hier is dit, Kaptein,” vervolg hy onderwyl hy opstaan en die spieël van die muur afhaal.

„Waar het die spieël gehang, mnr. Cloete?”

„In die hokkie waar die lyk gelê het, aan 'n groot spyker,” was die antwoord.

„Ek neem die spieël saam met my, mnr. Cloete. U hoef oor niks onrustig te wees nie.”

„Schoeman,” vervolg hy onderwyl hy opstaan en sy hoed vat, „ons kan nou gaan.”

By die stasie op Luiperdsvlei het ons net 'n oomblik moes wag op 'n trein, en op Johannesburg het die Kaptein sy voorneme te kenne gegee om nie dadelik na die plaas te gaan nie.

„Jy kan maar die kar neem en plaas-toe ry, maar stuur dit om sesuur vanaand weer terug,” sê hy.

Die Kaptein het toe die stad ingestap.

Toe ek op die plaas kom, was mnr. Badenhorst baie nuuskierig om te weet wat ons uitgevind het, veral met die oog op die afwesigheid van die Kaptein.

„Het hy dan niks gesê nie?” vra mnr. Badenhorst.

„Die Kaptein is soms baie geheimsinnig, mnr. Badenhorst, en hy neem my nie altyd dadelik in sy vertroue as hy iets uitvind nie. Hy dink dikwels 'n saak eers heeltemal klaar uit voor hy dit aan ander duidelik maak.”

„U ken die Kaptein baie goed, mnr. Schoeman. Sy houding alleen vertel u seker veel van wat in sy kop omgaan. Wat dink u tog is sy mening? Is daar hoop?” vra mevr. Badenhorst.

„Ek wil u met geen valse hoop bemoedig nie, Mevrouw, maar ek kan eerlik verklaar dat ek 'n gunstige ontwikkeling verwag. Die Kaptein se houding, toe hy van my weggestap het hier op die stasie, was dié van 'n man wat vol selfvertroue is en weet wat hy doen.”

Ons het in die eetkamer gesit; die lamp was al opgesteek, en die voorbereidsels vir die aandete was klaar. Skielik hoor ons voetstappe in die gang, en almal se oë is op die deur gerig. Wat

onmiddellik daarna gevolg het, was te verward om duidelik beskrywe te word.

Moeder en seun met arms om mekaar geslaan was die sentrum van die toneel, en naas hulle het vader en suster in angstige spanning gestaan. Die Kaptein het doodbedaard die deur agter hom toegemaak en na mnr. Badenhorst gestap.

„Wat het gebeur, Kaptein? Is hy vry?” vra laasgenoemde onderwyl hy die ander se hand druk.

„Ek verklaar hom werklik vry; maar volgens die wet is hy onder 'n klein borgtog uit. Maar dit sal ons ook oorkom, mnr. Badenhorst.”

Die ou moeder het intussen haar seun gelos en die Kaptein se hand in albei hare geneem.

„O, hoe bly is ek tog, Kaptein, en hoe dankbaar dat u ons gehelp het! Ek het geweet ons gebed sal verhoor word,” sê sy onderwyl sy trane van blydschap huil.

Aan tafel was dit vir die Kaptein moontlik om die een en ander aan ons mee te deel. Dadelik by sy aankoms in Johannesburg het hy mnr. Badenhorst se prokureurs opgesoek; hulle is toe na die Kommissaris van Poliesie, waar die Kaptein sekere feite en beskouings voor die dag gebring het. Hierdie dinge was van so 'n aard dat die Kommissaris in verbinding met die Prokureur-generaal en die Hoofmagistraat getree het. Die gevolg was gunstig. Borgtog is toegestaan, en met heelwat moeite het die Kaptein daarin geslaag om jong Badenhorst somar dadelik op vrye voet te kry. Die Kaptein wou ons egter geen nadere besonderhede meedeel nie.

„Daar lê nog 'n taamlike taak voor,” sê hy. „Die moordenaar moet nog gevind word. Maar die poliesie is alreeds 'n paar uur besig, en hulle

behoort hom gou te vind op die beskrywing wat ek hulle gegee het.”

„Beskrywing, Kaptein? Sê u beskrywing van die moordenaar? Hoe kan u dan beskrywe?” vra mnr. Badenhorst verbaas.

„Tog is dit so,” was die antwoord, „en, soos ek reeds gesê het, behoort ons hom binne korte tyd in hande te hê. Berig omtrent hom is per telefoon en telegraaf na alle poliesiekantore gestuur, en elke speurder en konstabel is op die uitkyk.”

IV.

Dit was Vrydag, die vierde dag na jong Badenhorst onder borgtog uitgelaat was. Geen rapport het nog van die poliesiekantore ingekom nie, geen antwoord ook op die aankondiging van die beloning van £1,000 nie. In dié paar dae was ons ook nie eintlik erg bedrywig nie. Om die waarheid te sê, die ding het my begin verveel—maar nie die Kaptein nie.

Ek het begin dink dat hy ons vertoewe op die plaas as 'n vakansie beskou. Dis waar dat hy elke dag na die stad gegaan het vir 'n paar uur; maar hy het my verseker dat hy nie op 'n nuwe spoor was nie.

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Ons moet 'n paar dae wag om te sien of die polisie nie die moordenaar kan vang nie. Ons het nou egter lank genoeg gewag. Vanmiddag gaan ons weer na Luiperdsvlei, en môre sal ons self begin soek. Ons neem vir Badenhorst vanmiddag saam.”

Ons het maklik toegang gekry tot die bank, want die plaaslike sersjant het groot respek gekry vir die man wat Badenhorst se loslating op borgtog bewerkstellig het.

In die bank het die Kaptein sy aandag aan die vensters gewy. Met die voorste venster was daar niks verkeerd nie, en die hortjiesklappe was stewig toegemaak aan die binnekant. Met die agterste venster was dit anders gesteld. Die skuif wat die hortjiesklappe moes toehou, was afgebreek, en die ruit naaste aan die skuif wat die twee rame

sluit, was oop. Ons het die stukkie ruitglas wat Badenhorst onder die tafel gevind het, met die stukkende ruit vergelyk. Daar was geen verskil in dikte nie.

„Dis snaaks dat die poliesie hierdie affêre nie raakgesien het nie,” merk ek op.

„Ja, maar hulle het nie na soiets gesoek nie. Jy moet verstaan, die moordenaar het kalmpjes by die deur kom instap,” antwoord die Kaptein laggend onderwyl hy na Badenhorst kyk. „Wat snaakser is, is dat hier nie meer glasstukke op die vloer lê nie,” vervolg hy.

Dit was duidelik dat die persoon wat die ruit gebreek het, die stukkies glas opgetel het. Ons het lank gesoek, maar behalwe die stukkie wat ons onder die tafel opgetel het, kon ons net 'n paar fyn flentertjies kry.

Badenhorst het toe vir ons vertel dat hy elke Saterdagmiddag, as hulle toemaak, persoonlik na die vensters kyk. Die ruit van die agterste venster was nooit stukkend nie. Die skuif van die buiteklappe was altyd in orde. Hy onthou dit goed, want hy het altyd die klappe oopgemaak om die lekker winterson in die kantoor te kry.

„Hierdie inbrekers was seker bang dat hulle vingerafdrukke op die stukkies glas sou agterlaat,” sê jong Badenhorst.

„Ek glo nie,” antwoord die Kaptein. „Vandag is alle skelms voorsien van handskoene. Verder was dit glad nie nodig vir hulle om die ruit met die hand aan te raak nie. Hulle kon dit makliker met 'n klip stukkend slaan.”

„Wat was dan eintlik die oogmerk, Kaptein?” vra ek.

„Ek dink hulle wou nie laat merk dat hier 'n inbraak was nie; en as dit hulle doel was, dan het hulle taamlik goed daarin geslaag. Julle kan self sien dat dit moeilik is om somar iets verkeerd aan die venster te bespeur. Die poliesie het niks opgemerk nie, en as ons vriend hier nie die stukkie ruitglas onder die tafel gevind het nie, sou ek ook verlede Maandag niks by die venster kom soek het nie.”

„En die doel van die inbraak, Kaptein?” vra Badenhorst.

„Dit staan in verband met die moord heel waarskynlik. Presies op watter manier sal eers later kan bewys word. Intussen het ek my teorie daaromtrent.”

Hiermee was ons ondersoek by die bank klaar, en ons is toe weer terug na Johannesburg.

Daardie aand het dit vir my gelyk asof ou mnr. Badenhorst onrustig begin word het. Sy seun was wel uit die gevangenis, en die Kaptein was vol moed, maar die ou sou tog rustiger geslaap het as die poliesie hulle hand op die moordenaar kon gelê het.

„Die vent moet baie geslepe wees om hom so deeglik te kan verberg—en dit nogal met 'n sak geld in sy besit. Die Kommissaris kan ook nie verstaan waarom hy nog nie in hegtenis geneem is nie. Hy het my vanmiddag gesê dat dit maklik vir die poliesie behoort te wees om hom te kry na die beskrywing wat u hulle gegee het, Kaptein.”

„U begaan 'n fout, mnr. Badenhorst, as u dink dat die moordenaar noodwendig nog altyd die sak geld by hom het. Hy kan dit êrens gebêre het, of hy kan maats hê wat dit nou in hande het.”

„Ja, maar waar is sy skuilplek? Hy moes tog al voor die dag gekom het, want ons lewe tog nie in 'n wildernis nie.”

„Ek gaan hom môre self soek, mnr. Badenhorst,” antwoord die Kaptein.

„Waar gaan u soek, Kaptein, as ek mag vra?” Die Kaptein glimlag en staan op.

„Ek gee u te raai, mnr. Badenhorst; dis 'n plek waar die poliesie nooit sal soek nie—en dit is vlak voor hulle neus. Dis seker die veiligste plek vir die moordenaar om hom in te verberg. Ja, 'n moordenaar sonder sy regterarm is daar heeltemal veilig, want die wet beskerm hom teen lastige indringers.”

Die Kaptein het nag gesê en gaan slaap.

„Hy 's 'n wonderlike man, mnr. Schoeman,” sê mnr. Badenhorst. „Maar wat bedoel hy deur te praat van 'n moordenaar sonder sy regterarm? Ons soek tog 'n man van wie die linkerarm af is. Hy het seker 'n fout begaan.”

„Die Kaptein begaan nie maklik 'n fout nie, mnr. Badenhorst,” antwoord ek. „Hy het presies bedoel wat hy sê—niks meer nie en niks minder nie. Ek is al van Maandag af oortuig dat hy baie dinge in hierdie saak raaksien waar ons nie van droom nie.”

„Dis seker,” voeg Willem Badenhorst by, „die Kaptein het 'n lang kop, en ek sal nie verbaas wees as hy môre met 'n baie groot verrassing op ons afkom nie.”

„Ek wil ook graag so dink,” antwoord die vader enigsins twyfelagtig, „maar ek weet nie op watter sukses hy kan hoop nie as die poliesie en speurders na 'n week nog geen spoor van die moordenaar het nie.”

„Dit hinder my nou weer glad nie, mnr. Badenhorst,” antwoord ek. „In die tyd dat ek saam met die Kaptein sake ondersoek het, het ek een ding geleer, en dit is dat sy metodes, en veral sy metodes op 'n kritieke moment van 'n ondersoek, baie verskil van dié van die poliesie. Hy sien ook dinge raak wat ander mense nie sien nie, en daarom kan hy tot gevolgtrekkings kom waar ander nooit van sal droom nie.”

Die volgende môre om neënuur was die Kaptein en ek al in die stad.

„Ek dink ons sal na die magistraat moet gaan om die nodige verlofbrief te kry,” sê hy. „Maar laat ons maar eers na die Kommissaris stap; ek dink dit sal gouer gaan as ek die verlofbrief deur hom vra.”

Ek het nie geweet wat die Kaptein se bedoeling was nie, en ek het toe om nadere besonderhede gevra.

„Schoeman,” was die antwoord, „as jy 'n uitstaande kenmerk het soos 'n af arm, en jy wil wegkruip van die poliesie, waar is die veiligste plek om te gaan?”

„Ek dink al daaroor van gisteraand af, Kaptein, maar dit slaan my 'n bietjie dronk.”

Ons was toe net voor die kantoor van die Kommissaris op Marshallplein, en het die gesprek nie dadelik voortgesit nie.

„Jy kan maar hier 'n oomblikkie wag, Schoeman; ek sal nie lank draai nie.”

Dit was egter 'n goeie twintig minute voor die Kaptein weer te voorskyn gekom het. Hy het twee velle papier in sy hand gehad, een waarvan hy dadelik aan my oorhandig het.

Ek was nie min verbaas toe ek die inhoud lees nie. Dit was naamlik 'n verlofbrief om die toe-

latingsregister van die tronk op Krugersdorp na te slaan.

„Binne enkele minute, Schoeman, is daar 'n trein vir jou. Gaan direk na die tronk op Krugersdorp, en toon daardie brief aan die hoofbewaarder. Jy hoef net die toelatings van verlede Saterdag af na te slaan; 'n volledige beskrywing van elke gevangene word in die register gegee. Soek een wat sonder sy regterarm is. Ek het bereken dat jy om elfuur daar kan wees. Dit is presies die tyd dat ek in die tronk hier sal wees, want die hoofbewaarder is nie vry voor dié tyd nie. As jy so 'n man vind, moet jy dadelik vir my telefoneer na die tronk hier. So nie, kan jy dadelik terugkom.”

My gaan na Krugersdorp was vrugteloos—ten minste wat betref die naspoor van iemand sonder 'n regterarm. Toe ek by die hoofbewaarder kom, was daar reeds 'n telefoonboodskap vir my om maar dadelik terug te kom. Maar in 'n ander opsig was ek tog in die geleentheid gestel om iets by te dra tot die oplossing van die moeilikheid.

Ek het op my gemak teruggestap na die stasie, en onderweg het ek by 'n smidswinkel iemand gesien wat dadelik my aandag getrek het. Willem Badenhorst het my enige dae tevore 'n duidelike beskrywing gegee van die perdehandelaar met wie hy aan die grootpad daardie Saterdagmôre gesels het. Die man wat besig was om die bokkiekar voor die smidswinkel te skilder, was ongetwyfeld die perdesmous. Sy snor- en bakbaarde was wel kort geknip, maar ek was nie verniet 'n paar jaar in die diens van 'n baasspeurder nie. Toe die man sy rug na my kant draai, het die kortgeknipte hare onder die hoed my ook nie bedrieg nie. Ek

probeer so min suspiesie as moontlik met my ver-toewe verwek, en ek het toe weer stadig my weg na die stasie vervolg.

Op Johannesburgstasie moes ek 'n huurkar kry, want mnr. Badenhorst se rytuig was nie daar nie. Dit was toe al halftwee, en ek was haastig om by die plaas te kom—nie so erg omdat ek honger was nie, maar omdat ek belangrike nuus van die Kaptein verwag het en van my kant ook iets van betekenis mee te deel gehad het.

'n Myl van die plaas af het ek mnr. Badenhorst se rytuig teëgekom. Dit blyk toe uit wat die koetsier my meedeel, dat die Kaptein net kort voor my van Johannesburg vertrek het. Hy wou eers op my gewag het, maar hy was waarskynlik te haastig om by die plaas te kom.

Ek sal nooit my aankoms daardie dag op die plaas vergeet nie. Ek het al begin gewoond word aan die sombere stemming wat soos 'n sluier oor die huisgesin gehang het. Selfs na die seun onder borgtog uit was, was dié stemming nog duidelik te bespeur, want die ernstige beskuldiging teen hom het nog gestaan, en niemand, behalwe miskien die Kaptein, was seker van 'n gelukkige uitslag nie.

Maar nou was dit glad anders. Almal was opgeruimd, en toe ek van die kar afklim, het ek byna kon dink dat my aankoms iets daarmee te doen gehad het. In 'n sekere opsig was dit ook so, want die Kaptein het gewag op my aankoms voor hy die mense se nuuskierigheid tevrede wou stel.

En die Kaptein het ook somar begin vertel sodra ons om die groot tafel gesit het.

„Dit was die getuienis in hierdie saak wat vir my op 'n spoor gesit het, mnr. Badenhorst. Dr. Sharp het verklaar dat daar twee wonde aan die liggaam was, een agter die rug effe na die regterkant, die ander voor op die bors byna in die middel. Verder het hy gesê dat Kruger op sy rug gelê het, met sy kop na die deur toe. Konstabel De Bruyn het hierdie laaste getuienis bevestig, en met 'n potlood presies die plek afgestreep waar die liggaam gelê het.

„Nou,” vervolg hy, „ek kon nie verstaan hoe Kruger, as die koeël van die deur gekom het, in so 'n posiesie kon geval het nie—daarom het ek veronderstel dat hy in 'n ander posiesie moes gestaan het toe die koeël hom getref het. Willem se verklaring daar in die bank het my toe gehelp. Hy het die spieël gemis en die stukkie ruitglas gevind. My volgende taak was om die spieël te vind, en daar het die geluk my 'n bietjie behelp. Ou Cloete se getuienis was nie bevredigend nie. Die ou het verklaar dat hy dadelik huis-toe gegaan het toe die dokter ingekom het. Ek wou weet waarom hy dit gedoen het, want 'n mens sou verwag dat die ou daar sou vertoef tot die end. Na baie rondspring het hy voor die dag gekom met die belangrike mededeling dat hy in die afwesigheid van die konstabel die spieël van die groot spyker in die hokkie afgehaal en weggeneem het. Op hierdie inligting en die logiese gevolgtrekkings wat daarop volg, het ek toe vir Willem onder borgtog vry gekry.”

„U moet dit 'n bietjie duideliker maak, Kaptein. Ek kan nie die nodige gevolgtrekkings maak nie,” sê mnr. Badenhorst.

Die Kaptein het toe eers sy pyp gestop en daarna vervolg: „Dit was ook 'n bietjie moeilik om die poliesie te oortuig, want ek moes hulle aan die verstand bring dat Kruger in die rug geskiet is. Daar het Kruger se getuienis baie gehelp. Sy woorde is: Ek het agter die toonbank gegaan en die sak daarop neergesit. *My rug was vir 'n oomblik na die toonbank gedraai. Toe sien ek iemand in die deur staan.* My bewering is dat Kruger vir 'n oomblik in die spieël gekyk het wat aan die groot spyker gehang het. En hy het sy moordenaar se weerkaatsing in die spieël gesien. Hy het nie kans gehad om om te draai nie, want die skoot het te gou geval. Gelukkig het hy tyd gehad om te sien dat die man se regterarm af was.”

„Maar hy het gesê die linkerarm,” sê Willem.

„Presies. Volgens die weerkaatsing in die spieël was dit die linkerarm, maar in die werklikheid was dit tog die regterarm,” antwoord die Kaptein bedaard.

Willem was by dié tyd al voor 'n spieël om die waarheid van die Kaptein se gevolgtrekking op die proef te stel.

„Werklik! Dit is so!” roep hy uit, en toe staan ons almal rondom hom.

„Die saak is van dié soort, mnr. Badenhorst,” gaan die Kaptein weer voort. „Hierdie moord is goed uitgedink, en die bedoeling was klaarblyklik om verdenking op Willem te laat rus. Die inbraak by die agterste venster het, volgens my mening, net een doel gehad: om geleentheid te kry om die spieël in die hokkie te hang; die dief en moordenaar het dit gelukkig getref om juis op die moment by die deur in te loer toe die ongelukkige Kruger in die spieël gekyk het. Die stilhou van die kar en vosperde was ook deel van die

plan. Die bedoeling was om Kruger alleen in die bank te kry en om u seun in die hande van die poliesie te laat stap."

„En waar het u die moordenaar gevind, Kaptein?" vra mnr. Badenhorst.

„Op 'n baie veilige plek in die tronk," was die antwoord. „'n Man wat 'n arm ontbreek, tref gou die aandag van die poliesie. Maar die poliesie gaan nie na die tronke nie, en die bewaarders is nie konstabels nie. Om een of ander rede moes die moordenaar verlede Saterdagmiddag onrustig geword het. Hy het hom toe dronk gehou en laat arresteer. Maandagmôre om tienuur het hy veertien dae dwangarbeid gekry. Sover ons kan nagaan, het niemand voor Maandagmôre gemerk dat sy regtervoorarm ontbreek nie. Toe is sy naam en beskrywing in die Tronkregister geskrywe en daar was toe geen konstabels teenwoordig nie. Toe die poliesie na byna 'n week nie die man kon vind nie, het ek gedink dat dit tyd word om hom in een van die tronke te soek."

„En wat het van die geld geword, Kaptein?" vra Willem Badenhorst.

„Dit het ons gekry op aanwysing van die moordenaar self," was die antwoord. „Daar is nie teveel eer onder misdadigers nie. Hy en sy maat, die perdehandelaar, het die geld op 'n plek gaan bêre; maar toe hy sien dat hy in die hande was, het hy die buit nie vir sy maat gegun nie. Daar is nou nog net die perdehandelaar wat moet gevind word."

„En dit is glad nie swaar nie, Kaptein," voeg ek by.

„Hoe so, Schoeman?"

„Hy is op Krugersdorp, Kaptein, en is op die oomblik besig om 'n bokkiekar by die smidswinkel te skilder.

„Dit is knap van jou, Schoeman,” antwoord die Kaptein. „Ek sal die Kommissaris dadelik in kennis stel met hierdie inligting en daarmee, dink ek, is ons ondersoek afgesluit.”

DIE VERMISTE SEUNTJIE

DIE VERMISTE SEUNTJIE.

I.

Dit was in die jaar 1915 dat kaptein Cilliers te doen gehad het met die lastige geval van die vermiste seuntjie. Dit was 'n druk jaar vir ons. Die ongewenste hartstogte en neigings van die mensdom, lank in teuel gehou deur 'n tydperk van vrede, het met die uitbreek van die Groot Oorlog meer op die voorgrond getree, en gevolglik het ons, sowel as die Staatspoliesie en Staatspeurders, baie werk gehad.

Ons het 'n paar dae al in die Kaapstadse koerante gelees van die vermiste seuntjie, toe daar op 'n goeie dag 'n Engelse dame van die middelstand op ons kantoor kom. Sy was ordentlik, maar eenvoudig gekleed, 'n jong vrou van sowat dertig jaar, wat nog glad nie haar aantreklikheid verloor het nie. Sy het haar aan ons bekendgestel as mevr. Draymmaund, en somar dadelik haar besigheid blootgelê.

„Ek is die moeder van die vermiste kind, kaptein Cilliers,” het sy begin. „U het natuurlik van die geval in die koerante gelees.”

„Ja, Mevrouw,” was die antwoord, „en ek simpatiseer van harte met u. Die onsekerheid omtrent die lot van die seuntjie kwel u natuurlik baie.”

„Ja, Kaptein, en dis daarom dat ek nou na u kom. Vriende het my aangeraai om al eerder te kom, maar ek het dag na dag goeie tyding van die poliesie verwag, en nou is dit al die agste dag. Ek hoop u sal inwillig om my te help.”

„Alte graag, Mevrouw. Begin u nou maar en vertel my presies wat gebeur het—alles, selfs die kleinste besonderheidjies.”

„Verlede Maandag om tienuur in die môre het ek saam met my broer van sy woning in Bredastraat na die spoorwegstasie gery. Ons was in sy motorkar, en my seuntjie van vier jaar was by my. Ons het gegaan om 'n vriend van my broer by die trein af te haal. Toe ons stilhou op die staanplek vir private motorkarre, het 'n spoorwegkruier na die kar gekom, en van hom het ons verneem dat die Johannesburgse trein binne enkele minute sou instoom. My broer het toe aan my voorgestel dat ons die seuntjie in die motorkar moes laat sit onderwyl ons op die platform gaan. Daarmee was ek tevrede, want die seuntjie het dikwels tevore op die motorkar gespeel, en ek het nooit gedink dat hy sou uitklim en rondloop nie. Op die platform moes ons vyf, miskien ag minute langer wag as waar ons op gereken het. Toe die trein inkom, was daar nog 'n bietjie versuim, want daar was baie mense, en ons kon nie gou 'n kruier kry om die bagasie te vervoer nie. Toe ons eindelijk weer by die motorkar kom, was my seuntjie weg. Ons het dadelik navraag gedoen, maar niemand kon ons die minste inligting gee nie. Daar was toe ook taamlik drukte voor die stasie, want 'n tien of meer motorkarre en ander rytuie was klaar om reisigers weg te voer. Daar was 'n geloop heen en weer, sodat dit byna onmoontlik was om iemand te kry wat vry was om te luister of te antwoord. Ons het toe dadelik na die poliesiekantoor in Waalstraat gegaan en die gebeurde meegedeel aan die sersjant daar. Hy het sonder versuim ander kantore opgebeld. Die vierde kantoor wat hy mee gepraat het, was dié in Rie-

beekstraat, en die antwoord wat van daardie kantoor gekom het, het byna my asem wegge-
neem. Die sersjant daar het meegedeel dat daar 'n tien minute tevore 'n seuntjie afgegee is wat presies beantwoord aan die beskrywing wat ons verskaf het. 'n Slamse meid het die kind daar gebring en gesê dat sy hom in Strandstraat gevind het; sy het gesien die kind het verdwaal, en sy het hom toe na die naaste poliesiekantoor gebring. Die meid was net 'n paar minute weg toe die moeder van die kind haar verskyning maak. Sy het die kind geëien, en die sersjant het nie die minste rede gehad om aan haar goeie trou te twyfel nie. Hy het sonder aarseling die kind aan haar oorhandig. Daarna het die polisie begin soek. Die Kommissaris was baie simpatiek en het belowe om die beste speurders aan die werk te sit. Nou, egter, skud hy sy kop, en dit lyk vir my die polisie het alle hoop opgegee."

Die Kantein het doodstil na hierdie verhaal gesit en luister. 'n Paar keer, kon ek sien, het hy lus gehad om die dame in die rede te val. Maar hy het dit seker raadsaam geag om haar liewer te laat uitpraat.

„Ná my broer vir ons by sy huis afgelaai het, het hy na die poliesiekantoor in Riebeekstraat gegaan. Daar het die sersjant hom weer vertel wat gebeur het. Hy het bygevoeg dat my kind gehuil het toe die meid hom daar gebring het, maar dat hy hom toe met lekkers getroos het.

„Dit is al, Kaptein, wat ek persoonlik kan meedeel," vervolg sy. „Ek het hier egter sekere stukke wat die Kommissaris my gegee het. Dit bevat besonderhede en beskrywings waarop die polisie te werk gegaan het. Ek het die Kom-

missaris hierom gevra, en ook aan hom vertel dat ek u hulp gaan inroep.”

„Goed, Mevrou,” antwoord die Kaptein onderwyl hy die aangebode stukke van haar neem. „Sal dit u geleë val om vanmiddag om drieuur weer na ons kantoor te kom? Ek sal u dan sekere vrae stel na aanleiding van wat u my meegedeel het; ondertussen wil ek hierdie stukke van die poliesie bestudeer.”

„My tyd is tot u beskikking, Kaptein. Ek sal om drieuur weer kom. My adres vind u in die telefoonboek, onder my broer se naam. As u my hier nodig het, kan u maar te enigertyd opbel.”

Na mevr. Draymmaund die kantoor verlaat het, het ons pype onwillekeurig te voorskyn gekom. Onderwyl hy syne stop, het die Kaptein geglimlag, en toe sy pyp goed brand, het hy begin: „Hoe lyk hierdie saak vir jou, vriend? Die ding het feitlik onder die neus van die poliesie gebeur. Hulle kan dit self nie oplos nie, en nou word van ons verwag om dit te doen.”

„U dink dus dis ’n baie moeilike saak, Kaptein?” vra ek.

„Kan nog nie presies sê nie. Ons moet eers sien wat in hierdie dokumente staan; en ek wil ook nog baie van mevr. Draymmaund weet.”

Daarna het die kaptein die stukke van die poliesie oopgevou en begin lees.

Die eerste was ’n beskrywing van die seuntjie, Willie Draymmaund: Europeaan, 4 jaar en 1 maand; lengte, omtrent 3 voet, ’n bietjie skraal; hare, liggeel en krullerig, taamlik lank, met kroon op voorkop; oë, helderblou en ’n bietjie klein; vorm van gesig, enigsins lank; huidskleur, besonder wit; dra wit gaberdienbroekie met donkerblou

jumpertjie, wit wolsokkies, swart skoene en wit, gebreide mussie met klos.

Die tweede stuk was 'n rapport van sersjant William Jackson: „Omstreeks halfelf op Maandag 10 Januarie 1915 het 'n Slamse vrou in my kantoor in Riebeekstraat gekom met 'n wit seuntjie wat beantwoord aan die beskrywing van Willie Draymmaund wat aan my getoon is. Die vrou het verklaar dat sy die kind in Strandstraat gevind het, en dat hy blykbaar verdwaal het. Die kind het gehuil toe ek hom neem; ek het hom toe met lekkers getroos. My plan was om dadelik die hoofkantoor met die gebeurde in kennis te stel, maar voor ek dit kon doen, en onderwyl ek nog met die kind besig was, het 'n Europese vrou ingekom en dadelik die kind geëis as hare. Haar houding was so natuurlik dat daar nie die minste agterdog by my opgekom het nie. Ek het haar ewewel 'n verklaring laat teken volgens die Regulasies, en daarna het ek die nodige gegewens van die gebeurde in die Dagboek aangeteken. Ek was net daarmee klaar toe ek berig ontvang van Waalstraat dat die seuntjie op soek was. Die beskrywing van die kind wat ek van Waalstraat ontvang het, het my dadelik tot die gevolgtrekking laat kom dat daar iets verkeerd was. Waalstraat het toe die verdere ondersoek in hande geneem.”

Hierop het beskrywings deur Jackson gevolg van die Slamse vrou en die vermeende moeder wat die kind weggeneem het.

Die Slamse vrou was dik van lyf en het 'n wit rok en 'n geel doek gedra. Haar gesig was rond en vet en haar gelaatskleur ligbruin.

Die vrou wat haar as moeder van die kind voorgedoen het, was lank en skraal. Sy was volgens die mode gekleed in 'n ligblou kostuum. Sy was

'n brunet met byna swart hare en donker oë. 'n Mens sou haar skat op vyf-en-dertig jaar. Sy het met 'n sagterige, fyn stem gepraat. Aan haar vingers was 'n verloofring en ook 'n trouwing.

Die volgende stuk was 'n lang rapport van speurder Tindal, wat spesiaal gelas was om die Slamse buurte van die stad en voorstede deur te soek. Tindal het sonder twyfel sy taak baie deeglik gedoen, maar sonder sukses.

Die laaste stukke was rapporte van ander speurders wat op die spoor van die Slamse meid en die vermeende moeder van die kind gesit was.

„Daar bly nie veel vir ons oor om te doen nie, Kaptein,” merk ek op na die Kaptein die stukke op die tafel geplaas het.

„Inteendeel, vriend,” was die antwoord, „daar is oneindig veel: ons moet die persoon vind wat die kind het.”

„My bedoeling was, Kaptein, dat daar nie onaangeraakte grond oorbly wat ons kan ondersoek nie.”

„Daar is jy gedeeltelik reg, want ek moet sê Tindal, veral, het sy veld baie goed ondersoek, met 'n fyn kam skoongemaak; maar dit is mos byna altyd die geval in ons werk: as die poliesie die dinge opgee, kom die mense na ons. Aan die ander kant, Schoeman, moet jy nie die terrein oor die hoof sien wat hulle blykbaar glad nie aangeraak het nie.”

Toe ek nie dadelik antwoord nie, gaan die Kaptein voort:

„Die saak is van dié soort, Schoeman: Die poliesie het hulle ondersoek begin en ook geëindig met die veronderstelling dat 'n Slamse persoon die kind gesteel het. Dit het geblyk uit die koerant-

verslae wat ons verlede week gelees het, en dit is nou ook duidelik uit die drukte wat Tindal gemaak het met die skoonvee van die Slamse buurte. Jy weet miskien dat daar 'n sterk geloof onder ons, witmense, bestaan dat die Slamse baie van wit kinders hou en so ver sal gaan om hulle te steel. Dit is ook die poliesie se teorie in hierdie saak."

„U dink dus hulle is verkeerd?" vra ek.

„Ek dink hulle het nie genoeg grond om so 'n teorie te vorm nie. Hulle het net die geloof waarvan ek gepraat het, en verder die verklaring van Jackson dat 'n Slamse meid die kind by die poliesiekantoor afgelewer het. Hulle veronderstel natuurlik verder dat die Europese vrou maar 'n handlanger van die Slamse meid was, en dat sy die kind dadelik oorhandig het. Hierdie sienswyse is, volgens my mening, baie eensydig. Alle nadruk word op die Slamse meid gelê, en daar word geen notiesie geneem van die rol wat witmense in die saak gespeel het nie."

„Watter witmense bedoel u, Kaptein?" vra ek.

„Jy weet, by voorbeeld, die beleefde kruier op die stasie."

II.

Op hierdie moment is ons gesprek onderbreek deur die binnekom van mevr. Draymmaund. Sy het bedaard plaasgeneem op die klante-stoel, en het gereed gelyk om enige vraag te beantwoord wat die Kaptein mag stel.

Die eerste vraag, nietemin, het haar 'n bietjie laat skrik.

„Wat dink uself, Mevrou, het van die kind geword?”

Toe sy nie dadelik antwoord nie, het die Kaptein sy vraag gewysig.

„Ek sal dit liever so uitdruk: Dink u die veronderstelling van die poliesie is korrek, naamlik dat die kind deur 'n Slams geneem is?”

„Om u die waarheid te sê, Kaptein, ek het nog altyd daaraan getwyfel—nie dat ek juis enige rede het nie: dis maar net soos ek voel oor die saak.”

„'n Mens se gevoel in so 'n geval, Mevrou, berus op onbewuste beweegredes, en is dikwels meer betroubaar as 'n oppervlakkige teorie wat gebou is op 'n paar feite. Ek het dit ook glad nie op die poliesie se teorie nie, heeltemal afgesien van die feit dat hulle gebrek aan sukses in die opvolging daarvan dit ook baie onwaarskynlik maak. Ek gaan, in elk geval, 'n witmens soek en nie 'n Slams nie. Nou, mevr. Draymmaund,” gaan die Kaptein voort, „vertel my eers wat u van die spoorwegkruier weet—die een wat na die motorkar gekom het toe u stilhou by die stasie.”

„Ek weet niks van hom af nie, Kaptein. Om die waarheid te sê, ek het tot nou toe nooit weer aan hom gedink nie.”

„Dit kan ek vermoed, Mevrou, aangesien hierdie stukke van die poliesie geen beskrywing van hom bevat nie—ja, geen melding van hom hoe-genaamd maak nie. As u hom weer sien, sou u hom herken, Mevrou?”

„Ek dink stellig so,” was die antwoord. „Nie dat ek juis spesiaal notiesie van hom geneem het nie; maar hy het die soort van gesig, dink ek, wat nie aldag gesien word nie. Ja, ek dink seker ek sal hom herken.”

„Goed, Mevrou,” gaan die Kaptein voort, „dit is dan ’n spoortjie wat ons die eerste sal opvolg. Maar voor ons dit doen, moet u my inligting gee op ’n paar ander punte. Ek vermoed dat u ’n weduwee is, Mevrou. Is dit so?”

„Ja,” antwoord sy met ’n glimlag, „maar ek kan nie dink dat dit van betekenis is nie—ek bedoel wat hierdie saak betref nie.”

„Hoe lank is u nou weduwee, Mevrou?”

„Mnr. Draymmaund is twee jaar gelede dood, in Boelawajo.”

„Wanneer het u toe in die Kaap kom woon?”

„Ek het nog altyd hier gewoon. Ek was nooit in Boelawajo nie,” antwoord sy.

„Wat was u man se nering, Mevrou?”

„Hy was in die spoorwegdiens—eers in die kantore hier in Kaapstad, en toe later in Boelawajo.”

„Dankie, Mevrou. Ek dink dit is voorlopig al. As dit vir u nou geleë is, sal ek bly wees as u saam sal stap na die spoorwegstasie. Ek wil graag weet of daardie kruier nog daar is, en sien hoe hy lyk.”

Toe ons by die stasie kom, het die druk verkeer van die namiddag nog nie begin nie. Die Kaptein het gou uitgevind dat alle kruiers op diens was, en ons het toe met mevr. Draymmaund sowat 'n halfuur daar deurgebring. Ons het eers ons man gaan soek by die twee hoofingange, waar 'n stuk of ag kruiers gestaan en wag het op reisigers vir die uitgaande treine. Mevr. Draymmaund het spoedig aan ons meegedeel dat sy geen gesig daar herken nie. Toe is ons na die terrein in die stasie wat toegang tot die verskillende platforms verleen. Daar het ons langer vertoef, want verskeie kruiers het heen- en weergegaan met bagasie wat hulle gedra het of op stootwaentjies vervoer het. Daar, ook, was ons kruier nie te vind nie. Die Kaptein het toe voorgestel dat ons op die platforms moes gaan soek. Hyself het ons egter nie vergesel nie, maar het na 'n minuut of tien weer by ons kom aansluit.

„Nee, Kaptein,” antwoord mevr. Draymmaund op sy vraende blik, „ek is heeltemal seker hy is nie onder die kruiers wat ons hier gesien het nie. Ek is nou meer seker as tevore dat ek hom sal herken, want ek herinner my dat hy 'n soort van langwerpige gesig het wat 'n mens nie dikwels aantref nie.”

„U het volkome gelyk, en dis ook soos ek vermoed het, Mevrouw,” antwoord die Kaptein. „Ek het ook iets belangriks uitgevind by die betaal-kantoor. Verlede Saterdagmôre, die dag toe u kind verdwyn het, is 'n sekere Max Derwent hier in die diens geneem as kruier. Derwent se voorkome, en ook sy stukke, was van so 'n aard dat hy maklik vir 'n betrekking van hoër graad kon in aanmerking kom. Maar dit blyk dat hy baie platsak was en liewer kruier wou word as 'n paar

dae wag. Hy is toe dadelik in die diens geneem, en die klerk in die kantoor vertel my dat Derwent sonder twyfel 'n man met 'n goeie opvoeding is—so doen hy hom ten minste voor, en te oordeel na sy taal en voorkoms, kan 'n mens ook nie anders dink nie. Maar nou kom die eienaardige van die saak: Ofskoon Derwent verklaar het dat hy skaars van geld was en dadelik wou begin werk, het hy net die eerste dag gewerk en nie eens sy geld vir dié dag gaan trek nie.”

„Dit lyk of u veel waarde aan hierdie informasie heg.” Dit was mevr. Draymmaund wat praat. Ons was weer besig om ons weg te vervolg terug na die kantoor.

„Ja, Mevrou, meer waarde as aan al die informasie wat vervat is in die rapporte van die poliesiespeurders.”

„Dis tog snaaks dat die polisie nooit hier enige navraag kom doen het nie.”

„Dis die gevolg van hulle vaste geloof in die teorie dat 'n Slams die kind gesteel het. Uit hulle stukke blyk duidelik dat hulle geen ander teorie gehad het nie, en gevolglik het hulle geen spoor gevolg wat nie kon uitloop op die bevestiging van hulle teorie nie.”

„U neem aan, Kaptein,” antwoord mevr. Draymmaund, „dat die kruier wat ons motorkar ontmoet het, nie meer op die stasie is nie, en ook dat Derwent ons kruier was!”

Ons was alweer in die kantoor, en na die Kaptein sy pyp gestop en 'n gemaklike houding in sy stoel aangeneem het, het hy geantwoord:

„Ek gaan ten minste, in die eerste instansie, Derwent se spoor vat. Môre gaan ek weer na die spoorwegkantoor, waar ek sal toegang kry tot die stukke wat hy agtergelaat het. Met u verlof,

Mevrou," vervolg die Kaptein, „wil ek u nou weer 'n paar vrae stel. U en u broer het op Sondag, die dag voor u kind vermis is, gepraat oor die afhaal van sy vriend op die stasie. Waar, presies, het hierdie gesprek plaasgevind?"

„Ons het daardie aand besoekers gehad. So ver ek my kan herinner het die afhaal van sy vriend nie ter sprake gekom voor omtrent tienuur nie. Ons besoekers was klaar om te vertrek, en ons was almal op die stoep. Toe het my broer daarvan gepraat."

„Het hy ook gesê dat u sou meegaan?" vra die Kaptein.

„Nee, ek het hom gesê dat ek en Willie sou saamgaan, daar ek 'n bestelling gehad het met 'n afnemer om Willie se portret te neem."

„U was op die stoep toe u dit gesê het? En was dit 'n stil aand buite?" vra die Kaptein weer.

„Ja, ek was op die stoep saam met my broer en ons gaste. Ek herinner my ook dat dit 'n stil, koue aand was."

„En daar was ook geen maan daardie aand om tienuur nie, volgens my almanak?"

„Nee, Kaptein, dit was 'n donker aand—as ek my nie vergis nie."

„Dankie, mevr. Draymmaund. Ek sal vandag u tyd nie langer in beslag neem nie. Sodra ek iets te berig het, of sodra ek u teenwoordigheid hier nodig het, sal ek u per telefoon kennis gee."

Daar was weer die gewone stilte wat altyd gevolg het op die vertrek van 'n klant uit ons kantoor. Maar ek wis hierdie keer dat dit nie van lange duur sou wees nie. Die Kaptein sou gou lug gee aan sy ontevredenheid met die metodes van die poliesie. Dit was ook so.

„Schoeman,” sê hy, „daar het jy nou weer die gevolg van 'n obsessie.”

Ek het my altyd vererg oor die gebruik deur die Kaptein van uitheemse woorde, maar nooit lug daaraan gegee nie. Dan, ook, het hy sulke woorde byna altyd opgevolg met 'n nadere verklaring, waaruit ek maklik kon aflei dat hy nie my taalkennis alte hoog geskat het nie.

„As 'n mens jou laat beetpak van een idee, sodat jy niks anders kan raaksien nie, beteken jy niks as 'n speurder nie, en kan jy maar konstabel word. Die idee dat 'n Slams noodwendig die kind gesteel het! Asof die Slamse ook geen verstand het nie en dit sou waag om goedsmoeds, helder oor dag, 'n wit kind in die middel van die stad te steel! Ek kan nie vir ou Williams soms verstaan nie; hy is tog anders 'n verstandige man.”

„U gaan dus van die veronderstelling uit dat 'n witmens die kind gesteel het?” vra ek.

„Twee of meer witmense, sou ek sê, het saamgewerk, en die waarskynlikheid is dat Derwent een van hulle is.”

„Maar die motief, Kaptein? Die poliesie se teorie het ten minste 'n soort van motief—die begeerte van baie Slamse om wit kinders te besit.”

„Natuurlik, daar moet 'n motief wees, en dié sal ons moet soek. Die motief moet op een of ander manier in verband staan met mevr. Draymaund, en ons sal nog moet meer uitvind omtrent haar verlede. Dit kan egter 'n bietjie wag; ek wil eers iets meer omtrent Derwent te wete kom. As hy nie 'n rol in hierdie ding speel nie, eet ek my hoed op, Schoeman. Môre sal dit my eerste werk wees om sy stukke te gaan deurkyk.”

III.

Die volgende môre het die Kaptein maar laat op kantoor gekom, want hy het direk van sy woning na die spoorwegstasie gegaan. Toe hy instap, was dit byna twaalfuur, en ek was erg nuuskierig om te weet wat hy uitgevind het. Dat hy belangrike nuus gehad het, was duidelik aan sy hele houding.

„Derwent se getuigskrifte is interessant, Schoeman,” sê hy onderwyl hy sy pyp stop en gaan sit. „Ek wonder waarom hy hulle daar laat bly het. Dit kan wees dat hulle byna almal vervalste stukke is, en in daardie geval kan hy hulle maklik vervang deur ander. Dis ook moontlik dat hy so haastig was om weg te kom en so ongemerk wou verdwyn dat hy nie onnodig sy gesig in die spoorwegkantoor wou wys nie. Hoe dit ook sy, hy is weg, en dit sal moeilik gaan om hom te vind.”

„Wat was eintlik sy nering, Kaptein?” vra ek.

„Dit blyk dat hy verskillende soorte werk gedoen het. Op Klerksdorp was hy, by voorbeeld, voorman in die diens van die stadsraad; in Rhodesië was hy klerk in die kantoor van ’n wets-agent. Wat ook interessant vir my was, is die feit dat hy ’n getuigskrif van sersjant Jackson, van Riebeekstraat, het.”

„Dit is seker ’n valse?” vra ek.

„Nee, glad nie,” antwoord die Kaptein glimlaggend. „Ek het die sersjant ’n besoek gaan bring, en die getuigskrif is heeltemal in orde. Jackson vertel my dat hy Derwent goed geken

het in Rhodesië enige jare gelede. Ongeveer veertien dae gelede het hy Derwent onverwags hier op straat teëgeloop. Derwent het hom toe vertel dat hy werk soek, en dat 'n getuigskrif van 'n sersjant hom baie sou help. Hierop het Jackson hom toe een gegee, waarin hy eenvoudig verklaar dat hy Derwent goed ken en hom aanbeveel as 'n eerlike man en 'n goeie werker. Daarna het hy Derwent nog nie weer gesien nie."

„En is ons reg in ons vermoede dat dit Derwent was wat mevr. Draymmaund op die stasie gesien het?" vra ek.

„Ja, volgens Jackson hom beskrywe het, is hy die man."

„Jackson sal ons ook kan help om hom te kry."

„Ek het hom nie gevra om te help nie," antwoord die Kaptein. „Trouens, ek het hom glad nie gesê waarom ek in Derwent geïnteresseer is nie. Dis nou ons saak hierdie, Schoeman, en jy weet ek maak net gebruik van die poliesie as dit nodig is om iemand te arresteer."

„Maar ek kan nie sien wat ons nou te doen staan nie. Die inligting wat u ingewin het aan gaande Derwent, is interessant, maar dit gee ons niks om op voort te gaan nie—ten minste nie voor ons Derwent self vind nie."

Die Kaptein glimlag.

„Jy vergeet twee dinge, Schoeman. In die eerste plek is daar mevr. Draymmaund. Sy moet vir ons nog baie inligting gee omtrent haarself, en daaruit sal ons 'n leidraad kry wat na die motief voer. Die motief, soos ek jou reeds gesê het, moet met haar te doen hê, want sy is die moeder van die kind. In die tweede plek vergeet jy dat ons teenstanders in hierdie saak ook altyd bedrywig moet wees, en dat die geringste fout

wat hulle begaan, 'n wapen in ons hand kan word. Hulle moet al hulle spore doodmaak, en hulle moet die kind verskuil. Een persoon kan dit nie alleen doen nie, en waar baie saamwerk, gebeur daar lig 'n fout. Kyk, Schoeman," vervolg hy na 'n oomblik, „ek gaan nou weer uit. Praat jy met mevr. Draymmaund oor die telefoon en sê sy moet môre om tienuur hier wees. En moenie vergeet dat die teater vanaand agtuur begin nie. Ons plekke is nie bespreek nie—daarom sal ons moet vroeg daar wees."

Die Kaptein het nie dikwels na die skouburg gegaan nie, maar dit was sy gebruik om altyd die stukke te gaan sien waarin skelms voorkom en speurders 'n rol speel. By sulke geleenthede het hy my altyd uitgenooi om saam te gaan. Daardie aand was weer aan die beurt *The Opium Smugglers*, 'n stuk wat al 'n keer of drie gespeel was, en waaroor die koerante met veel lof geskrywe het.

Dit was soos die Kaptein gesê het. Al die beste sitplekke was bespreek, en om vir die skellinkie in aanmerking te kom, moes ons byna 'n halfuur in die ry staan en ons beurt afwag om kaartjies te koop. Ons het eindelijk in een van die agterste rye te lande gekom.

Toe die ligte na die eerste bedryf aangeslaan word, het die Kaptein se oë op 'n man geval wat 'n ry of vier voor ons gesit het.

„Schoeman," sê hy onderwyl hy die persoon vir my aandui, „dis Jackson daardie; maar regs van hom sit iemand wat ek graag van naderby sou wil sien."

Die Kaptein het toe half opgestaan, en op dieselfde moment was Jackson en sy vriend net in 'n druk gesprek gewikkel, sodat hulle gesigte skuins na ons kant toe gedraai was.

„Ek sal my kop neerlê dat dit Derwent is,” sê die Kaptein ernstig. „Dis positief die man wat Jackson vir my vanmôre beskrywe het.”

„Dan sal Jackson seker vir ons môre laat weet waar ons hom kan kry,” sê ek.

„Ek gaan nie wag tot môre nie. Na die tweede bedryf is daar 'n lang pouse, en gaan hulle seker uit. Ek sal dan met Jackson gaan gesels, en sal hy my seker aan Derwent voorstel.”

Toe die pouse egter kom, het Jackson sonder sy maat uitgegaan. Die Kaptein het toe besluit dat dit raadsaam was dat ek bly sit en Derwent dophou.

„Ons moet nie hierdie kans misloop nie, Schoeman,” sê hy. „En wat ook al gebeur, moet ons uitvind waar hy woon. Hou hom dus goed dop.”

Die skouburg was gedurende die pouse baie leeg, en ek kon toe vir Derwent goed beskou. Ek was ook oortuig dat hy die man was wat mevr. Draymmaund beskrywe het. Ek was nog besig om hom goed waar te neem, toe Jackson by hom kom en 'n paar woorde in sy oor fluister. Derwent staan onmiddellik op en loop in die rigting van 'n sy-ingang, en vir my was daar net een ding om te doen: ek moes hom dophou.

Toe ek buitekant kom, sien ek hom die hoek omgaan in Parlementstraat. Dit was baie maklik om hom te volg, maar ek was taamlik verbaas toe ek in Darlingstraat kom met my prooi sowat honderd tree voor my. Aan die anderkant van die straat stap die Kaptein doodbedaard met sy pyp in sy mond. Sy kiere het hy geswaai soos iemand wat vrede met die hele wêreld het.

Ons koers was in die rigting van Woodstock, maar toe ons voor die stadhuis kom, draai Derwent

op in Buitekantstraat. In hierdie straat was daar maar min mense, en die gevaar was groot dat Derwent sou agterkom dat hy agtervolg word. Ek het toe versigtigheidshalwe 'n bietjie teruggeval, maar die Kaptein het dieselfde stryk gehou. Ek wou net oor Roelandstraat stap, toe ek Derwent in 'n huis sien ingaan. Op die afstand dat ek was, kon ek moeilik presies sien watter huis dit was, maar ek was seker dat die Kaptein 'n beter geleentheid gehad het om seker te wees.

Op 'n veilige afstand verby die huis het ek en die Kaptein mekaar ontmoet. Daar het ons 'n lang ruk gestaan, want dit was moontlik dat Derwent lout geruik het en sou probeer om ons op 'n verkeerde spoor te sit.

„Ek het gesien dat Jackson hom iets in die oor gaan fluister het,” sê die Kaptein. „Ek wonder wat hy daarmee voorhet. Hy het my ook nie gesê dat dit Derwent is nie, en ek het toe ook maar gemaak of ek niks weet nie.”

„U weet tog, Kaptein,” antwoord ek, „dat die polisie meestal nie begerig is om ons te help nie.”

„Dit is so, maar ek sou dit nie van Jackson gedink het nie, want hy het my vandag baie goedgesind gelyk.”

„Dis nie moontlik dat daar 'n fout is nie, en dat die man wat ons gevolg het, glad nie Derwent is nie?”

„Nee, vriend,” was die besliste antwoord, „ek het die beskrywing wat mevr. Draymmaund ons gegee het, en ook dié wat Jackson my gegee het. Hulle twee kom ooreen met mekaar, en die man wat ons vanaand gesien het, beantwoord ook aan hulle.”

„Ek dink, Schoeman,” vervolg hy, „ons kan nou ongemerk terugstap om die nommer van die huis te sien. Ek weet presies watter huis dit is.”

En so het dit gebeur dat ons nie *The Opium Smugglers* daardie aand voluit kon sien nie. Toe ek my teleurstelling hieroor te kenne gee, antwoord die Kaptein ewe ongeërg: „Besigheid voor plesier, Schoeman, en nie omgekeerd soos baie van julle jongmense vandag dink nie. Môre is nog 'n dag, en dan kan ons ook sorg dat ons beter sitplekke kry. Maar ek kan nog nie vir Jackson kleinkry nie,” vervolg die Kaptein. „Is hy dan so kleingeestig dat hy ons selfs in die wiele sal ry? Ek is seker dat hy vir Derwent die wenk gegee het dat hy liewer moet trap.”

IV.

Presies om tienuur was mevr. Draymmaund die volgende môre by ons op kantoor. Dit het my gelyk asof sy meer opgeruimd was as by vorige geleenthede, en uit haar eerste vraag was dit duidelik dat sy glad nie moed opgegee het nie.

„U het seker al gevorder in die ondersoek, Kaptein? My broer is ook baie hoopvol; hy sê die saak is veilig in u hande.”

„Ek stel u broer se vertrouwe in my op prys, Mevrouw. Ons vordering is stadig, maar in 'n saak soos hierdie kan dit ook nie anders nie.”

„Ek wou u net weer 'n paar verdere vrae stel, Mevrouw. Die eerste is miskien 'n baie moeilike, maar ek sal bly wees as u dit so goed as moontlik beantwoord: Is daar iemand wat begerig is om u leed of ongerief aan te doen? Met ander woorde: het u vyande wat so ver sal gaan om u kind te steel teneinde u te beseer?”

„Nee, Kaptein,” was die geredelike antwoord. „Ek is kwaai-vriende met niemand nie. Ek lewe baie stil. Met die weinige kennisse wat ek het, verkeer ek op vriendskaplike voet.”

„Ek stel hierdie vraag, Mevrouw, om deur te dring tot die motief van die persoon of persone wat die kind gesteel het. Net 'n kranksinnige sal 'n kind steel sonder dat hy 'n genoegsame motief het. U kan begryp dat in hierdie saak die motief op een of ander manier in verband met u moet staan. Die doel moes gewees het om u te beseer.”

„Ek begryp u bedoeling, Kaptein, en ek het self ook so oor die saak al gedink. Maar ek weet

van niemand op aarde wat my so 'n leed sou wil aandoen nie."

„U moet daarvan baie seker wees, want dit is my groot moeilikheid met hierdie saak—die motivering van die daad. Al het ek nou ook 'n goeie spoor om te volg, kan dit maklik op niks uitloop as ek nie 'n goeie motief het om aan een of ander persoon toe te skrywe nie."

„Maar as u die kind kry, is dit genoeg," sê mevr. Draymmaund.

„Dat ons oor die kind sal val," antwoord die Kaptein glimlaggend, „is meer as onwaarskynlik—ja, dis feitlik onmoontlik—daarom soek ek ook nie die kind nie, maar die persoon wat die kind gesteel het."

Daar was 'n pouse, en elkeen van ons was besig met sy eie gedagtes. Die saak het op 'n punt gekom waar nuwe inligting noodsaaklik was om enige vordering te maak. Ek was besig om al die gegewens weer te rangskik en 'n nuwe gesigspunt te probeer vind, toe die Kaptein vervolg: „Hier het heelwat van Rhodesië in hierdie saak voorgekom, Mevrou. U het my vertel dat u man in Rhodesië dood is; ek het uitgevind dat die kruier wat u nie op die stasie kon vind nie, ook in Rhodesië was, en sersjant Jackson was ook daar volgens sy eie verklaring. Kan u my sê, Mevrou, waarom u nie daar was toe u man daar dood is nie?"

Dit was die eerste vraag van die Kaptein waaronder mevr. Draymmaund nie op haar gemak gelyk het nie. Dit was egter net vir 'n oomblik, want sy was 'n vrou wat 'n groot mate van selfbeheersing besit het.

„Dit is maklik om te verklaar, Kaptein," antwoord sy koel en bedaard, „en ek sou die omstan-

dighede alreeds aan u meegedeel het as ek kon dink dat dit van enige betekenis of waarde in hierdie ondersoek kon wees. Ek en my man het nooit gelukkig saamgelewe nie, en in Januarie 1912 is ons geskeie. Kort daarna het hy na Rhodesië vertrek, en ek dink dit was in Februarie van die volgende jaar dat ek berig gekry het van sy dood in Boelawajo."

Dit was vir my duidelik dat die Kaptein veel waarde aan hierdie openbaring geheg het. Figuurlik gesproke, het hy sy ore gespits, en die vrae waarmee hy gereed was, het getoon dat hy die nuwe spoor wou opvolg.

„Het u man in 1912 enige poging aangewend om besit van die kind te kry?" vra die Kaptein.

„Ja, met behulp van sy prokureurs; maar die hof het die kind aan my toegesê."

„Hoedanig was die berig wat u van sy dood ontvang het?"

„My broer het 'n brief ontvang van iemand in Boelawajo, en daarna het hy ook die doodsberig in 'n Rhodesiese koerant gesien."

„Het u man nog ouers of famielie wat u ken?" vra die Kaptein.

„Daar is net een broer, sover ek weet. Hy het altyd in Transvaal gewoon, maar ek het hom eenkeer hier in die Kaap ontmoet, sowat vier jaar gelede."

„Is dit moontlik dat u broer nog die brief in sy besit het?"

„Bes moontlik, Kaptein. Hy is 'n stelselmatige besigheidsman wat al sy briewe en stukke netjies wegbêre waar hy te enigertyd sy hand op hulle kan lê. Ek sou sê dat hierdie brief onder sy private stukke tuis moet wees. Ek glo nie dat hy dit na sy kantoor in die stad sou neem nie."

„Ek stel voor, Mevrou,” antwoord die Kaptein, „dat ek u broer by sy huis ’n besoek gaan bring. Ek wil graag insae hê in daardie brief en met hom oor die een en ander gesels.”

„Goed, Kaptein; hy is altyd saans tuis van sesuur af. U kan my net asseblief telefoneer voor u kom.”

Na die vertrek van mevr. Draymmaund, het die Kaptein vir ’n lang tyd op en neer in die kantoor gestap. Die jongste ontwikkeling was ongetwyfeld interessant, en het ’n hele boel vrae doen ontstaan wat ons moes beantwoord. Was dit moontlik dat Draymmaund nie werklik dood is nie? Wie sou die brief aan mevr. Draymmaund se broer geskrywe het? Watter rol speel Derwent in die saak? Waarom het Jackson vir Derwent in die skouburg gewaarsku? Het mevr. Draymmaund se man, Jackson en Derwent mekaar in Rhodesië geken? ens., ens.

„Schoeman,” sê die Kaptein eindelijk, „daar is nou ’n heel paar dinge wat ons moet nader ondersoek. Jou werk sal nou wees om Buitekantstraat dop te hou. As jy vir Derwent sien, moet jy hom volg en kyk waar hy inloop en met wie hy gemeenskap hou. Jy moet ook oplet of daar ander mense in die huis woon, en of Derwent besoekers kry. Jy kan maar dadelik begin, en jy hoef nie voor môreoggend hier terug te kom nie. Ek sal intussen uitvind of Draymmaund werklik in Boelawajo dood is, en nog ’n paar ander dingetjies.”

Die taak aan my opgedra was nie juis interessant nie, want as daar ’n werk is wat vervelig is en die minute verleng tot ure, dan is dit die dophou van ’n woning in ’n straat waar daar nie baie verkeer is nie. Jy moet jou tyd deurbring

met loop en stilstaan, loop en stilstaan tot vervelens toe.

Dit was nie voor sesuur die namiddag dat daar lewe by die huis te sien was nie. Ek het eers 'n man daar sien ingaan wat ek glad nie geken het nie. Na verloop van tien minute het hy weer weggegaan. Ek het ewewel sy voorkome goed in my geheue afgeprent—iets wat nie baie moeilik was nie, want hy was 'n kort, dik mannetjie met rooierige hare. Ek sou hom maklik herken by 'n tweede geleentheid. Daarna het Derwent in die huis gegaan, en ek het geleentheid gehad om hom taamlik goed te beskou. Die indruk wat hy op mevr. Draymmaund gemaak het, was al te duidelik—'n donker, langerige gesig wat 'n mens nie aldag aantref nie. Maar ek was nog besig om oor Derwent te dink, toe ek byna gaan stilstaan van verbasing, want die lang, mooi-geboude blonde man wat by die hekkie ingegaan het, was niemand anders as sersjant Jackson nie. Wat sou dit beteken? Jackson vir die tweede maal in die geselskap van Derwent? En hulle ontmoet mekaar in 'n huis waar Derwent vermoedelik woon?

Dit was toe halfsewe, maar nog heeltemal lig, en ek het besluit om nog 'n halfuur op my pos te bly voor ek die Kaptein waarsku van wat gebeur het. Daar het egter niks gebeur nie, en om sewenuur stap ek na 'n telefoonhokkie wat langs die straat gestaan het. Soos ek kon vermoed, wou die Kaptein nie dat ek hom besonderhede oor die telefoon meedeel nie. Ek het hom net gesê dat ek drie persone gewaar het, twee waarvan ons ken. Daarop was sy antwoord dat hy ook nuwe inligting het, en dat ek na die kantoor moes kom.

Dit was al laat, en die Kaptein het buite op die stoep gestaan en wag toe ek daar kom.

„Jy eet vanaand by my, Schoeman,” sê hy vriendelik onderwyl ons loop. „In Langmarkstraat is ’n klein restourantjie waar hulle weet hoe om allerlei lekkernye op te dis.”

Om ’n tafel belaaï met southaring, olywe, slaai, kaas, makaronie, polonie, ens., het ek kortliks aan die Kaptein meegedeel wat ek dié middag gesien het. Dit was toe ek van Jackson praat, dat hy skielik van sy bord opkyk en sê: „Daardie sersjant se optree word baie interessant, en ons sal sy gange noukeurig moet nagaan. Wat ek uitgevind het gedurende die namiddag, het ook heelwat met hom te doen. In die eerste plek,” vervolg hy na ’n kort pouse, „het ek telegrafiese berig uit Boelawajo ontvang dat daar gedurende Januarie en Februarie van 1913 geen sterfgeval van ’n Draymmaund in Rhodesië geregistreer is nie. Dit is belangrike inligting, want dit versterk my mening dat Draymmaund nog lewe. As hy nie dood is nie, dan is daar ten minste een persoon wat ’n genoegsame motief kan hê om mevr. Draymmaund se seuntjie te steel. Toe die kind ’n jaar oud was, het hy probeer om die toesegging aan hom deur die hof te verkry. Dis nie onmoontlik dat hy nou sou probeer het om eie reg te gebruik nie.”

„Die moeilikheid sal darem wees om hom in die hande te kry,” antwoord ek. „Ons het nog net vir Derwent, en ons kan hom nog nie eens indirek met die steel van die kind verbind nie.”

„Dis waar, Schoeman; maar jy vergeet ons het ook nog vir sersjant Jackson. Hy het die kind vir ’n paar minute in sy besit gehad. En,” vervolg die Kaptein glimlaggend onderwyl hy ’n paar

stukke uit sy binnesak haal, „hier is ook nog iets van belang. Lees dit, Schoeman, en let veral op die handskrif.”

Die eerste stuk was die getuigskrif van Derwent, onderteken deur Jackson. Die tweede was 'n brief uit Boelawajo, geskrywe deur W. Samson, waarin meegedeel word dat die man van mevr. Draymmaund op 5 Februarie 1913 in Boelawajo aan die koors oorlede is.

„Mevr. Draymmaund het my daardie brief met die namiddagse pos gestuur. Hoe lyk die handskrif van die twee stukke vir jou?” vra die Kaptein.

„Ek sou liever nie 'n mening wil uitspreek nie, Kaptein,” antwoord ek versigtig, want die Kaptein was 'n deskundige op die gebied van handskrifte.

„As jy kennis van die ding het, Schoeman, dan is dit somar duidelik dat een en dieselfde persoon daardie twee stukke geskrywe het. Die eerste is Jackson se alledaagse, natuurlike handskrif; die tweede is ook sy handskrif, maar opsetlik verander of vervals deur homself.”

„Ek moet eerlik sê, Kaptein, dat die getuienis van die handskrifdeskundiges in die howe vir my nooit oortuigend is nie.”

„Dis net omdat jy nie die saak bestudeer het nie; anders sou jy weet dat die vasstelling van 'n persoon se handskrif net so maklik en net so suiwer is as die afweeg van 'n pond suiker,” was die besliste antwoord.

Onderwyl ons op weg was huis-toe, het ons gesprek voortgegaan, want ek wou graag weet wat ons volgende beweging sou wees.

„Ek het jou gesê, Schoeman, dat ons moet voordeel trek uit die foute van ons teëparty. Op die

oomblik is Derwent en sy maats ons teëparty, en jy het reeds gesien dat hulle nie alte versigtig is nie. Ons sal hulle maar nog 'n bietjie skiet gee. Dan is daar mevr. Draymmaund se man. Van hom moet ons 'n goeie beskrywing kry, en daarmee kan sy alleen vir ons help. My plan is om haar môre te gaan besoek, en tegelykertyd om 'n paar woorde met haar broer te wissel."

„U bedoel dus, Kaptein, dat ek môre weer die huis in Buitekantstraat moet dophou?" vra ek.

„Daar is nie 'n beter plek vir jou nie, Schoeman. Slaap gerus!"

V.

„Ek wens ons lewe weer in die goeie ou tyd, Schoeman, toe die mense nie so slim was nie!” Dit was die Kaptein wat praat, en dit was die tweede môre na ons so lekker in die restaurant geëet het. Gedurende die vorige dag het ek niks besonders uitgevind nie. Beide Derwent en Jackson het weer die huis in Buitekantstraat besoek—Jackson weer op dieselfde tyd, om sesuur in die namiddag. Ek het geweet dat die Kaptein die vorige aand na Bredastraat gegaan het, en ek kon nie anders nie as dink dat sy enigsins wysgerige opmerking omtrent die slimheid van die mense iets moes te doen hê met sy ondervindings daar.

„Daar is vandag drie soorte slim mense, Schoeman: Slim, te slim, en nie slim genoeg nie. Onder watter klas val hierdie man?” vervolg die Kaptein onderwyl hy ’n portret uit sy sak haal en dit op my tafel neergooi.

Ek het die portret lank beskou, maar ofskoon die persoon daarop vir my op ’n vae manier bekend voorgekom het, kon ek hom nie noem as ’n kennis nie.

„Ek ken die man nie, Kaptein—daarom kan ek hom ook nie klassifiseer nie,” was al wat ek kon antwoord.

„Hy is van die mense wat slim is, maar nie slim genoeg nie. Hulle kan ’n plan goed uitdink tot op ’n sekere punt, en daar skiet hulle te kort. So ’n man is dit hierdie, en sy beperktheid sal ook vanaand blootgelê word.”

Die dag het baie stil verbygegaan. Die Kaptein was byna al die tyd uit die kantoor, en aan my het hy geen spesiale werk opgedra nie. Ek het egter geweet dat daar interessante werk vir die aand voorlê, en met dié vooruitsig so naby was dit nie swaar om sewe of ag uur om te kry nie.

Om kwart-oor-ses was ons op die stoep van die huis in Buitekantstraat. Dit was nog helderlig. Op die straat was heelwat mense te sien, hoofsaaklik fabriekswerkers wat op weg was huis-toe.

„Schoeman,” sê die Kaptein voor hy klop, „dit is Jackson se huis hierdie. Ek glo nie hier sal enige vuurwerke vanaand wees nie; maar wees darem gereed vir gebeurlikhede.”

Die deur is oopgemaak deur die man wat ek 'n paar aande tevore by die huis sien ingaan het.

„Is sersjant Jackson tuis?” vra die Kaptein.

„Ek glo wel,” was die antwoord, „maar hy is nou besig om te eet. Ek sal uitvind of hy mense kan ontvang.”

Die man draai om en stap na die deur aan die end van die gangetjie.

„Sê hom dis Cilliers wat hom wil sien,” roep die Kaptein agterna.

Ons het 'n minuut of twee gewag, en toe kom ons vriend terug met die tyding dat Jackson ons sal ontvang.

Die eetkamer waarin ons gelei is, was besonder kaal van die dinge wat 'n kamer aangenaam en huislik maak, soos prente, kussings op die gemakstoele, gordyne, vloermatte, ens. Dié dinge het totaal ontbreek, en die indruk op my was dadelik dat die mense klaar was om te trek. Die oorblyfsels van 'n eenvoudige aandete was nog op die tafel, maar daar was geen laken of servet nie. Langs die muur regs van die deur was 'n kaal

rusbank, waarop Jackson rustig sit en rook; op 'n stoel aan sy regterhand het Derwent gesit.

Die man wat die deur oopgemaak het, was net besig om tegoed van die tafel weg te neem, toe Jackson opstaan en ons verwelkom.

„Goeienaand, kaptein Cilliers; ek voel geëerd met hierdie besoek. Neem plaas asseblief, u vriend ook.”

Om die tafel het twee stoele gestaan. Ons het dié toe effens weggetrek en gaan sit.

„My woning is maar eenvoudig, Kaptein,” vervolg Jackson doodkoel. „Die poliesie kan nie hoog lewe nie, en ek vra julle om ekskuus dat ek julle nie beter kan ontvang nie.”

„Bekommer jou nie daaroor nie, Sersjant. In elk geval, jy verbeter seker jou posiesie deur weer na Rhodesië te gaan.”

Jackson het effens verleë gelyk, omdat die Kaptein meer van sy bewegings wis as waar hy op gereken het.

„Nie juis nie, Kaptein,” antwoord hy egter bedaard; „dis die klimaat hier aan die Kaap wat my nie beval nie.”

„Ons is nie almal so gelukkig om te kies waar om te woon nie,” was die enigsins sarkastiese antwoord van die Kaptein. „Jou vriend Derwent gaan seker saam?”

Ek kon sien dat die Kaptein weer raakgeskiet het. Jackson het onwillekeurig na sy maat gekyk, en daar was 'n merkbare pouse voor hy antwoord: „Ja, Derwent het ook maar besluit om weer na Rhodesië te gaan.”

„Hy is ook 'n gelukkige man,” antwoord die Kaptein glimlaggend, „en in Boelawajo kan hy ook weer gebruik maak van 'n sersjant se getuigskrif.”

Die Kaptein het toe bedaad sy pyp opgesteek onderwyl hy deur die rookdampe loer hoe Jackson hom vererg toe hy antwoord: „Daardie getuigskrif was heeltemal in orde, en ek sien ook nie wat iemand buitekant die spoorweg daarmee te doen het nie.”

„Nee, veral nie as Derwent onder die beskerming van 'n poliesiesersjant staan nie.”

Jackson het al die tyd rustig op die bank agteroor geleun, maar die laaste opmerking het hom orent gebring. Hy was blykbaar baie kwaad, maar hy het dit raadsaam geag om hom te bedwing. Juis op daardie moment kom die derde inwoner van die huis deur die eetkamer geloop met 'n bord kos en 'n koppie tee. Die Kaptein se oë het hom gevolg tot waar hy verdwyn het in die regterhandse kamer in die gang.

„Jou verantwoordelikheid is groot hier, Sersjant, want dit lyk of jy ook nog 'n sieke onder jou dak het,” sê die Kaptein op simpatiek-sarkastiese toon.

„Dis 'n vriend van Derwent wat nie heeltemal wel is nie,” was die antwoord kortaf.

Daar was 'n pouse van 'n minuut of wat, waarna Jackson op sy horlosie kyk en vervolg: „Ek vrees ons sal moet begin, kaptein Cilliers; ek is jammer ons kan nie langer gesels nie.”

Die deur van die kamer in die gang gaan oop, en ons hoor duidelik 'n kind huil. Dit was die sterk stem van 'n kind wat seker al kon praat en loop. Skielik was die deur weer toe.

Beide Derwent en Jackson het geweldig geskrik. Hulle het orent gesit met hulle hande op hulle knieë in 'n angstige houding.

Ongeërg merk die Kaptein weer op: „Nog meer verantwoordelikheid, Sersjant—ook 'n jong seun van vier jaar in jou huis!”

Dit was te veel vir Jackson. In 'n oogknip was hy op sy voete; sy oë was vlammend en met sy regterhandse vinger op die Kaptein gerig, bars hy los: „Dis genoeg. Ek laat niemand hier indring in my private sake nie. Ek versoek jou om die huis te verlaat.”

„Alles op sy tyd, Sersjant,” antwoord die Kaptein bedaard, maar ernstig, onderwyl hy ook opstaan en die ander stip aankyk. „Bedaar maar 'n bietjie, en gee my ook 'n kans. Ek het hier 'n paar dinge wat ek vir jou wil wys.”

Die Kaptein haal 'n brief uit sy sak en oorhandig dit aan Jackson, met die woorde: „Ken jy daardie handskrif?”

Jackson neem die brief uit die Kaptein se hand en lees dit. Daar was geen merkbare verandering op sy gesig nie, en met 'n houding van veragting gooi hy die brief opsy.

„Ek is nie hier om handskrifte te herken en ondervra te word nie,” sê hy bars.

„Goed, miskien sal iets anders jou meer interesseer.” Die Kaptein haal 'n portret uit sy sak en oorhandig dit aan hom. „Ken jy daardie man?” vra hy.

Jackson het nouliks na die portret gekyk, maar die verandering op sy gelaat was geweldig. Dit was eers of hy in sy woede die ding wou stukkend skeur. Maar sy drif het stadig bedaar. Hy het die portret na 'n oomblik neergelê op die tafel, sy skouers opgehaal en weer gaan sit.

„William Draymmaund, *alias* sersjant William Jackson!” sê die Kaptein onderwyl hy ook weer plaasneem.

„Wat gaan jy doen in die saak, Kaptein,” vra Draymmaund.

„Net wat ek onderneem het om te doen : niks meer nie en niks minder nie.”

Draymmaund het niks geantwoord nie; hy was oorwin, en met sy maat, Derwent, en die derde persoon, wat intussen ook by hulle aangesluit het, was dit 'n taamlik betreurenswaardige drietal wat ons aanskou het.

„Jou plan was sleg oorlê, Draymmaund,” sê die Kaptein. „Jy het wel die poliesie op die spoor van die Slamse gesit, maar jy het jou spore te swak bedek.”

„Schoeman,” vervolg hy, „jy weet waar die kind hoort; kry 'n huurmotor en neem hom dadelik soontoe. Maar beantwoord geen vrae nie. Kom dadelik terug na die kantoor; ek sal jou daar ontmoet.”

'n Halfuur later het ek en die Kaptein weer in die restourant gesit, en die uitheemse kossies was dié aand eers lekker.

„En wat gaan u nou met Jackson, of, liever, met Draymmaund, aanvang, Kaptein?” vra ek.

„Niks nie; ek het mos met hom niks te doen nie,” was die koel antwoord.

„En mevr. Draymmaund dink nog altyd sy's 'n weduwee,” sê ek.

„Dit kan ek nie help nie, Schoeman; ek moes die kind vir haar soek en ek het hom gekry. Dit is maar in die loop van hierdie ondersoek dat ek uitgevind het dat Draymmaund nog lewe. Sy lewe al 'n hele paar jaar gelukkig as 'n weduwee, en ek voel my nou nie geroepe om haar te vertel dat haar gewese man nog lewe nie. Hy het my ook verseker dat hy Vrydag na Skotland vertrek, waar hy vennoot gaan word in 'n fabriek van sy broer. Nee, Schoeman, in so 'n geval gaan ek nie slapende honde wakker maak nie.”

